

BÁNYÁSZATI ÉS KOHÁSZATI LAPOK

BÁNYÁSZAT

KŐOLAJ ÉS FÖLDGÁZ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR BÁNYÁSZATI ÉS KOHÁSZATI EGYESÜLET LAPJA
ALAPÍTOTTA PÉCH ANTAL 1868-BAN

JÓ SZERENCSÉT!

A tartalomból:

Az OMBKE 109. küldöttgyűlése

A selmecebányai Fritz-ház története

A kohómérnökképzés áttelepülése Sopronból Miskolcra

2019/4. szám

152. évfolyam

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Az OMBKE vezetői, szervezetei és tagsága ezúton fejezi ki köszönetét az Egyesület **jogi-tag vállalatainak és más támogatóinak, valamint azok vezetőinek** több éves erkölcsi és anyagi támogatásukért, kérve hogy a hazai bányászat és kohászat megőrzése, megújítása és fejlesztése érdekében továbbra is támogassák Egyesületünk munkáját!

Jó szerencsét!

ABM Kuprál Kft.

Bozó Károly ügyvezető igazgató

Alba Metall 1991 Kft.

Dr. Szombatfalvy Anna
ügyvezető igazgató

ARCONIC-KÖFÉM Kft.

Katus István vezérigazgató

Alu-Block Kft.

Sőregi Csaba ügyvezető igazgató

BAUMIT Kft.

Illy Gábor ügyvezető igazgató

Bányavagyon-hasznosító Nonprofit Közhasznú Kft.

Czémán Miklós ügyvezető

BERTING Vezetési Tanácsadó Iroda

Csonka László ügyvezető

BUSCH-HUNGÁRIA Kft.

Siddi Róbert ügyvezető igazgató

COLAS-Északkeleti Bányászati Kft.

Cseh Zoltán ügyvezető igazgató

Csefém Kft.

Dr. Takács Nándor
ügyvezető igazgató

Csepel Metall Vasöntöde Kft.

Dr. Sohajda József
ügyvezető igazgató

CST-Csepel Techno Kft.

Furka Norbert
ügyvezető igazgató

DUTRADE Zrt.

Króó Iván igazgató

FÉMALK Zrt.

Dr. Sándor József
elnök-vezérigazgató

FÉMSZÖVETSÉG

Vince Gábor elnök

GEO-FABER Zrt.

Töllősy Pál
elnök-vezérigazgató

GLOB-Metal Kft.

Szabó Ferenc
ügyvezető igazgató

INOTAL Alumíniumfeldolgozó Zrt.

Brezóczy Attila
elnök-vezérigazgató

ISD DUNAFERR Zrt.

Tankhilevich Evgeny cégvezető

K + K Vas Kft.

Katkó Károly ügyvezető igazgató

Kaszimpex Kft.

Kaszper László ügyvezető igazgató

Kémény Zrt.

Németh Sándor vezérigazgató

Kvarchomok Kft.

Demeter Tamás
ügyvezető igazgató

LAFARGE Cement Magyarország Kft.

Mikita István igazgató

Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat

Dr. Fancsik Tamás elnök

Magyar Bányászati Szövetség

Szakál Tamás elnök

Magyar Földgáztároló Zrt.

Fritsch László Zoltán
elnök-vezérigazgató

Magyar Öntészeti Szövetség

Dr. Hatala Pál
ügyvezető igazgató

Magyar Vas- és Acélipari Egyesülés

Dr. Móger Róbert igazgató

Mátra-Haider Dózer Kft.

Haupt József ügyvezető igazgató

Mátrai Erőmű Központi

Karbantartó Kft.

Derda Lajos ügyvezető igazgató

Mátrai Erőmű Zrt.

Dr. Valaska József
igazgatóság elnöke

Mecsekérc Zrt.

Molnár János vezérigazgató

Metal-Carbon Kft.

Dr. Szirtes László
ügyvezető igazgató

MOL Nyrt.

Hernádi Zsolt
elnök-vezérigazgató

M+M Mintakészítő és

Műanyagfeldolgozó Kft.

Poteczin Imre ügyvezető

Nemak Győr Kft.

Toth David
ügyvezető igazgató

OMYA Hungaria Kft.

Dr. Vágvölgyi Sándor
ügyvezető igazgató

ORMOSSZÉN Zrt.

Husztai Béla ügyvezető

O&GD Central Kft.

Breitner Dávid ügyvezető

Patina Öntöde Kft.

Jagicza István
ügyvezető igazgató

Pécsi Bányásztörténeti Alapítvány

Sallay Árpád elnök

Perlit 92 Kft.

Dr. Farkas Géza
ügyvezető igazgató

P-Metal Kft.

Pordán Zsigmond
ügyvezető igazgató

PREC-CAST Öntödei Kft.

Pintér László
ügyvezető igazgató

PYROVEN Kft.

Szalai János ügyvezető igazgató

RDX-REDEX Kft.

Dr. Vörös Árpád,
Dr. Vörös Árpádné
ügyvezető igazgató

ROTAQUA Kft.

Csécsei Tamás ügyvezető igazgató

Rotary-Mátra Kft.

Szalai László
ügyvezető igazgató

Salker Kft.

Hertelendi Ákos ügyvezető igazgató

Schmelzmetall Kft.

Takács Zoltán ügyvezető igazgató

Szegedi Öntöde Kft.

Kovács Sándor ügyvezető igazgató

TÉT-3 Gázkút Kft.

Pataki Zoltán ügyvezető igazgató

TP Technoplus Kft.

Dr. Vigh László ügyvezető igazgató

TARTALOM

Az OMBKE 109 küldöttgyűlése	3
<i>109th Delegate Assembly of OMBKE</i>	
DR. FRICZ-MOLNÁR PÉTER: Adalékok az egykori selmecbányai Bányászati és Erdészeti Főiskola rektorátusi épületének (ún. Fritz-ház) történetéhez	25
<i>Contributions to the history of the so called Fritz-house at Selmecbánya the rectorate building of the former Mining and Forestry Academy</i>	
DR. FARKAS OTTÓ, DR. FARKASNÉ DR. MAYR KLÁRA: A Nehézipari Műszaki Egyetem megalakulása, és a kohómérnök-képzés áttelepülése Sopronból Miskolcra	34
<i>Foundation of Technical University for Heavy Industry, removing the metallurgical engineers' education from Sopron to Miskolc</i>	
ID. ŐSZ ÁRPÁD: Egy elfeledett bányász, kohász egyesület	40
<i>A forgotten mining and metallurgical association</i>	
†RUZSINSZKY ISTVÁN: A valamikori soproni firma visszaemlékezése	45
<i>Reminiscences of the former 'firma' at Sopron</i>	
RÉTHY KÁROLY: Az Iloba-völgyi ércbányászat	47
<i>Ore mining in the Iloba Valley</i>	

(folytatás a 2. oldalon)

Bányászati és Kohászati Lapok BÁNYÁSZAT

Szerkesztőség postacím: 8300 Tapolca, Berzsenyi utca 13/D 9. E-mail: bkl.banyaszat@t-online.hu

Felelős szerkesztő: Podányi Tibor (tel.: 06-30-2955-718). **A szerkesztőbizottság tagjai:** Bagdy István, dr. Csaba József (olvasószerkesztő), dr. Gagyí Pálffy András, Bariczáné Szabó Szilvia, dr. Dovrtel Gusztáv, Erdélyi Attila, dr. Földessy János, Györfi Géza, dr. Horn János, Izingné Györfi Mónika, Jankovics Bálint, Kárpáti Erika, dr. Ladányi Gábor, Livo László, Lois László, Mara Márta-Éva, dr. Mizser János, Pali Sándor, dr. Vigh Tamás, dr. Vojuczki Péter
HU ISSN 0522-3512

Bányászati és Kohászati Lapok KOHÁSZAT

Szerkesztőség: 1051 Budapest, Október 6. u. 7. III. em. Tel.: 06-1-201-7337

Felelős szerkesztő: Balázs Tamás. **A szerkesztőség tagjai:** dr. Buzáné dr. Dénes Margit, dr. Dévényi László, dr. Dúl Jenő, dr. Harsik Béla, dr. Kőrödi István, Schudich Anna, dr. Szombatfalvy Anna, dr. Tardy Pál, dr. Török Tamás
HU ISSN 0005-5670

Bányászati és Kohászati Lapok KŐOLAJ ÉS FÖLDGÁZ

Felelős szerkesztő: Dallos Ferencné. Tel.: 06-70-385-1149 – e-mail: dallosferencne@gmail.com

Szerkesztőbizottság: Chován Péter, Csath Béla, Fisch Iván, Kőrösi Tamás, Molnár Zsolt, id. Ősz Árpád, dr. Szabó Tibor, dr. Szunyog István, dr. Turzó Zoltán
HU ISSN 0572-6034

A lapszámot szerkesztette: Podányi Tibor

Kiadja: az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület, 1051 Budapest, Október 6. u. 7. Telefon: 06-1-201-7337

Felelős kiadó: dr. Hatala Pál elnök

Nyomdai előkészítés: Tóth Imréné

Nyomdai munkák: Press+Print Lapkiadó és Nyomdaipari Kft. Kiskunlacháza

Megjelenik: 2018. szeptember 20.

Belső terjesztésre, kereskedelmi forgalomba nem kerül.

DR. BÓDI DEZSŐ: Emlékeim az úrkúti mangánérc bányászatának és kohászatának múltjából	50
<i>Personal memories from the past of the mining and metallurgy of the Úrkút manganese ore</i>	
TOKÁR ISTVÁN: A Kőbányai Vas- és Acélöntöde vázlatos története	53
<i>The brief history of the Iron and Steel Foundry at Kőbánya</i>	
Egyesületi ügyek	56
Hazai hírek	2, 24, 49, 63
Külföldi hírek	33, 55, 64
Személyi hírek	13, 24

Diplomaosztó ünnepségek a Miskolci Egyetemen

2019. június 27-én és 28-án került sor a Miskolci Egyetem diploma kiosztó Nyilvános Ünnepi Egyetemi Szenátus üléseire:

– június 27-én 10 órakor a Bölcsészstudományi Kar és a Bartók Béla Zeneművészeti Intézet, 14 órakor az Állam és Jogtudományi Kar és az Egészségügyi Kar,

– június 28-án a 10 órakor a Műszaki Anyagtudományi Kar és a Gépészmérnöki és Informatikai Kar, 14 órakor a Műszaki Földtudományi Kar és a Gazdaságtudományi Kar diplomakiosztó ünnepségeire. *(Részletesen csak a MAK és az MFK eseményeit közöljük.)*

A Műszaki Anyagtudományi Kar (MAK) és a Gépészmérnöki és Informatikai Kar (GIK) diplomakiosztó ünnepsége

Prof. dr. Torma András rektor megnyitó beszéde után a fogadalom szövegét Szobonya Kornél okleveles logisztikai mesterszakos olvasta fel, majd prof. dr. Palotás Árpád Bence, a MAK dékánja tett előterjesztést, hogy a 2018/2019 II. félévben oklevelet vehet át

alapképzésen:	7 fő,
mesterképzésen:	43 fő,
egyetemi szintű képzésen:	1 fő.

A diplomák átadása után az új diplomásokat Erdélyi Lajos, a Honvédelmi Minisztérium humánpolitikáért felelős helyettes államtitkára köszöntötte, akit az Egyetem emlékéremmel tüntetett ki. Az Egyetem abból az alkalomból alapított emlékérmel, hogy az Országgyűlés 70 éve 1949-ben döntött úgy, hogy Miskolcon egyetemet alapít.

Az új diplomások nevében Sikora Emőke okleveles anyagmérnök, az Egyetem nevében dr. Siménfalvi Zoltán dékán (GIK) mondott köszöntést.

Prof. dr. Palotás Árpád Bence ezt követően bejelentette, hogy Nagy Gábor és Orosz-Szirmai Georgina eleget tett azoknak a feltételeknek, melyekhez a Miskolci Egyetem doktori szabályzata a PhD fokozat odaítélését köti, így kérte a PhD oklevelek ünnepélyes átadását.

Miután ez megtörtént javasolta, hogy az Egyetem tiszteletbeli doktori címet adományozzon prof. dr. Victor Ibeanusinak (USA). Az ünnepélyes átadás után a kitüntetett meleg szavakkal köszönte meg az elismerést.

Az Ünnepi Nyilvános Szenátus ülés prof. dr. Torma András szavaival ért véget.

A Műszaki Földtudományi Kar (MFK) és a Gazdaságtudományi Kar (GK) diplomakiosztó ünnepsége

Prof. dr. Torma András rektor megnyitó beszéde után Páll Laura okl. olaj- és gázmérnök hallgató olvasta fel a fogadalom szövegét, majd prof. dr. Szűcs Péter, az MFK dékánja tett előterjesztést, hogy a 2018/2019 II. félévben oklevelet vehet át

alapképzésen:	32 fő,
mesterképzésen:	62 fő.

A diplomák átadását követően dr. Kriza Ákos, Miskolc Megyei Jogú Város polgármestere mondott köszöntőt. Az Egyetem Kriza Ákost is a 70 éves jubileumi emlékéremmel tüntette ki.

A végzős hallgatók nevében Gyenge Norbert közgazdász mondott köszönetet, az Egyetem nevében az ünnepi beszédet prof. dr. Szűcs Péter tartotta.

A MFK Dékánja bejelentette, hogy Szolyák Péter és Trinh Van Quyen eleget tett azoknak a feltételeknek, melyekhez az Miskolci Egyetem doktori szabályzata a PhD fokozat odaítélését köti, így kérte a PhD fokozat átadását.

Miután ez megtörtént javasolta, hogy az Egyetem tiszteletbeli doktori címet adományozzon prof. ing. Michal Cehlár (Kassai Egyetem) részére, aki az ünnepélyes átadás után meleg hangon mondott köszönetet.

A szenátusi ülés prof. dr. Torma András beszédével ért véget.

Az OMBKE-et mindkét ünnepségen Kőrösi Tamás, az Egyesület főtitkára képviselte.

Dr. Horn János

Postacím változás!

Tisztelt Olvasóink, Partnereink! A BKL Bányászat Szerkesztőségének postacíme 2019. október 1-től megváltozik!
Új cím: BKL Bányászat Szerkesztősége 8300 Tapolca, Berzsenyi u. 13/D 95

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület

109. Küldöttgyűlése (Ózd, 2019. május 25.)

Az OMBKE a 109. Küldöttgyűlését Ózdon, a Technika Háza (volt Tiszti Kaszinó) tükörtermében tartotta 2019. május 25-én 11 órai kezdéssel *dr. Hatala Pál* elnökletével, a választmány által meghirdetett, az OMBKE honlapján és az írásos meghívóban közzétett napirenddel.

Az elnök mellett az elnökségben helyet foglaltak a szakosztályok elnökei (*Törő György, ifj. Ósz Árpád, Bocz András, Csurgó Lajos, dr. Fegyverneki György, dr. Havasi István*), és *Szabados Gábor* ügyvezető igazgató, valamint *Önböli Norbert*, a Fémkohászati Szakosztály ózdi helyi szervezet elnöke.

A Küldöttgyűlés elnöksége

Dr. Hatala Pál elnök megnyitotta a 109. Küldöttgyűlést, majd nemzeti Himnuszunk eléneklése után köszöntötte a résztvevőket: az egyesület tagságának küldötteit, a megjelent tiszteleti tagjainkat, az egyetemistákat, pártoló tagjainkat, a Miskolci Egyetem képviselőit, a meghívott vendégeket, a hatóságok képviselőit, a társszervezetek képviselőit. Külön is köszöntötte *Janiczak Dávidot*, Ózd város polgármesterét, *dr. Nagy Lajost*, az OMBKE exelnökét, *dr. Tardy Pált*, az OMBKE exelnökét, a Szeniorok Tanácsának elnökét, *dr. Fancsik Tamást*, a Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat elnökét, *prof. dr. Szűcs Pétert*, a Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kar dékánját, *Rabi Ferencet*, a Bánya-, Energia- és Ipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetségének elnökét, *Kovács Sándort*, a Magyar Öntészeti Szövetség elnökét, *dr. Debreczeni Ákost*, az OMBKE Ellenőrző Bizottságának elnökét és *Önböli Norbertet*.

Az adatvédelmi jogszabályra való tekintettel felhívta a jelen lévők figyelmét arra, hogy az elhangzottakat az Egyesület ügyrendjének előírása szerint a jegyzőkönyvi dokumentáció részére hangszalagra rögzítjük, az ülésről fénykép- és videofelvételek készülnek.

A küldöttgyűlést köszöntötték:

Janiczak Dávid polgármester elmondta, hogy Ózd városa örömmel adott helyet az OMBKE küldöttgyűlésének. Ózd nem létezhet a kohászat és a bányászat nélkül, bár sok száz éves múltra tekint vissza, mint kis település, de valódi nagyságát a kohászat által érthette

el. Többek között itt volt először nyolc osztályos elemi iskola, feszített vízű úszómedence, olyan fürdő, amit igénybe vehettek a tanulók is. A művelődésre is sokat adott a kohászat, ezt az épületet és a mellettünk álló Olvasó épületét is a gyár építtette a dolgozóinak. A gyár új életre kelt az Ózdi Acélművek keretén belül, növekszik a termelés, több munkaerőre van szükség. Ózd idén 70 éve város és a negyedik Hétvölgy Fesztivál keretében egy jeles program ez a mai.

Dr. Fancsik Tamás elnök a Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat és ez által a magyar állam bányászattal összefüggő szervezeteinek a nevében kifejezte abbéli véleményét, hogy Ózd nemcsak bányászati és kohászati múltja, de jelene miatt is méltó helye a küldöttgyűlésnek. Kifejezte reményét, hogy a továbbiakban is érvényt tudunk szerezni annak a képességnek, ami ezekben az ágazatokban, ezekben az iparágakban megvan.

Dr. Fancsik Tamás köszöntője

Rabi Ferenc elnök szerint a következő évek Magyarországon is meghatározóak lesznek iparágunk jövőképe szempontjából. Utalt az elkészült nemzeti energetikai és klíma tervre, valamint a nem energetika ásványbányászatra, a munkahelyek megőrzésére és újjak létrehozására. Reményét fejezte ki, hogy ebben, és a hagyományörzésben is továbbra is eredményes lehet a BDSZ és az OMBKE együttműködése.

Az együttműködési megállapodás aláírása

Dr. Hatala Pál megköszönte a köszöntéseket, majd bejelentette, hogy a Miskolc várossal kötött együttmű-

ködési megállapodáshoz hasonlóan Ózd várossal is előkészítettek egy megállapodást, amit itt a küldöttgyűlésen írnak alá.

Janiczak Dávid polgármester és **dr. Hatala Pál** az elnöki asztalnál ünnepélyesen aláírták az OMBKE és Ózd város együttműködési megállapodását, amit a Küldöttgyűlés nagy tapsal fogadott.

Dr. Hatala Pál a jelenléti ívről szóló jelentés alapján megállapította, hogy a Küldöttgyűlés határozatképes. Ismertette, hogy a törvényi előírás szerint a határozatképességnek minden határozat meghozatalakor fenn kell állnia. Bejelentette, hogy az OMBKE választmánya a következő személyeket javasolta a 109. Küldöttgyűlés tisztségviselőinek:

Jelölő Bizottság: **dr. Károly Gyula** okl. kohómérnök (elnök), **dr. Korompay Péter** okl. bányamérnök, **id. Ósz Árpád** okl. olajmérnök, **dr. Lengyel Károly** okl. kohómérnök, **Hajnal János** okl. kohómérnök, **Nagné Halász Erzsébet** okl. kohómérnök, **dr. Dúl Jenő** okl. kohómérnök.

Mandátum- és Szavazatszámlláló Bizottság: **Izing Ferenc** okl. bányamérnök, **Farkas György** okl. kohómérnök, **Mihalik Sándor** okl. kohómérnök.

Határozatszövegező Bizottság: **dr. Fegyverneki György** okl. kohómérnök (elnök), **Dencs László** okl. gázmérnök, **Böhm Balázs** okl. bányamérnök, **Mende-Tokár Mónika** okl. kohómérnök, **Hideg József** okl. bányamérnök.

Jegyzőkönyv-készítő: **Csányi Judit** szervező titkár.

Jegyzőkönyv-hitelesítők: **Huszár László** okl. bányamérnök, **Kovács Sándor** okl. kohómérnök.

A küldöttgyűlés a tisztségviselőit nyílt szavazással egyhangúlag elfogadta.

A Küldöttgyűlés az írásban előre megküldött napirendet ugyancsak egyhangú szavazással fogadta el.

Napirend:

- Megnyitó, köszöntések
- A Választmány beszámolója, közhasznúsági jelentés
- Az Ellenőrző Bizottság jelentése
- Az Alapszabály Bizottság jelentése
- Hozzászólások, indítványok
- Tiszteleti tagok választása
- A Jelölő Bizottság jelentése, főtítkárhelyettes választás
- Előadás
- Kitüntetések átadása
- A Szavazatszámlláló Bizottság jelentése
- Határozatok
- Zárszó

Dr. Hatala Pál: „Tisztelt Küldöttgyűlés! Hagyományainkhoz híven a Bányászhimnusz harangjátékát hallgatva emlékezzünk meg a bányász-kohász társadalom előző küldöttgyűlés óta eltávozott tagjairól. Állva hallgassuk meg a névsort, kívánva elhunyt tagjainknak, barátainknak utolsó Jószerencsét! Emléküket őrizzük meg!”

Az elhunytak névsorát **Zelei Gábor** olvasta fel a harangjáték elhangzása közben, majd az egyetemisták megszólaltatták a klopacskát.

A108. küldöttgyűlés óta elhunyt tagtársaink

Aizenpreisz Dezső Kálmán okl. bányamérnök
Andorfer József közgazdasági technikus
Dr. Ágh József okl. kohómérnök
Dr. Baksa Csaba okl. geológus
Barabás Mihály okl. bányamérnök
Borsik Jenő okl. bányamérnök
Czakó Lajos okl. kohómérnök
Dallos József okl. kohómérnök
Farkas Lajos Jenő okl. kohómérnök
Geiszler József építőipari technikus
Dr. Gráf Kálmán bányauzemgazdász
Gyarmati György okl. geológusmérnök
Haller János okl. kohómérnök
Hantó Kálmán okl. kohómérnök
Horváth Gusztáv okl. bányagépészmérnök, külfejtési szakmérnök
Dr. Horváth László okl. bányamérnök
Ináncsi István okl. kohómérnök
Jakab István okl. kohómérnök
Jäger László okl. bányamérnök
Dr. Juhász József okl. mérnök, okl. geológus
Dr. Kálmán András okl. közgazdász
Károly László aknász
Dr. Katics Ferenc okl. bányamérnök
Keszei Zoltán okl. vegyész mérnök
Dr. Kiss József okl. bányageológus mérnök
Kozma Miklós okl. bányamérnök
Láng József okl. gépészmérnök

Loysch Imre okl. bányaművelő mérnök
Majer Lajos közgazdász
Mándoki Andor okl. kohómérnök
Markos Ferenc okl. bányamérnök
Dr. Meskó Gábor László okl. bányamérnök
Nagy Csaba okl. bányamérnök
Nemes Zoltán okl. bányamérnök
Németh György okl. bányamérnök
Obermayer László földmérő mérnök
Pálovits Pál okl. kohómérnök
Pék József okl. kohómérnök
Scheffler Klára okl. kohómérnök
Simon Sándor matematikus
Stoll Loránt okl. bányamérnök
Stuhl József okl. gépészmérnök
Szabó János okl. bányamérnök
Szakály Áron okl. olajmérnök
Számel János bányagazdasági üzemmérnök
Dr. Tisza István okl. bányamérnök
Toma István bányatechnikus
Tompos Csaba okl. bányagépész mérnök
Dr. Tompos Endre okl. bányamérnök
Torják Tibor okl. bányaművelőmérnök
Varga József bányagazdasági üzemmérnök
Varga-Kovács Károly bányagazdasági üzemmérnök
Vasborosi Balázs okl. gépészmérnök, munkavédelmi szakmérnök
Vedrődi Antal okl. bányamérnök

Tiszteletadás az elhunytaknak

Dr. Hatala Pál elnöki bevezetője: „Tisztelt Küldöttgyűlés! Egy éve választottatok meg elnöknek. Két *Hogyan tovább OMBKE?* összejevetelt szerveztem (Tatabánya és Miskolc) és nagyon sokat utaztam, hogy részt vehessek mindenféle célú belöldi és külföldi rendezvényen, képviseltem az Egyesületet, találkoztam és beszéltem minden lehetséges fórumon a tagtársakkal. Ma már sokkal többet tudok az Egyesület működéséről, az Egyesület erősségeiről és gyengeségeiről, mint korábban bármikor. Szívem szerint részletezném az Egyesület általam tapasztalt gyengeségeit, hiszen kire tartozik ez, ha nem rátok? De inkább a jövő, a megoldások felé fordulok, az minden bizonnyal hasznosabb lehet. Ami viszont biztos: határozott kézzel hozzá kell látni az Egyesület megújításához.

Hogy ne csak a levegőbe beszéljek: 30 év alatt eltűnt az Egyesületből 7000 tagunk, az iparból több mint 100 000 bányá- és kohóipari dolgozó, sok száz ipari kis- és nagyvállalat. Ezzel arányosan persze csökkent az Egyesület gazdasági működéséhez bázisként szolgáló anyagi háttér is. Az egyetemeink korábban több száz fős taglétszám-pótlást jelentettek az Egyesületnek, ma néhány tíz fő, ha csatlakozik hozzánk, sokkal kevesebb, mint az évente elhalálozott tagjaink száma. Sorolhatnám, de csak egy utolsó gondolatot mondanék, több helyi egyesületi közösségünk létrehozta saját helyi alapítványát annak érdekében, hogy a környezetükkel meglévő személyi tőkájuk kihasználásával saját kézben irányítható pénzügyi forrásra tegyen szert céljai teljesítésére – az Egyesület helyett. Ez azt is jelenti, hogy a korábban az Egyesületbe érkező pénzügyi források jelentős része ma már nem kerül be az Egyesületbe. De a szakosztályok és helyi szervezetek emellett kérik azt, hogy az Egyesület több pénzzel támogassa őket. A helyi szervezeteinkhez kötődő alapítványi befizetések miatt ma már veszélyben van az Egyesület közhasznúsága is, mert olyan mértékben lecsökkent az SZJA 1%-os befizetés mértéke, hogy nem tudjuk teljesíteni a közhasznúságot.

Nem sorolom tovább, pedig van még számos érvem arra, hogy az Egyesület megújítását szorgalmazzam. A tapasztalataim és a Hogyan tovább OMBKE? összejevetelek tapasztalatai alapján úgy döntöttem, hogy létrehozom az Egyesület Megújítási Bizottságot, nevezhetnénk reformbizottságnak, de igazán nem szeretném az egyesületet megváltoztatni, csak megújítani. Ebben a Megújítási Bizottságban négy 4 szekció lesz.

Az első a belső szervezettel, annak működtetésével és a tagsággal (ideértve a tagmegtartást és utánpótlást is), a társadalmi elfogadottságunk és a kapcsolatrendszerünk javításával (PR), a pártoló tagok megnyerésével és megtartásával foglalkozó szekció. A második a gazdálkodással (ideértve különösen a forrásbiztosítással és elosztással, a központi és alapítványi bevételek összehangolásával, a költségek elemzésével) foglalkozó szekció. A harmadik az informatikával és az infokommunikációval foglalkozó szekció. A negyedik a Bányászati és Kohászati Lapok jövőjével, megújításával kapcsolatos szekció. Terveim szerint a szekciókba a szakosztályok, az osztályok egy-egy felhatalmazott tagot delegálnak. Nem lehet azt várni, hogy a társadalmi munkában dolgozó megválasztott vezetők ezt a rengeteg munkát, egyedül jól el tudják végezni.

Az elnök beszéde

A szekciók – első lépésben – helyzetértékelést végeznek, kidolgozzák a *Csomóponti Kérdéseket* és azokra cselekvési válasz-tervezeteket dolgoznak ki. Ezt követően a Megújítási Bizottság elnöke, a szekcióvezetők az Egyesület választott tisztségviselői és ügyvezető igazgatója, az Alapszabály Bizottság vezetője, a Tiszteleti Tagok és Szeniorok Tanácsának elnöke a főszerkesztőkkel közösen elkészítik a javaslatok alapján az *OMBKE 2019-2022. évi Cselekvési Tervét*, ami a Választmány elé kerül. Az egész programra 3-4 hónapot szánunk, az ősz során készen leszünk vele. Ha megvan a Cselekvési Terv, megrendezzük a harmadik hogyan tovább OMBKE találkozót Budapesten.

Amit most elmondtam, kérem, ne vitassuk meg. De azt is kérem, hogy küldötteink, tiszteleti tagjaink a szükséges megújulás jegyében mérlegeljék hozzászólásaikat, éljenek ennek megfelelően szavazataikkal. Most leginkább arra fókuszáltam, ami nem jó, amin meglátásom szerint változtatni kell. Tudom, keveset szóltam mindarról, ami jó, sőt példás, arról a sok-sok munkáról, ami most is élővé és naggyá teszi közösségünket, és az Egyesületnek hírnevet ad. Nem szóltam személy szerint azokról a tagtársakról, akik lelkesen, fáradtságot nem ismerve, szabad idejüket is feláldozva tevékenykednek azért, hogy a nehézségeink ellenére is éljen és működjön az Egyesület. Köszönet nekik érte! A Küldöttgyűlésnek eredményes, jó munkát kívánok! Jó szerencsét!”

A 2018. évi gazdálkodásáról szóló jelentést, mérleget, eredmény kimutatást, közhasznúsági jelentést a küldöttek írásban előre megkapták. Mivel Kőrösi Tamás főtítkárral külföldön tartózkodik, **dr. Hatala Pál** **dr. Szabados Gábor** ügyvezető igazgatót kérte fel, hogy ismertesse az ezzel kapcsolatos szóbeli kiegészítést.

Kőrösi Tamás vetítéssel színesített kiegészítő beszámolóját **Szabados Gábor** mutatta be. (Az írásos beszámoló jelen lapszámunk 9-10. oldalain olvasható – Szerk.). Az egyesület 2018-ban a közhasznú szervezetelekről szóló törvény és az egyesület alapszabályában megfogalmazott előírások szerint működött. Összességében elmondható, hogy az egyesület célkitűzéseiben előirányzott rendezvények megvalósultak és szakmai céljaink teljesültek. Főbb történések:

- 2018 legfontosabb eseménye az Egyesület életében a tisztújítás volt.
- A Selmecbányai Szalamander felvonuláson – évek óta hagyományosan – a legnépesebb ismét a magyar felvonuló alakzat volt. Másnap az OMBKE vezetői közösen a V4 országok egyesületi vezetőivel részt vettek a selmeci polgármester ünnepi fogadásán. Ezt követően immáron ötödik alkalommal került sor a magyar nyelvű ökumenikus misére, melyen megszentelték zászlóinkat. Megemlékezés hangzott el az Akadémia 100 évvel ezelőtti kényszerű meneküléséről, áttelepítéséről Sopronba.
- Korábbi ügyvezető igazgatónk, *dr. Gagyi Pálffy András* leköszönt tisztségéről. Megköszönve sok éves tevékenységét a választmány 2018 decemberében ünnepélyesen elbúcsúztatta, és egyúttal jóváhagyta *dr. Szabados Gábor* kinevezését az ügyvezetői posztra, aki ennek következtében lemondott főtitkár-helyettesi tisztségéről. Ezért kell a Küldöttgyűlésnek ma új főtitkár-helyettes személyéről döntenie.
- A Választmány döntött az egyéni tagdíjak emeléséről.
- A Választmány határozatot hozott arról, hogy az egyesület tulajdonában lévő Múzeum krt.-i ingatlan értékesítésére, és az OMBKE részére új székhely vásárlására, valamint az OMBKE székhelyén lévő Papp Simon teremben lévő antik bútor együttes értékesítésére vonatkozóan felhatalmazási határozati javaslatot terjeszt a 109. küldöttgyűlés elé. Ennek a részleteit a beszámolóban mindenki olvashatta. (Lásd a 11. old. – Szerk.)
- A 2019-re vonatkozó gazdálkodási tervet a választmány elfogadta.
- A Polgári törvénykönyv változása a civil egyesületeket, így az OMBKE-t is érintik. Erről *dr. Lengyel Károly* külön felszólalásban fog beszélni.
- Az utóbbi időben a Selmeci Diák hagyományok témájában támadt viták tisztázására *dr. Hatala Pál* ad

A Küldöttgyűlés résztvevői

hoc bizottságot hozott létre. Reméljük mindenki meglepedésére konszenzussal zárul ez a vita, ami-ben mindenki jót akar.

- 2019. május 9-12 között 85 fővel vettünk részt az EMT konferenciáján, Nagybányán.
- Egyesületünk létszáma 2018-ban – hosszú idő óta először – emelkedett 2429 főről 2522 főre, vagyis 97 fővel. Legfontosabb feladataink között állandó téma az egyetemen végzett diákok megtartása. Egyesületünkbe legrégebben belépett tagtársunk *dr. Pilissy Lajos* okl. kohómérnök, aki 71 éve, 1948 óta tagunk. Legidősebb tagunk *dr. Patay Pál* régész, muzeológus, aki múlt év december 8-án töltötte be a 104. élet-évét.
- A gazdálkodásáról szóló táblázatot a beszámoló tartalmazza. A személyi jövedelemadó 1%-ból származó bevétel nem éri el az 1 millió forintot. Kérjük aktív dolgozó tagtársainkat, hogy az 1% átutalásával tisztelegjenek meg az egyesületet.

Dr. Hatala Pál megköszönte a főtitkári beszámoló szóbeli kiegészítését. Utalt arra, hogy az Ellenőrző Bizottság jelentését a Küldöttgyűlés résztvevői írásban megkapták, és felkérte *dr. Debreczeni Ákost*, a bizottság elnökét, hogy a szóbeli jelentést terjessze a küldöttgyűlés elé.

Dr. Debreczeni Ákos ismertette a jelentést (lásd: 12. oldal – Szerk.), melyben az Ellenőrző Bizottság javasolja, hogy a 109. Küldöttgyűlés fogadja el a 2018-as pénzügyi év gazdálkodásának dokumentumait.

Dr. Hatala Pál megköszönte az ismertetést és felkérte *dr. Lengyel Károlyt*, az Alapszabály Bizottság vezetőjét, hogy tartsa meg beszámolóját.

Dr. Lengyel Károly idézte a 108. küldöttgyűlés 4. határozatát, miszerint: „A küldöttgyűlés, meghallgatva az Alapszabály Bizottság elnökének tájékoztatóját, úgy határozott, hogy a következő küldöttgyűlésre el kell készíteni a Polgári Törvénykönyv és más, érvényben lévő törvényi előírásoknak megfelelő szövegű alapszabály módosítási javaslatot. Ennek során törekedni kell, hogy csak a történelmi hagyományainknak megfelelő, a céljainkat szolgáló, működésünket elősegítő, a modernizációt is figyelembe vevő változtatásokra kerüljön sor.” Ez után elmondta, hogy az Egyesület elnökével és ügyvezető igazgatójával konzultálva alapszabály és szervezeti és működési szabályzat tervezeteket készítettek, amit a szakosztályoknak véleményezésre kiadtak. A véleményezett tervezetet átnézve úgy döntöttek, hogy a további lépések előtt kikérik egy ezen a területen jártas jogász véleményét, akihez az összevétel érdekében eljuttatták a jelenleg érvényben lévő alapszabályt is.

A jogászai vélemény szerint a jelenlegi, érvényben lévő alapszabályunk a törvényi előírásoknak mindenben megfelel, nincs kényszerítő körülmény annak pontosítására, nevezetesen az új Ptk.-nak megfelelő hivatkozások, utalások, megnevezések stb. átvezetésére. Az új alapszabály tervezetünk a szervezeti működési szabályzattal együtt viszont az alapszabályunk olyan mértékű átalakítását jelentené, amely a jogász véleménye

szerint az általunk tervezettnél részletesebb, hosszabb időtartamú, több szempontra kiterjedő egyeztetést igényel, s amellyel a mai küldöttgyűlésre biztosan nem készültünk volna el.

Az elmondottak alapján arra kért felhatalmazást, hogy az alapszabály és SZMSZ tervezeteket 2020-ban terjeszthessék a küldöttgyűlés elé.

Dr. Hatala Pál: megköszönte a beszámolót és jelezte, hogy írásbeli indítvány a küldöttgyűlésre nem érkezett be, majd teret adott a hozzászólásoknak.

Dr. Nyitrai Dániel hozzászólásában elmondta, hogy idén szeptember 13-14-én immár 13. alkalommal szervezik meg a Fazola Napokat. A korábbi programokat idén kiegészítik a bányászati és kohászati mérnök-képzés 70 évvel ezelőtti Miskolcra telepítésére emlékező előadásokkal. A rendezvényekre szeretettel várnak résztvevőket és támogatókat.

Podányi Tibor: „Az alapszabállyal kapcsolatban arról határozott az előző küldöttgyűlés, hogy a jelenleg érvényben lévő Ptk.-hoz igazítsuk az alapszabályt. Most azt hallottunk, hogy megfelel az alapszabályunk a jelenlegi jogszabályoknak. Akkor miért kell a módosítás?”

Dr. Lengyel Károly az előbbi kérdésre válaszolt: Való igaz, hogy a jelenlegi alapszabályunk mindenben megfelel a törvényi előírásoknak. A törvények viszont azt mondják ki, hogy ha bármely ok miatt az alapszabályban foglalt bármely pont miatt módosításra lenne szükség, azzal együtt az összes olyan módosítást véghez kell vinnünk, amit a törvények előírnak. Előre menekülünk, hogy ha pl. székhelyváltozás lesz, akkor azt be kell jelentenünk. Ezzel az egy bejelentéssel együtt azonban az összes olyan módosító javaslatot át kell vezetnünk az új alapszabályba, amit a törvény előír. A székhelyváltozás csak egy papír benyújtása, de egy alapszabály módosítás lényegesen hosszabb folyamat. Nem tehetjük azt meg, hogy a telephelyünket nem jegyzik be egészen addig, amíg az új alapszabályunkat be nem nyújtottuk.

Dr. Szabados Gábor azzal pontosított, hogy a jelenlegi alapszabály nem mindenben felel meg a hatályos törvényi követelményeknek, csak nem sérti azokat. Megfontoltnak kell lenni, mert az alapszabály módosítás folyamatos egyeztetést jelent, ha a pl. benyújtott alapszabályt a Fővárosi Törvényszék nem fogadja el, a módosításhoz új küldöttgyűlést kell összehívni. Teljesen más alapokra helyezte a civil törvényt, ill. a Ptk. a civil egyesületek működését. Ennek egy nagyfokú konszenzussal fogunk csak tudni eleget tenni.

Mivel nem volt több hozzászólás, **dr. Hatala Pál** felkérte **dr. Fegyverneki Györgyöt**, hogy a Határozatszevegező Bizottság kezdje meg munkáját, továbbá felkérte **Zelei Gábort**, a választmány tagját, hogy ismertesse a választmány tiszteleti tagokra vonatkozó előterjesztését.

Zelei Gábor: „Tisztelt Küldöttgyűlés! Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület Választmánya a 2019. április 18-i ülésén lefolytatott titkos szavazással úgy döntött, hogy javasolja a 109. Küldöttgyű-

lésnek, hogy az egyesület tiszteleti tagjává válassza meg:

Dr. Korompay Péter okl. bányamérnököt,

Liptay Péter okl. kohómérnököt,

Dr. Németh György okl. bányamérnököt,

akik az egyesületi munka keretében az egyesületért, az egyesület céljainak megvalósulásáért, a szakmáink fejlesztéséért és hagyományaink ápolásáért több évtizedes munkájukkal sokat fáradoztak, s ezzel a tagság többsége előtt elismerést és nagybecsülést szereztek.”

Az elnök kérdésére **a küldöttgyűlés nyílt szavazással egy tartózkodás mellett tiszteleti taggá választotta a jelölteket.** **Dr. Hatala Pál** elnök átadta a kitüntető címeteket és gratulált az új tiszteleti tagoknak. *(A kitüntettek bemutatását lásd a 13. oldalon. – Szerk.)*

Dr. Hatala Pál a főtítkárhelyettes választás levezető elnökéül **Zelei Gábort** kérte fel.

Zelei Gábor: „A választás a jelenleg érvényes egyesületi alapszabály szerint történik. A főtítkárhelyettest a szavazólapok segítségével titkos szavazással kell megválasztanunk. A szavazólapra történő felkerülést a küldöttgyűlés nyílt szavazással, egyszerű szótöbbséggel dönti el figyelembe véve a jelölő bizottság javaslatát és a küldöttgyűlés tagjai által kezdeményezett nevet vagy neveket. Felkérem **dr. Károly Gyulát**, a jelölőbizottság elnökét, hogy ismertesse a javaslatát.”

Dr. Károly Gyula: „Tisztelt Küldöttgyűlés! Az OMBKE tavalyi tisztújításakor főtítkárhelyettesé választottuk **dr. Szabados Gábor** okl. bányamérnököt, aki időközben – a választmány döntése alapján pályázatát eredményeképp – az ügyvezető igazgatói státuszt nyerte el, így a főtítkárhelyettesi tisztség megüresedett. A Jelölő Bizottság az OMBKE főtítkárhelyettesi tisztségre kettő javaslatot kapott és alapos mérlegelés alapján, többségi szavazással **dr. Szombatfalvy Anna egyedüli jelölt megválasztását javasolja.**” **Dr. Szombatfalvy Anna** okl. kohómérnök, okl. közgazdász 1984-ben született, 2002 óta aktív tagja az Egyesületnek, jelenleg az Öntészeti Szakosztály tagja, az Ifjúsági Bizottság vezetője, a BKL Kohászat öntészet rovat szerkesztője.

Zelei Gábor kérdésére **a Küldöttgyűlés nyílt szavazással egyhangúlag elfogadta, hogy dr. Szombatfalvy Anna felkerüljön a szavazólapra.**

Zelei Gábor ezután megkérdezte, hogy van-e további javaslat.

Törő György, a Bányászati Szakosztály elnöke utalt arra, hogy a tavalyi tisztújításakor egyöntetű jelöléssel és választással lett az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesületnek kohász elnöke, olajbányász főtítkára, bányász főtítkárhelyettese és az Egyetemi Osztályból ellenőrző bizottsági elnöke, ami elfogadhatóan tükrözte az Egyesület taglétszámanak megoszlását, a szakok képviselőit. Miután **dr. Szabados Gábor**, a Bányászati Szakosztály által tavaly jelölt főtítkárhelyettes lemondott választott funkciójáról, a tagság 44%-át adó Bányászati Szakosztály is jelöltet állított **Glevitzky István** személyében. Mivel sem a választmányi üléseken, sem a jelölő bizottságban a javaslat nem talált megértésre, ezért a Szakosztály je-

lőltjét a Küldöttgyűléssel kívánja megismertetni, és kéri, hogy a szavazólistára felkerüljön. Glevitzky István 1948-ban született, 1971-ben bányagépész és -villamossági mérnöki oklevelet szerzett, 1985 és 1987 között pedig elvégezte a bányaművelő szakot is. Dolgozott a Borsodi Szénbányáknál, a miskolci Kerületi Bányaműszaki Felügyelőségénél, majd a Dorogi Szénbányáknál üzemigazgató és műszaki vezérigazgató-helyettesként, végül vállalkozó lett. 1968-tól tagja az OMBKE-nek, 2011-től a dorogi helyi szervezet elnöke, 2015-től a Bányászati Szakosztály alelnöke. A Dorogi Szenmedence Kultúrájáért Alapítvány vezetője.

Zelei Gábor kérdésére a Küldöttgyűlés 36 ellenszavazat, 3 tartózkodás mellett, **51 szavazattal felvette Glevitzky Istvánt a szavazólapra.**

A titkos szavazás a szünetben folyt le.

A szünet után **dr. Hatala Pál** köszönetet mondott az Ózdi Acélműveknek és személyesen vezetőjének, **Barta Imrének** a vendéglátásért, majd felkérte **dr. Grega Oszkárt** az ózdi kohászatot bemutató szakmatörténeti előadására.

Dr. Hatala Pál: „Sok éves hagyomány, hogy a Küldöttgyűlésen kitüntetésekkel ismerjük el azoknak a tagoknak a munkáját, akik folyamatosan és kiemelkedően segítik céljaink megvalósítását.”

*Glevitzky István (G.I.T.A. 3 Kft.)
kitüntetése*

(A kitüntetések bemutatását lásd a 13-24. oldalakon. – Szerk.)

A kitüntetések átadása után **Izing Ferenc**, a Mandátumvizsgáló és Szavazatszámoló Bizottság tagja ismertette a főtítokárhelyettes választás eredményét:

A leadott szavazatok száma 92, ebből egy szavazat érvénytelen volt.

Dr. Szombatfalvy Anna, 53 szavazatot kapott Glevitzky István, 38 szavazatot kapott.

Dr. Hatala Pál megköszönte a jelölteknek a választáson való részvételét, véleménye szerint a kettős jelölést is úgy éltük meg, hogy az összetartozásunk a szakmák között megmaradt. Gratulált Szombatfalvy Annának, és Glevitzky Istvánt arra kérte, hogy tovább folytassa az Egyesület érdekében végzett kiváló munkáját.

Ez után az elnök felkérésére **dr. Fegyverneki György** ismertette a Határozatszövegező Bizottság 10 határozati javaslatát:

1. A Küldöttgyűlés elfogadja az OMBKE 2018. évről szóló közhasznúsági jelentését.
2. A Küldöttgyűlés elfogadja az Ellenőrző Bizottság jelentését az OMBKE 2018. évi tevékenységéről.
3. A Küldöttgyűlés elfogadja az OMBKE 2018. évről szóló beszámoló jelentését és tudomásul veszi a Választmány által elfogadott mérleget.

4. Folytatni kell az OMBKE gazdálkodásának átalakítását a tervezhetőség és a folyamatos likviditás biztosításának érdekében.
5. A választmány irányításával készüljön átfogó elemzés a BKL kiadásának és terjesztésének jövőjéről. Az elemzés eredményének megvitatása történjen meg a 110. Küldöttgyűlésen.
6. A Választmány gondoskodjon arról, hogy készüljön az OMBKE-ről rövid, brosúraszerű kiadvány, valamint fiatalos hangú invitáló anyag (kiadvány, rövid film) arról, hogy miért jó OMBKE tagnak lenni. Ezek a népszerűsítő anyagok a fiatalok által kedvelt kommunikációs csatornákon is kerüljenek terjesztésre.
7. Egyesületünknek továbbra is legyen kiemelt célja a fiatal szakemberek bevonása az egyesületi életbe, valamint az, hogy a felsőfokú tanulmányok befejezése után a fiatal szakemberek továbbra is részt vegyenek az egyesület munkájában.
8. Támogatja a Küldöttgyűlés az OMBKE elnökének célkitűzését, hogy az Egyesület szervezetének és működési feltételeinek átvilágítására, a szükséges megújítási feladatok és felelősök meghatározására bizottságot hoz létre. Ennek keretében kiemelten szükséges vizsgálni az Egyesület szervezeti rendszerét és belső együttműködési viszonyait, a gazdálkodást, különös tekintettel a forrás lehetőségekre és a forráselosztásra, a Lapok kiadásának és terjesztésének korszerűsítési lehetőségeit, valamint az egyesület info-kommunikációs és PR tevékenységének hatékonyságát, a hatásvételezés lehetőségét.
9. A Küldöttgyűlés felhatalmazza a választmányt az OMBKE vagyoni eszközei közül a Dr. Papp Simon-terem antik bútorregyüttes, valamint a Múzeum krt. 3. szám alatt található lakóingatlan értékesítésére, azzal a feltétellel, hogy a lakóingatlan érvényesített áráként befolyt összeg kizárólag csak az OMBKE méltó és célszerű új székházának megvételére és kialakítására, valamint az adásvétellel és az új székhely elfoglalásával közvetlenül összefüggő, és abból eredő terhek ellentételezésére fordítható.
10. A Küldöttgyűlés elfogadja az Alapszabály Bizottság elnökének beszámolóját. Egyben felhatalmazza az Alapszabály Bizottságot, hogy alapszabályunk jogilag megalapozott módosítását készítse elő, és a módosítások indoklása mellett terjessze ezt elő a 110. Küldöttgyűlésen.

A Küldöttgyűlés az 1-3. határozati javaslatokat egyenkénti nyílt szavazással ellenszavazat és tartózkodás nélkül elfogadta.

A Küldöttgyűlés a 4-10. határozati javaslatokat egyben történő nyílt szavazással ellenszavazat nélkül, egy tartózkodással elfogadta.

Dr. Hatala Pál megköszönve a küldöttgyűlés résztvevőinek megjelenését, munkáját, Ózd város és az Ózdi Acélművek nagylelkű támogatását bezárta a Küldöttgyűlést. A résztvevők elénekelték a Bányász-, az Erdész- és a Kohász Himnuszokat.

A Küldöttgyűlés jegyzőkönyve alapján

PT

Beszámoló az OMBKE 2018. évi tevékenységéről

Az OMBKE 2018-ban a közhasznú szervezetekről szóló törvény és az Egyesület alapszabályában megfogalmazott előírások szerint működött. Az Egyesület célkitűzéseiben előírányzott rendezvények megvalósultak.

A Választmány tevékenysége

A választmány a 108. küldöttgyűlés óta négy ülést tartott a következő napirendekkel:

- A 108. küldöttgyűlés határozataiból eredő feladatok
- Ügyvezető igazgatói munkakör meghirdetése
- Felkészülés a selmeci szalamander ünnepségre
- Történeti Bizottság beszámolója
- Ügyvezető igazgatói munkakörre beérkezett pályázatok alapján választmányi döntés
- Felkészülés a Borbála ünnepségre
- Hogyan tovább OMBKE ülés megszervezése Miskolcon
- Várpalota: Jó szerencsét emlékülés
- EMT konferenciára felkészülés
- Bejelentés főtitkárhelyettesi tisztségről való lemondásról
- Előterjesztés az egyéni tagdíjak differenciálási rendszerének módosításáról és a tagdíjak mértékének emeléséről
- Tájékoztatás a Kő- és Kavicsbányászati Szakcsoport megalakításáról
- Az alapszabály bizottság tájékoztatása a Ptk. alapján történő módosítások előkészítéséről
- 2019. évi rendezvény program
- Határon átnyúló, EU támogatott projektekben való részvétel előkészítése
- Pénzügyi helyzet, gazdálkodás, mérleg, közhasznúsági jelentés
- A 2019. évi pénzügyi terv előterjesztése
- Előterjesztés vagyongazdálkodási intézkedésekről
- Selmeci diák hagyományok kapcsán kialakult viták rendezésére alakult Ad hoc bizottság jelentése
- Kötvetési javaslatok
- Javaslat tiszteleti tagságra
- Jelölő Bizottság tájékoztatása
- Ellenőrző Bizottság tájékoztatója
- Felkészülés a 109. küldöttgyűlésre

A Választmány munkájáról és a határozatokról a BKL rendszeresen beszámol. Az emlékeztetőket megkapják a szakosztályok és a helyi szervezetek vezetői.

Taglétszám

2018-ban a tagság létszáma 93 fővel – 3,82%-kal – növekedett.

Legidősebb tagunk *dr. Patay Pál* régész, bölcsész, aki múlt év december 8-án töltötte be a 104. életévét. Ez alkalomból az Egyesület az Öntészeti Szakosztály javaslatára soron kívül Kerpely Antal-emlékéremben részesítette. Egyesületünk legrégebbi tagja: *dr. Pilissy*

Lajos okl. kohómérnök, aki 71 évvel ezelőtt, 1948-ban lépett be az egyesületbe.

Szakosztály	2018. jan. 1. fő	2019. jan. 1. fő	Változás %
Bányászati	1 103	1 120	101,5
Kőolaj-, Földgáz- és Víznyászati	289	283	97,9
Vaskohászati	269	310	115,2
Fémkohászati	265	274	103,4
Öntészeti	240	250	104,2
Egyetem	263	285	108,4
Összesen	2 429	2 522	103,8

Fontosabb események a 108. küldöttgyűlés óta

- Bányamérő Továbbképző Konferencia Tatabánya 2018. június 6-7-8.
- 2018. augusztus 24-25-én szervezte meg a „Ferencz István” Észak-dunántúli Kohászati Regionális szervezet a XXV. Pivarcsi László Szigetközi Tudományos Szakmai Napokat és Baráti Találkozót Dunakilitiben.
- Részt vettünk a Bányásznap országos és helyi ünnepségeken, ahol több egyesületi tag kapott miniszteri kitüntetést.
- 2018-ban is nagy létszámmal vettünk részt a selmeci szalamander ünnepségen: szeptember 7-8 (koszorúzások, felvonulás, ökumenikus szentmise).
- 2018. szeptember 18-20 között Budapesten rendeztük meg a 10. Nemzetközi Clean Steel Konferenciát. 28 országból 195 szakember vett részt ezen a szakmai eseményen.
- Miskolcon, szeptember 21-22-én tartottuk meg a Fazola fesztivált (konferencia, szakestély, ünnepség).
- 2018. október 4-5-én az OMBKE vezetői részt vettek és sikeres előadást tartottak a Szlovák Nemzetközi Bányászati Konferencián, az Alacsony-Tátrai Deményvölgyben.
- 2018. október 17-én tartottunk Tatabányán „Hogyan tovább, OMBKE” címmel nyílt ülést.
- Október 12-én, Székesfehérváron rendeztük meg a 19. Fémkohászati Szakmai Napokat.
- „Olajbányász Emlékmű” avatás 2018. október 27-én Biharnagybajomban.
- Nagy sikerrel rendeztük meg Egerszalókon az Országos Bányászati Konferenciát november 22-23-án
- December 4-5-én rendeztünk több helyi szervezetnél Szent Borbála ünnepségeket és Szakestélyt. Valamint nagy létszámmal részt vettünk a Gellért hegyi Sziklatemplomban az ökumenikus misén.
- 2018. december 7-én a Selmecbányára indított nosztalgiaútvonalon és a „Selmec–Sopron 100” rendezvényeken a Soproni Egyetem, a Miskolci Egyetem, az Óbudai Egyetem és a Dunaújvárosi Egyetem vett részt, valamint az OMBKE vezetői és tagjai is képviselték az egyesületet.

- 2019. január 13-án az egyesület elnöke Selmechánynán járt a főtítkárral és az ügyvezető igazgatóval. A polgármester asszonnyal találkozott, a szlovákiai hagyományápoló szövetség vezetésével tartottak megbeszélést a további sikeres együttműködés, valamint közös pályázatok lehetőségeiről.
- „Érett mezők újraélesztése” konferencia 2019. február 5-6. között Zamárdiban.
- „Hogyan tovább, OMBKE” címmel a Miskolci Egyetemen 2019. február 15-én nyílt ülést tartottunk az egyesület jövőjéről.
- 2019. február 16-án több mint 170 fő részvételével tartottuk meg az OMBKE Bált a lillafüredi Palota Szállóban.
- 2019. március 7-8-án Velencén társszervezőként részt vettünk a XII. Kő- és Kavicsbányászati Napok rendezvényein.
- 2019. március 27-én ünnepeltük a 60 éves Tatabányai Helyi Szervezetet (ünnepség, konferencia, szakestély).
- 2019. április 5-én nagy érdeklődés mellett tartottuk meg a hagyományos „Jó szerencsét!” emlékülést Várpalotán.
- 2019. április 10-én vezetőink és tagjaink részt vettek a Soproni Egyetem emlékkonferenciáján, melyen megemlékeztek arról a 100 évvel ezelőtti eseményről, amikor 1919 tavaszán a Selmechányról elköltöző Magyar Királyi Bányászati és Erdészeti Főiskola Sopronban lelt befogadó otthonra.
- 2019. május 9-12. között, mint társszervező, 85 fővel részt vettünk Nagybányán az EMT Bányászati Kohászati Földtani Konferencián.
- 2019. május 17-19-én Libetbányán vezetőink és tagjaink részt vettek a Szlovák Bányavárosok Találkozásán.

Az OMBKE 2018. évi gazdálkodása

Az OMBKE 2018. évre szóló pénzügyi tervében az előző évekhez hasonlóan az volt a követelmény, hogy az egyesület céljai úgy valósuljanak meg, hogy a költségek ne haladják meg a forrásokat. Ennek érdekében erőfeszítéseket kellett tenni a korábbi pártoló tagok támogatásának megnyerésére és új pártoló tagok bevonására.

Ügyelve arra, hogy a kitűzött szakmai célok maradéktalan teljesítése során a bevételek és kiadások egyensúlyba kerüljenek, a mérleg szerinti tárgyévi eredmény 47 E Ft lett. Ezzel az egyesület eleget tett a közhasznú egyesületekkel szemben támasztott gazdálkodási feltételeknek.

A bevételek és kiadások a táblázatban láthatók (az adatok ezer forintban).

a) Egyéni tagdíj

Az egyéni tagdíjagnál csak 3,82 % volt az elmaradás a tervezetthez képest.

b) Jogi tagdíj és adomány

A jogi tagdíjak és adományok összege közel azonos az előző évvel.

c) Támogatások

Külön kiemelő dr. Sándor József tiszteleti tagunk által vezetett FÉMALK Zrt. 4800 E Ft-os támogatása, mely négy BKL Kohászat lapszám kiadását biztosította.

A MOL Nyrt. 2500 E Ft-tal támogatta a BKL Bányászat – Kőolaj és Földgáz megjelenését.

2018-ban a BKL Kohászat hat száma, a BKL Bányászat – Kőolaj és Földgáz öt száma jelent meg.

A MOL Nyrt. 2500 E Ft támogatást nyújtott a rendezvényeinkhez.

A NEMAK Győr 500 E Ft-tal támogatta a Szigetközi Napokat.

A Magyar Bányászati Szövetség és a Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat támogatta és elősegítette az Országos Bányászati Konferencia résztvevőinek kiterjesztését.

Az egyesület „nullszaldós” eredményéhez az egyes szakosztályok a háttér szakmák támogatási lehetőségeihez mérten tudtak hozzájárulni. Az egyesület egésze jelentős mértékben támogatja az Egyetemi Osztály tevékenységét.

Budapest, 2019. április 18.

Dr. Hatala Pál elnök

BEVÉTELEK	2017. évi tény	2018. évi terv	2018. évi tény
Egyéni tagdíj	12 980	13 113	13 116
Jogi tagdíj, támogatás	15 432	14 030	14 735
Egyéb támogatás (BKL-ra)	7 300	7 300	7 300
SZJA 1%	1 065	1 050	976
Támogatás (rendezvényre)	700	700	4 717
Ingatlan bérbeadás	3 047	3 050	3 231
Rendezvények	22 360	37 700	58 003
Pénzügyi műveletek	38	40	115
Egyéb jóváírások			25
Egyéb tevékenységek	1 369	1 400	1 354
Bevétel összesen	64 291	78 383	103 572
KIADÁSOK			
Szakosztályok közvetlen költségei	2 661	2 623	2 327
BKL	12 635	14 100	13 769
Rendezvények	21 041	29 700	56 799
Közös költségek	8 770	11 326	10 155
Titkárság költségei	17 684	18 420	16 728
Egyéb tevékenységek (ingatlant. számlázva)	876	1 000	856
Egyéb	205	300	2 480
Értécsökkenés	363	360	411
Kiadások összesen	64 235	77 829	103 525
Tárgyévi eredmény	56	554	47

Előterjesztés az OMBKE Küldöttgyűlés részére vagyon-, ill. befektetés-politikai intézkedés megtételére

1. Előzmények

Az OMBKE, 1996. július 9-én adásvétel keretében 1/1 tulajdonjogot szerzett a Budapest. V. kerület 24220/0/A/18. gyűjtő helyrajzi számon felvett, a természetben az 1051 Budapest, V. kerület Múzeum körút 3. szám alatt található lakó-társasház III. emelet. 1/A számjelű lakása felett. A magánlakás ingatlan 173 m², melyhez 173/2081 közös tulajdonrész tartozik.

A lakásingatlan eredeti vételi szándéka nem befektetés-célú volt, hanem az Egyesület akkori vezetése az Egyesület székhelyét tervezte itt kialakítani. Ez végül is a befogadó környezet lakóház jellege, a nehéz épületbejutási, ott-közlekedési mostoha körülmények, valamint a lakóközösséget képviselő lakóbizottsági képviselőt rendkívül elutasító magatartása miatt meghiúsult.

2. A használat, illetve hasznosítás módja, lehetőségei

A lakás – építési kialakításának jellegéből adódóan – két (igen aránytalan) részre tagolható. Egy kis lakásra (kb. 52 m²) és egy terem-jellegű, nagy helyiségekből álló, lakásként igazából nem hasznosítható kb. 120 m²-es részre, ami időközben kiállító terem, art-design stúdió, több minden volt. A vételtől napjainkig – kisebb megszakításokkal – az OMBKE bérbé adta ezt az ingatlan. A jelenlegi bérleti díj mértéke: 300 000 Ft/hónap + közös költség és rezszi áterhelés. A biztosítás és az őrzés-védelem, valamint a kisebb javítások, a karbantartás költségeit és terhet a bérlő viseli. Ugyanakkor kifejezett nehézséget okoz a bérlőszerzésben az ingatlan helyiség-elosztása, sem magánszemély, sem jogi személy bérlőként nem tudja optimumon használni.

Az OMBKE vezetősége és ügyvezetése vizsgálta annak lehetőségét, hogy a jelenleg bérelt székhelyéről átköltözhetne-e ebbe a sajáttulajdonú ingatlanba, alkalmassá tehető-e az egy ügyviteli + közösségi térrendszer kialakítására. A vizsgálat – az előzőek miatt – azt mutatta, hogy, bár elvileg az alapterület mértéke és a helyiség-kiosztás alkalmas lenne, az épületbe-jutás (kód, kaputelefon-távnyitás, lift-kód, lakásajtó-kód) technikailag, a lakókörnyezet elutasítása emberi okokból megnehezíti, előre jelezhetően ellehetetleníti az ingatlan székhelyként való eredményes hasznosítását.

3. Az ingatlan értékesítésének lehetősége

A közelmúlt néhány éve során és jelenleg is tanúi vagyunk az ingatlanok – ezen belül különösen a Budapest Belváros ingatlanjai – rohamos felértékelődésének, az ingatlanárak égbé emelkedésének. Ebben a sodorban érdemes és szükséges előrelátóan, megfontoltan, de figyelemmel lenni arra, hogy az ingatlan ármozgás emelkedő/süllyedő tendenciája ugyan szabálytalanul ciklikus, de egészen bizonyos, hogy jelenleg egy erőteljes vételi pozíció van, amiben most talán a legkisebb kockázat mellett lehet a valószínűsíthetően legjobb eladási árat elérni.

Figyelemmel az ingatlanpiaci hirdetésekre, pesszimista becslés szerint is reális lehet a lakásingatlanért akár a 80-100 M Ft-os vételár érvényesítése is.

4. Az értékesítés módja

Figyelemmel a jelentős értékre és a vagyonelemben megnyilvánuló közösségi jellegben, csakis specializálódott, bejegyzett, kellő referenciával rendelkező, ugyanakkor méltányos részesedésért megbízható ingatlanforgalmi iroda és ingatlanjogász alkalmazásával kell az értékesítést lebonyolítani. Az értékesítésnél a csere lehetőségét is figyelembe kell venni. Amennyiben az új székhely ingatlan csak a későbbiekben kerül kiválasztásra, úgy a vételár elhelyezéséhez befektetési szakértőt kell igénybe venni.

5. Az esetleges ingatlanértékesítésből befolyó vételár kezelése, hasznosítása

A vételárból kell kifizetni az ingatlanforgalmazással összefüggő költségeket – ideértve az esetleges csere (vagy egyidejűleg megvásárolható) ingatlan vételével kapcsolatos költségeket, a jogi képviselőt, valamint a társasági adó (nyereségadó) terhet. A tiszta bevételt kockázatmentes, ugyanakkor (még ha csekély mértékben is) kamatozó módon kell addig elhelyezni, amíg az új székhely kiválasztása és vétele meg nem történik.

6. Az antik bútor-együttes hasznosítása, értékesítése

Az OMBKE, a befektetett (tárgyi) eszközei között tartja nyilván az OMBKE székház „Dr. Papp Simon” termék berendezését képező antik, faragott (az előzetes ismeretek szerint a Salgótarján-Rimamurány Rt. igazgatóság működési korából származó) 4 db-os bútor-együttest, valamint 2 db más stílusú vitrint. A bútor-együttesnek – az OMBKE vagyonkörbe kerülés óta – használati funkciója nem volt és jelenleg, de tervezetten sincs. A bútor-együttes a számos költözés során esztétikailag sérült, kijavíttatására nem került sor. A bútor-együttes tárolására szolgáló helyiség (a bérleti díjból számított területarányos) őrzési-tárolási költsége – a bérleti díj ötöde, jelenlegi áron évi 1 150 000 Ft.

A jelentős közvetett költségigény felmerülése miatt is célszerű és szükséges vizsgálni a nem használt bútorok értékesítésének lehetőségét. Az értékesítést megelőzően bútor, műtárgy becsléssel szükséges felbecsültetni a bútorokat, hogy így reális és megalapozott eladást lehessen kezdeményezni, illetve lefolytatni.

A bútoroktól felszabadított helyiség napi használatba vétele lehetővé tenné egy tagi-közösségi szolgáltató helyiség kialakítását.

Az érvényesíthető vételárat pedig az OMBKE számítástechnikai infokommunikációs rendszerének fejlesztésére és fenntartására ajánlott fordítani.

7. Választmányi határozati javaslat az OMBKE 2019. április 18-ai ülése részére:

Javaslom, hogy a Választmány hozzon határozatot arról, hogy az előterjesztésben meghatározott, az OMBKE tulajdonában álló ingatlan értékesítésére és az OMBKE részére új székhely vásárlására, valamint az OMBKE befektetett (tárgyi) eszközei között nyilvánított, az OMBKE székház „Dr. Papp Simon” termének berendezését képező antik, faragott 4 db-os bútor-együttes, valamint 2 db, más stílusú vitrin értékesítésére vonatkozóan felhatalmazási határozati javaslatot ter-

jeszt az OMBKE 109. Küldöttgyűlése elé. A felhatalmazás szerint az ingatlan-értékesítés és ingatlanvételek ügyében a döntés a Választmányt illeti meg, aki a hozott intézkedéseiről és döntéseiről a Küldöttgyűlés részére beszámol.

Dr. Szabados Gábor ügyvezető igazgató

Az OMBKE Választmánya 2019. április 18-ai ülésén a fenti javaslatot határozatban fogadta el és azt a 109. Küldöttgyűlés elé terjeszti.

OMBKE Választmány

Az Ellenőrző Bizottság jelentése az OMBKE 109. Küldöttgyűlésére

1. Az Ellenőrző Bizottság a 2018-as év gazdálkodásának ellenőrzése során az alábbi dokumentumokat tárgyalta meg:

- szöveges beszámolót az OMBKE 2018. évi gazdálkodásáról,
- a 2018. évi mérleget,
- az eredmény kimutatást és
- a közhasznúsági jelentést.

A Bizottság megismerte továbbá a független könyvvizsgáló jelentését, amely szerint az „egyszerűsített éves beszámoló megbízható és valós képet ad az Egyesület 2018. december 31-én fennálló vagyoni és pénzügyi helyzetéről, valamint az ezen időponttal végződő üzleti évre vonatkozó jövedelmi helyzetéről”.

Mindezek alapján az Ellenőrző Bizottság javasolja, hogy a 109. Küldöttgyűlés fogadja el a 2018-as pénzügyi év gazdálkodásának előzőekben felsorolt dokumentumait.

2. A 108. Küldöttgyűlés határozatainak teljesítésével kapcsolatban az Ellenőrző Bizottság megállapítja, hogy az Egyesület vezetősége a határozatok szellemében tevékenykedett, de azokat csak részben sikerült teljesíteni.

- A 108. Küldöttgyűlés 5. határozati pontja részben teljesült, hiszen átdolgozásra került a tagdíjfizetés rendszere, azonban további intézkedések szükségesek a jól tervezhető, stabil gazdálkodás megteremtéséhez. A következő években is a gazdasági stabilitás megteremtése kell legyen a Vezetőség egyik fő feladata.
- A 108. Küldöttgyűlés 4. határozati pontja is részben teljesült. Az Alapszabály Bizottság folytatta

munkáját, de nem készült el a módosítási javaslat a mai küldöttgyűlésre. A felkért jogi szakértő szerint ez a csúszás nem veszélyezteti az Egyesület szabályos működését, így az Ellenőrző Bizottság tudomásul veszi, hogy a körültekintő módosítások kidolgozásához több időre van szükség.

– Fájó, hogy jelenleg csupán kevés fiatal számára vonzó az egyesületi tagság. Nem sikerült megtalálni azokat a területeket, amelyek felkeltik a fiatalok érdeklődését. Szükség van a fiatalok számára is vonzó egyesületi programokra.

3. Az Ellenőrző Bizottság a stabil gazdálkodás érdekében a következő megállapításokat teszi:

– Folytatni kell a gazdálkodás átalakítását a tervezettség és a folyamatos likviditás biztosítása érdekében.

– Javasoljuk a Választmánynak, hogy készüljön átfogó elemzés a BKL kiadásának és terjesztésének jövőjéről. Az elemzés eredményének megvitatása történjen meg a 110. Küldöttgyűlésen.

– Javasoljuk, hogy készüljön fiatalos hangú invitáló anyag (kiadvány, rövid film), miért jó OMBKE tagnak lenni. Ezek a népszerűsítő anyagok a fiatalok által kedvelt kommunikációs csatornákon is kerüljenek terjesztésre.

Az Ellenőrző Bizottság köszönetét fejezi ki az egyesület minden tagjának és támogatójának, aki munkájával és pénzbeli támogatásával hozzájárult a 2018-as gazdálkodási terv teljesítéséhez.

Ózd, 2019. május 25.

Jó szerencsét!

Dr. Debreczeni Ákos, az Ellenőrző Bizottság elnöke

Sóltz Vilmos sírjának megkoszorúzása

Az OMBKE Fémkohászati Szakosztály Budapesti Helyi Szervezete 2019. május 9-én délután a Fiumei úti Nemzeti Sírkertben immár hagyományosan megkoszorúzta Sóltz Vilmosnak, az OMBKE alapító elnökének síremlékét.

A 109. Küldöttgyűlés kitüntetettjei

Az egyesületi munka támogatásának elismeréseképpen OMBKE EMLÉKÉREM kitüntetésben részesült:

Glevitzky István
ügyvezető igazgató
G.I.T.A. 3 Kft.

Megválasztott TISZTELETI TAGOK:

Dr. Korompay Péter
okl. bányagépészmérnök,
okl. bányavillamossági mérnök,
okl. gazdasági mérnök,
okl. gazdaságirányítási mérnök
1942-ben született Dorogon.
A középiskolát a Hell József
Károly Bányagépész és Bányavillamossági Technikumban végezte. Oklevelet szerzett a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen okl. bányagépészmérnökként, egyetemi doktori címét 1985-ben védte meg. Munkáját a Tatabányai Szénbányánál a VI. bányauzemben gépészeti vezetőként kezdte (1966-1980). 1980-1986-ban a Bányai Dolgozók Szakszervezete Közgazdasági és Szociálpolitikai Osztály vezetője, majd titkára, 1986-1989-ben az Ipari Minisztérium főosztályvezetője, az Ipari Szénközpont vezetője. 1990-ben a Bányászati Egyesülés humánpolitikai igazgatója. Ebben az időszakban a Szénbányászati Igazgatói Tanács Felügyelő Bizottságának elnöke, a Geominco Igazgató Tanács elnöke, a Magyar Tudományos Akadémia Osztályközi Bányagészségügyi és Bányászati Ergonómiai Tudományos Bizottság tagja, a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem meghívott egyetemi előadója. 1990-91 a BDSZ titkára. 1994-1995 Páty község polgármestere.

Nyugdíjasként Dorogon az Észak-Dunántúli Nemzetközi Bányászati Klaszter elnöke. Az OMBKE-nek 1964-től tagja, 2007-től a Dorogi Helyi Szervezet titkára, jelenleg az OMBKE Jelölő Bizottságának tagja. Kitüntetései: Georgius Agricola érem (1986), Wahlner Aladár-emlékérem (2010), Sóltz Vilmos-emlékérem (2004, 2014), Szent Borbála-emlékérem miniszteri kitüntetés (2012).

Liptay Péter
okl. kohómérnök

1944-ben született. Egy évet járt Pápán gimnáziumba, de műszaki beállítottsága miatt a salgótarjáni gépipari technikumban folytatta az iskolát. Érettségi

1962-1967 között elvégezve először a Huzalmú Dróthúzó üzemében lett gyakornok majd üzemmérnök, ezt követte a technológus majd osztályvezető beosztás.

Az OMBKE-nek egyetemista kora óta, 54 éve tagja. 1976-tól tagja a mindenkori helyi szervezet vezetőségének. 1994-ig az acélgári csoportban, attól kezdve az összeolvadt bányász-kohász tagokból álló Salgótarjáni Osztályban, amelynek létrehozásában nagy részt vállalt. Salgótarjáni szakemberek történetével foglalkozik, mint az OMBKE Történeti Bizottságának tagja. Szervezője a 2008-ban megindított Salgótarjáni Ipartörténeti Emléknapoknak, amelyet 12. alkalommal szerveznek meg az idén. Sokat tett és tesz ma is Salgótarján város és az OMBKE Salgótarjáni osztálya közötti jó kapcsolat kialakításáért, és annak megtartásáért. Egyesületi munkájáért OMBKE Emlékplakettet (1992), z. Zorkóczy Samu-emlékérmeket (2003), Sóltz Vilmos-emlékérmeket (2005, 2015) kapott.

Németh György

okl. bányamérnök, okl.
építőipari gazdasági mérnök

Soproni diplomája után az ajkai Jókai bányában aknásként kezdte szakmai munkáját. A padragi körletvezetés után az évek során a Közép Dunántúli Szénbányánál, illetve ennek utódjaként a Veszprémi Szénbányánál – rövid tatabányai (tröszt) kiterő közbeiktatásával – osztályvezetői, főosztályvezetői és gazdasági vezérigazgató-helyettesi

beosztások után a vállalat vezérigazgatójaként fejezte be szénipari tevékenységét.

1990-96 között Budapesten a Magyar Bányászati Szövetség (eredetileg Magyar Bányászati Kamara) alapító elnökeként vett részt a bányászati vállalkozások érdekképviselésében.

Nyugdíjasként is a bányászathoz kapcsolódó vállalkozásokban dolgozott 2016-ig.

Tagja volt nemzetközi energetikai bizottságoknak, a Rotary Klubnak, a Központi Bányászati Múzeum felügyelő bizottságának, ez utóbbinak 2004-től elnöke.

Szakmai munkájának és hagyományörző tevékenységének elismerését az alábbi kitüntetések mutatják: Bányász Szolgálati Érdemérem bronz, ezüst, arany (1974, 1984, 1989), Bányászat Kiváló Dolgozója (1975, 1978), Munka Érdemrend bronz fokozata (1985), Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje (1994), Kiváló Bányász (1995), A Magyar Bányászatért szakmai érdemérem (2002), Arany Emlékérem Veszprém Önkormányzatától (2005), Aranyoklevél NME (2009), Magyar Bányászatért – Köszönjük Elnök Úr (2012).

PÉCH ANTAL-EMLÉKÉREM kitüntetésben részesült:

Dr. Szombatfalvy Anna okl. kohómérnök

2002-ben érettségizett a székesfehérvári Vasvári Pál Gimnáziumban. 2007-ben a Miskolci Egyetem Műszaki Anyagtudományi Karán okl. kohómérnök diplomát szerzett, 2008-ban pedig okl. közgazdászként diplomázott. 2007-ben megkezdte tanulmányait a Kerpely Antal

Anyagtudományok és Technológiák Doktori Iskolában, ill. elkezdett dolgozni az Alba Metall 1991 Kft.-ben. Doktori disszertációját – Járműipari öntészeti ALSi-ötvözetek tulajdonságainak vizsgálata – 2012-ben védte meg.

2002-től tevékeny tagja az Egyesületnek. Először az Egyetemi Osztály, majd 2007-től az Öntészeti Szakosztály tagja. 2014-2018 között az OMBKE Öntészeti Szakosztály titkárhelyettese. 2018-tól a Ferencz István Észak-dunántúli Kohászati Regionális Szervezet vezetőségi tagja, novemberétől pedig az OMBKE Ifjúsági Bizottság elnöke. Kitüntetései egyesületi munkájáért OMBKE Oklevél 2006-ban, OMBKE Plakett 2010-ben

KERPELY ANTAL-EMLÉKÉREM kitüntetésben részesült:

Boross Péterné anyagvizsgáló

A Vaskohászati Szakosztály Budapesti Helyi Szervezetének aktív tagja, akire a rendezvények előké-

szítésében, megszervezésében, lebonyolításában mindig lehet számítani. A selmeci hagyományok ápolását fontosnak tartja, kohász-bányász központi és helyi ünnepségeken, valamint más szakosztály rendezvényein is lehetőség szerint részt vesz. Szakmai társszervezetek képviselőivel és az idősebb tagtársakkal aktív kapcsolatot ápol.

Szücs Zoltán

okl. kohómérnök

Veszprémben 1975-ben középfokú alumíniumipari szakképesítést, 1980-ban a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen okl. kohómérnöki diplomát szerzett. Ösztöndíjjal, friss diplomásként az Inotai Alumíniumkohóhoz került, itt és az utódvállalatainál 2011-ig fejlesztőmérnök, technológus, ön-

töde üzemvezető, gyáregységvezető beosztásokban dolgozott. Elsősorban a szalag és durvahuzal öntve hengerlés fejlesztéseiben vett részt. Nevéhez fűződik a Lauener vékonyzalag öntvehengerlés inotai honosítása, bevezetése, fejlesztése, termékpalettájának kibővítése. Inotán zöldmezős beruházás és termelés véghezvitelében az ezredfordulón, egy német-magyar vegyesvállalat első ügyvezető igazgatójaként részese volt az autóipari öntvénygyártás magyarországi térhódításának. 2011-től a Martin Metals Kft. műszaki vezetőjeként elsősorban az inotai olvasztómű visszajáratott hulladékkal és másodnyersanyaggal való ellátásával, a termelő és kereskedelmi kft. műszaki irányításával foglalkozik.

1977-től az OMBKE tagja. Előzőleg több ciklusban, majd jelenleg is az inotai helyi szervezet titkára. Az Egyesületi Plakett kitüntetettje (2013), a Sóltz Vilmos-emlékérem (40) tulajdonosa.

ZSIGMONDY VILMOS-EMLÉKÉREM kitüntetésben részesült:

Horányi István

okl. bányamérnök

A Vízfürési Helyi Szervezet elnökeként aktívan szervezi és irányítja a munkát, annak ellenére, hogy ez a helyi szervezet a legmagasabb átlag életkorú. Feladatainak végrehajtása során a személyes példamutatás, felkészültség, alaposság és a szakma iránti elkötelezettség – de

nem elfogultság – jellemzi.

Egyesületi munkájáért eddig OMBKE Plakettet

(2011), Soltz Vilmos-emlékérmet (2011) és Wahlner Aladár-emlékérmet (2013) kapott.

WAHLNER ALADÁR-EMLEKÉREM kitüntetésben részesült:

Bóhm Balázs

okl. bányamérnök

A Miskolci Egyetem elvégzését követően a külfejtéses bányászat területén kezdte meg pályafutását, az elmúlt több mint 20 évben különböző pozíciókban – egy rövid kitérőtől eltekintve – folyamatosan a hazai kő- és kavicsbányászat területén dolgozott.

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesületnek több mint 20 éve tagja. A Bányászati Szakosztály Borsodi Helyi Szervezet munkájában aktív szerepet vállal, jelenleg a második ciklusban látja el a Bányászati Szakosztály titkári feladatait. A bányász szakma és az OMBKE iránti elhivatottságával, széles körű műszaki ismereteivel, szervező képességével a Bányászati Szakosztály vezetésében meghatározó szerepet vállal.

SZENKIRÁLYI ZSIGMOND-EMLEKÉREM kitüntetésben részesült:

Verbóci József

okl. bányamérnök

1967-es OMBKE tagsága óta aktívan részt vesz az egyesület életében. Az OMBKE helyi csoportok, szervezetek és társ szakosztályok meghívására (Veszprém, Esztergom, Szolnok, Hajdúszoboszló, Budapest stb.) több évtizeden keresztül tartott önálló előadásokat, me-

lyeken többnyire a Máza-Dél, Váralja-Dél bányatelepítési és szénhasznosítási elképzeléseket ismertette. Ezen munkákat több alkalommal a BKL-ben cikkek formájában is közkincsé tette. Az utóbbi időben a Mecseki Szervezet nyugdíjas tagtársak aktivizálásában tevékenykedik leginkább a szénbányászattal kapcsolatos előadások szervezése során.

2012-ben Soltz Vilmos-emlékérmet kapott.

Z. ZORKÓCZY SAMU-EMLEKÉREM kitüntetésben részesült:

Kárpát Csaba

okl. bányamérnök

Az OMBKE-nek 1971 óta tagja. A Bányászati Aknamélyítő Vállalatnál műszaki igazgatóhelyettes volt. 1992-ben megalapította az Aknabau Kft.-t, melynek ügyvezetője volt nyugdíjazásig. Találmányai

között szerepel az ároknélküli közműépítés, a csősajtólási technológiájának kidolgozása. Az Aknabau Kft. alkalmazta először hazánkban a mikrotunneling technológiát, amellyel dolgoztak a négyes metró építésénél is.

Több cikluson keresztül (1994-2007) dolgozott a Dorogi Helyi Szervezet vezetőségében.

A bányász hagyományok lelkes ápolója, aktívan részt vesz az eseményeken például legutóbb BAV kopjafa állítás Dorogon. 1986-tól huszonegy évig a szakestélyek vezető elnöke volt, jelenleg a dorogi szakestélyek tiszteletbeli praesese. OMBKE Plakett kitüntetést kapott 1995-ben, Wahlner Aladár-emlékéremben részesült 2011-ben.

Csermák Hugó

okl. gépészmérnök

1986 óta az Egyesületünk tagja. 2009 október vége óta nyugdíjasként tevékenykedik az OMBKE Oroszlányi Szervezeténél. Aktív munkavállalóként, és nyugdíjazása óta is fáradhatatlan a szervezésben és a rendezvényeinken is nemcsak résztvevőként, hanem aktív közre-

működőként is számíthatunk rá. 2011 óta tagja a helyi szervezet vezetőségének. Szakestjeink állandó szervezője, szereplője. Néhány éve a Szakestjeink elnöki teendőit felvállalva, rengeteg időt és energiát áldoz azért, hogy a rábízott tisztséget maradéktalanul, közel száz résztvevő meglegedésére és elismerésükét is kivívva lássa el.

OMBKE EMLÉKÉREM (PLAKETT) kitüntetésben részesült:

Pali Sándor

okl. bányamérnök

Az egyesületi tagsága kezdetétől lelkes résztvevője a Mecseki Szervezet rendezvényeinek. 2018-tól a BKL szerkesztő bizottságának tagja. A Mecseki Bányavagyon-hasznosító Rt. vízmegfigyelő rendszeréről írt szakcikket a BKL 2003-as évfolyamába. Felkérésre több

egyetemi hallgató diplomamunkájának elkészítését segítette szakmai anyagokkal és tanácsokkal, véleményezte az elkészült dolgozatokat.

Koleszár János

okl. bányamérnök

2004 óta Egyesületünk tagja. A helyi és az országos

rendezvényeink állandó résztvevője. Kérésre az Oroszlányi helyi Szervezet programjainak a szervezésében és kivitelezésében is részt vállal. Ötleteivel, javaslataival folyamatosan fenntartja a figyelmet a hagyományok ápolására és megőrzésére. Így volt ez akkor is, mikor javaslatára az Oroszlányi Helyi Szervezet megemlékezett a selmeci Bányászati Akadémia elköltöztetésének 100. évfordulójáról és kezdeményezte Selmeci Összetartozás Napja megnevezéssel ezen esemény országos szintre való emelését is.

Bodnár József
bányatechnikus

1990-től tagja a Hegyaljai szervezetnek. Aktív, becsületos, lelkiismeretes, szorgalmas ember lévén munkáját mindig precízen, nagy szakmai hozzáértéssel végezte mind a Perlit-92 Kft.-nél, mind a Hegyaljai Szervezet rendezvényeinek előkészítésében. A helyi egyesületi rendezvények, összejövetelek állandó résztvevője, aki feladatokkal jól terhelhető, és azok végrehajtásában számítani lehet rá.

Tóth Béla

okl. bányamérnök

Aktív korában a Bauxitkutató Vállalat bányamérnökeként egyik meghatározó vezetője volt a bauxit kitermelhetőségéhez nélkülözhetetlen vízszintsüllyesztés fő létesítményei, a fűrt akna kivitelezésének. Részt vett a Magyarországon egyedülálló aknafúró módszer sikeres

üzemi kísérleteiben, majd az aknafúró üzem felelős műszaki vezetőjévé nevezték ki. Több mint kilenc évig a vállalat igazgatójaként irányította a hazai bauxitkutatást és az aknafúrását. Tevékenységéről az elmúlt években előadássorozatban számolt be Helyi Szervezetünknel, melynek a mai napig is aktív tagja.

Kis Renáta

okl. kohómérnök

1999 januárjában végzett a Miskolci Egyetem Dunaújvárosi Főiskolai Karán képlékenyalakító üzemmérnökként. 2000-től egy kis kiterővel a Magyar Honvédség hivatásos tisztje 2010-ig. 2010-től a Regy Metal Kft. cégvezetője. A legnagyobb és a legkorszerűbb technológiával mű-

ködő hazai fémhulladék feldolgozó cég fő profilja az alumíniumhulladék. Miskolci Egyetemmel folyamatos a kapcsolatuk, a társaság központi telephelye bemutatótelepe az Egyetemnek a széleskörű és modern technológiák miatt.

2015 óta tagja egyesületünknek, 2010-től folyamatos jó kapcsolatot ápol az OMBKE Fémkohászati Szakosztályával. Többször adott elő a miskolci fémkohász szakmai napon, emellett több alkalommal anyagiilag is támogatta a rendezvényt.

Paulusz Ferenc

okl. kohómérnök

1981-ben született Székesfehérváron. Fémipari középiskolai tanulmányai után a Dunaújvárosi Főiskolán tanult, ahol 2007-ben végzett kohómérnök-öntész szakirányon. Azonnal a Nehézfémöntöde homoküzemi technológusa lett. Munka és családalapítás mellett a Miskolci Egyetem Kohómérnök MSc képzésére jelentkezett, ahol 2011-ben szerzett mester diplomát öntész és környezetvédelmi szakirányon. 2010-től a Székesfehérvári DENSO Kft. nyomásos öntödéjében dolgozott, mint folyamatfejlesztő és gyártástámogató mérnök. 2015-ben visszatért korábbi gyakorlati helyére és csatlakozott a KÖFÉM Öntöde csapatához, ahol jelenleg is termelési folyamatmérnöki pozícióban tevékenykedik.

Főiskola óta kimagasló közösségi és hagyományápoló munkát végez. A főiskolán valétaelnökként, az egyetemen évfolyambizalmiként támogatta és vonta be társait a selmeci hagyományok őrzésébe. AZ OMBKE-nek 2002 óta aktív tagja, szakmai délutánok és a hagyományörző Mikulásbálok, selmeci túrák rendszeres szervezője, a Selmeci Szalamanderen a cantusok körének tagja. Kiemelkedő egyesületi munkájáért Oklevél kitüntetésben részesült 2005 és 2014-ben.

Főiskola óta kimagasló közösségi és hagyományápoló munkát végez. A főiskolán valétaelnökként, az egyetemen évfolyambizalmiként támogatta és vonta be társait a selmeci hagyományok őrzésébe. AZ OMBKE-nek 2002 óta aktív tagja, szakmai délutánok és a hagyományörző Mikulásbálok, selmeci túrák rendszeres szervezője, a Selmeci Szalamanderen a cantusok körének tagja. Kiemelkedő egyesületi munkájáért Oklevél kitüntetésben részesült 2005 és 2014-ben.

Somogyi János

okl. kohómérnök

2000-ben érettségizett az egri Gép- és Műszeripari Szakközépiskolában. 2005-ben végzett a Dunaújvárosi Főiskola műszaki menedzser szakán, mint anyagtechnológus. 2005-től napjainkig a Csepeli Szerszámedző Kft.-ben dolgozik, mint üzemvezető. 2008-ban kohómérnöki

diplomát szerzett a Miskolci Egyetemen levelező tagozaton. Üzemvezetőként jó szakmai kapcsolatot ápol az Óbudai Egyetemmel, a Miskolci Egyetemmel. Évente több diák vesz részt szakmai gyakorlaton a Csepeli Szerszámedző Kft.-nél, sok esetben segítségével szakdolgozatok, diplomamunkák készülnek a cégnél.

2008 óta tagja, 2012 óta titkára az Öntészeti Szakosztály csepeli helyi szervezetének. Tevékeny rendez-

zője a helyi szervezet eseményeinek. Céglátogatások, múzeumlátogatások, sportrendezvények, nótadélutánok aktív szervezője.

Angeli Tamás

anyagmérnök, gépészmérnök
Az OMBKE Vaskohászati Szakosztály Dunaújvárosi Helyi szervezetének aktív tagja Az egyesület rendezvényeinek nemcsak rendszeres látogatója, hanem szervezi is, sőt előadásaival teszi színesebbé. Az egyesületi munkában fontos feladatának tartja a fiatal szakemberek bevonását, a hagyományok ápolását. A szakosztály vezetősége hosszú távon számít a munkájára.

Dr. Szunyog István

okl. gázmérnök

2002-ben okleveles gázmérnökként végzett a Miskolci Egyetemen. 2009-ben ugyanitt szerezte meg PhD tudományos fokozatát. Ebben a biogázok földgáz közszolgáltatásban történő alkalmazásának minőségi feltételrendszerével foglalkozott. Főbb kutatási területei a telekhatáron belüli gázellátás, gázkészülékek,

tüzeléstechnika, gázminőségi követelmények, szilárd biomassza és biogáz. Ezekhez kapcsolódóan számos angol és magyar nyelvű publikációval rendelkezik, és sok előadást is tartott hazai és nemzetközi rendezvényeken. Jelentős a szakmai pályázati munkája is, amely visszatükröződik az elnyert TÁMOP és K+F pályázatokban. Igen aktív szakmai és tudományos tevékenységet lát el, amit igazolnak a kari, országos szakmai és tudományos szervezetbeli tagságai és a Magyar Energetika folyóirat szerkesztőbizottsági tagsága is. Egyetemi tanulmányai befejezése óta a Miskolci Egyetem alkalmazottja, először kutatói később különböző oktatói beosztásokban, jelenleg a Kőolaj és Földgáz Intézet Gázmérnöki Intézeti Tanszékének a vezetője. Több tanszéki tárgy gondozója, előadója és PhD témavezető is. Az Egyesületben, az Egyetemi Osztályban hosszú évek óta végzett aktív munkájával, a rendezvények segítségével és a kari OMBKE hallgatóság mindenkorai készséges támogatásával érdemelte ki az OMBKE Emlékéremre való felterjesztését.

okl. gázmérnök

EGYESÜLETI OKLEVÉL kitüntetésben részesült:

Hofer Rezső okl. bányamérnök, Bányászati Szakosztály
Mike István bányaiipari technikus, Bányászati Szakosztály
Csiky Emil okl. bányamérnök, Bányászati Szakosztály
Bakacs Péter okl. bányamérnök, Bányászati Szakosztály
Déli Gábor aknász, Bányászati, Szakosztály
Balogh Ildikó Erzsébet vegyészmérnök, Fémkohászati Szakosztály
Barabás András alumíniumipari technikus, Fémkohászati Szakosztály
Barten Péter anyagmérnök, Fémkohászati Szakosztály
Selmeczi Kovács Gábor anyagmérnök, Fémkohászati Szakosztály
Székács Zoltán kohómérnök, Öntészeti Szakosztály
Vasiszta Viktor hallgató, Egyetemi Osztály
Balogh Tamás János hallgató, Egyetemi Osztály
Ódor-Szabó Bánk Soma hallgató, Egyetemi Osztály
Podráczki Rita hallgató, Egyetemi Osztály

Hofer Rezső

Mike István

Csiky Emil

Bakacs Péter

Déli Gábor

Balogh Ildikó Erzsébet

Barabás András

Barten Péter

Székács Zoltán

*Balogh Tamás
János*

*Ódor-Szabó Bánk
Soma*

Podráczki Rita

70 éves egyesületi tagságért SÓLTZ VILMOS-EMLEKJELVÉNY kitüntetésben részesült:

Bányászati Szakosztály

Szirtes Béla okl. bányamérnök
Széles Lajos okl. geológus mérnök
Monos Rudolf okl. bányamérnök

Fémkohászati Szakosztály

Tóth Ferenc okl. kohómérnök
Harrach Walter okl. vegyész mérnök

Szirtes Béla

Széles Lajos

Monos Rudolf

Tóth Ferenc

Harrach Walter

60 éves egyesületi tagságért SÓLTZ VILMOS-EMLEKJELVÉNY kitüntetésben részesült:

Bányászati Szakosztály

Demeter Ferenc okl. bányagépész mérnök
Demeter Tibor okl. bányamérnök
Judt István okl. bányamérnök
Kiss Tamás okl. bányamérnök
Kovács László okl. gépészmérnök
Kozma Miklós okl. bányamérnök
Labudek Dénes okl. bányamérnök
Mayer László okl. bányamérnök
Németh György okl. bányamérnök

Polgár Mihály okl. bányamérnök
Szakály Miklós okl. bányamérnök
Szóke Géza okl. gépészmérnök
Vanyó József okl. gépészmérnök

Kőolaj- Földgáz és Vízbányászati Szakosztály

Ferenczy Imre okl. olajmérnök

Vaskohászati Szakosztály

Széky Miklós okl. kohómérnök

Demeter Ferenc

Demeter Tibor

Judt István

Kiss Tamás

Kovács László

Kozma Miklós

Labudek Dénes

Mayer László

Németh György

Polgár Mihály

Szakály Miklós

Szőke Géza

Vanyó József

Ferenczy Imre

Székely Miklós

50 éves egyesületi tagságért SÓLTZ VILMOS-EMLÉKJELVÉNY kitüntetésben részesült:

Bányászati Szakosztály

- Bányai Ernő** okl. geológus technikus
- Bogár József** okl. bányagépezsmérnök
- Bombicz István** okl. bányamérnök
- Borsodi Károly** okl. bányagépezsmérnök
- Csipke György** bányagazdasági üzemmérnök
- Csonk Péter** bányagazdasági üzemmérnök
- Dörömbözy Béla** okl. gépészmérnök
- Gál Domonkos** okl. bányamérnök.
- Gubis János** okl. bányaiipari szaktechnikus
- Hornják Lajos** okl. bányamérnök
- Juhász András** okl. gépészmérnök
- Kállai Jenő** okl. bányamérnök
- Kovács József** okl. bányamérnök
- Krajnyák József** okl. bányamérnök
- Kruller János** okl. bányamérnök
- Lipi Imre** okl. bányamérnök
- Szabó István** villamosipari technikus
- Szilványi Jenőné** okl. bányageológusmérnök

- Tóth-Zsiga József** okl. geológusmérnök
- Veres Sándor** okl. villamosmérnök
- Vidics József** bányatechnikus

Kőolaj- Földgáz és Vízbányászati Szakosztály

- Dr. Biró Zoltán** okl. olajmérnök
- Dallos Ferencné** okl. gépészmérnök
- Lovrek Menyhért** mélyfúróipari technikus
- Tatár András** okl. olajmérnök
- Tatár András** okl. olajmérnök

Vaskohászati Szakosztály

- Bodorkós György** okl. kohómérnök
- Fülöp József** okl. kohómérnök
- Dr. Kiss László** okl. kohómérnök
- Márkus László** üzemmérnök
- Nagy Gábor** okl. kohómérnök
- Pálos Attiláné** okl. kohómérnök
- Sáfár Lászlóné** üzemmérnök

Fémkohászati Szakosztály

Czupi Gyula okl. gépészmérnök
Czupiné Fejes Katalin okl. vegyészmérnök
Dávid László okl. gépészmérnök
Nemes Ervin bányatechnikus
Oláhné Hornyák Veronika gépipari technikus

Csehil György okl. kohómérnök
Lathwesen László okl. kohómérnök
Szegedy-Maszák Tibor okl. kohómérnök
Zombori György okl. kohómérnök

Öntészeti Szakosztály

Bodolai József okl. kohómérnök

Egyetemi Osztály

Dr. Bóhm József okl. bányamérnök
Dr. Buócz Zoltán okl. bányamérnök
Dr. Dúl Jenő okl. kohómérnök

Bányai Ernő

Bogár József

Bombicz István

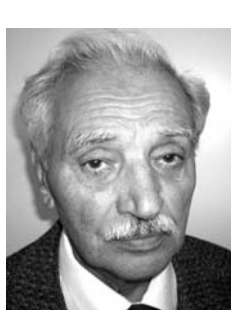
Borsodi Károly

Csipke György

Csonk Péter

Dörömbözy Béla

Gál Domonkos

Gubis János

Hornyák Lajos

Juhász András

Kállai Jenő

Kovács József

Krajnyák József

Kruller János

Lipi Imre

Szabó István

Szilványi Jenőné

Tóth-Zsiga József

Veres Sándor

Vidics József

Dr. Biró Zoltán

Dallos Ferencné

Lovrek Menyhért

Tatár András

Tatár András

Bodorkós György

Fülöp József

Dr. Kiss László

Márkus László

Nagy Gábor

Pálos Attiláné

Sáfár Lászlóné

Czupi Gyula

Czupiné Fejes Katalin

Dávid László

Nemes Ervin

*Oláhné Hornyák
Veronika*

Bodolai József

Csehil György

Lathwesen László

Szegedy-Maszák Tibor

Zombori György

Dr. Bóhm József

Dr. Buócz Zoltán

Dr. Dúl Jenő

40 éves egyesületi tagságért SÓLTZ VILMOS-EMLEKÉREM kitüntetésben részesült:

Bányászati Szakosztály

Balogh József rendszerszervező üzemmérnök
Bérces Tamás okl. bányamérnök
Boda András okl. gépészmérnök, gépipari gazdasági mérnök
Csősz Imre okl. bányagépészmérnök
Dr. Havelda Tamás okl. bányamérnök
Hegedűsné Dr. Konecz Margit okl. geológusmérnök
Hideg József okl. bányamérnök
Dr. Izsó István okl. bányamérnök
Dr. Katona Gábor okl. bányamérnök
Kecskés István okl. bányagépészmérnök
Kerekes László okl. bányamérnök
Keresztes Árpád okl. üzemgazdász
Kevés József gépipari technikus
Konyha Béla építész technikus
László Tamás okl. bányamérnök
Lente Miklós okl. bányamérnök
Ifj. Lohrmann Ervin okl. bányamérnök
Mokánszki Béla András okl. bányagépész mérnök
Szalai László okl. bányamérnök
Szeremley Gézné okl. bányamérnök
Szokolai György okl. bányageológusmérnök
Sztruhár Gyula okl. bányamérnök
Takács Péter üzemmérnök

Kőolaj- Földgáz és Vízbányászati Szakosztály

Bognár Árpád okl. olajmérnök
Dávid Árpád okl. gépészmérnök
Hlatki Miklós okl. olajmérnök
Iván János okl. olajmérnök
Müller Károly okl. olajmérnök

Fémkohászati Szakosztály

Balázs László okl. kohómérnök
Hajasné Gazdag Ildikó okl. kohómérnök
Jenet Gábor okl. kohómérnök
Stampel Péter okl. kohómérnök
Szabó Éva okl. gépészmérnök
Ujházi Gyula okl. gépészmérnök
Vogel János alumíniumipari technikus

Öntészeti Szakosztály

Földesi Gyula gépipari technikus

Egyetemi Osztály

Dr. Gácsi Zoltán okl. kohómérnök

Balogh József

Bérces Tamás

Boda András

Csősz Imre

Dr. Havelda Tamás

Hegedűsné Dr. Koncz Margit

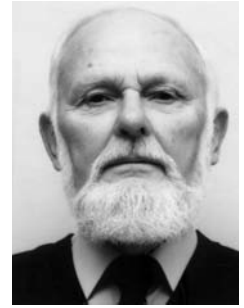
Hideg József

Dr. Izsó István

Dr. Katona Gábor t

Kecskés István

Kerekes László

Keresztes Árpád

Kevés József

Konyha Béla

László Tamás

Lente Miklós

Ifj. Lohrmann Ervin

Mokánszki Béla András

Szalai László

Szeremley Gézáné

Szokolai György

Sztruhár Gyula

Takács Péter

Bognár Árpád

Dávid Árpád

Hlatki Miklós

Iván János

Balázs László

Jenet Gábor

Stampel Péter

Ujházi Gyula

Vogel János

Földesi Gyula

Dr. Gácsi Zoltán

Kitüntetett oktatók a Miskolci Egyetemen

Augusztus 20-án alkalmából a Miskolci Egyetem három oktatója kapott magas állami kitüntetést.

A Magyar Érdemrend Tisztikereszt polgári tagozat kitüntetésben részesült kiemelkedő színvonalú munkája elismeréseként

Dr. Szűcs Péter bányamérnök, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, a Műszaki Földtudományi Kar dékánja, a kar Környezetgazdálkodási Intézete Hidrogeológiai-Mérnökgeológiai Intézeti Tanszékének egyetemi tanára, valamint

Dr. Barkai László Battyhány-Strattmann László-díjas orvos,

a Magyar Tudományos Akadémia doktora, az Egészségügyi Kar Elméleti Egészségtudományok Intézetének igazgatója, tanszékvezető egyetemi tanára, a Magyar Diabetes Társaság elnöke.

A Magyar Érdemrend Lovagkereszt polgári tagozat kitüntetésben részesült magas színvonalú munkájáért

Dr. Debreczeni Ákos bányamérnök, a Műszaki Földtudományi Kar dékánhelyettese, a Bányászati és Geotechnikai Intézeti Tanszék tanszékvezetője.

uni-miskolc.hu 2019. augusztus 21.

Gratulálunk a kitüntetetteknek, jó egészséget, további sikereket kívánunk!

Szerkesztőség

Kohász szobrot avattak Ajkán

28 évvel az ajkai alumíniumkohó bezárása után kohász szobrot avattak Ajkán. A település, amely 2019. november 1-jén ünnepli városá nyilvánításának 60. évfordulóját, méltóképpen emlékezett meg a városban közel fél évszázadig jelen lévő kohászatról. Az avatásra 2019. június 13-án került sor a belvárosi Kohász utcában, ott ahol egykoron a legtöbb kohász lakott. Az ünnepségen e sorok írója mondta az avató beszédet, aki felidézte az ajkai kohászat múltját és az avatásra váró kohász szobor történetét.

A kohász szobor avatása Ajkán

(Az avatók balról jobbra: Schwartz Béla polgármester, Tóth Béla, a kádépítő egykori művezetője, Paksa Rudolf, a kohóöntőde egykori üzemmérnöke, és dr. Horváth József alpolgármester)

Ezt a szobrot *Farkas Tibor* szobrászművész készítette 1968-ban, a gyár 25 éves jubileumára – *Tatai János* öntőmester közreműködésével. A szobrot Mencseli Ernőről, a kohókisműhely egykori dolgozójáról mintázta. Ez a kohász szakmát szimbolizáló alkotás sokáig a gyár főbejáratánál állt, sajnos a kohászat és az ALU-FÉM megszűnésével elvesztette eredeti funkcióját, ezért néhány éve a MAL Zrt. a városnak adományozta. Így került most méltó helyére a Kohász utcába, és mementóként hirdet egy hajdanvolt nehéz, de szép szakmát. Az alkotást *Németh Ferenc* ajkai képzőművész újította fel, aki maga is egykoron az ALU-FÉM dolgozója volt.

A szobor avatóünnepségén elhangzott beszéd zárógondolataival fejezem be a tudósítást:

„Az ajkai alumíniumkohó 1943. február 23-tól 1991. december 30-ig működött és biztosított kenyeret sok ajkai család számára. 48 éves fennállása alatt közel 800 ezer tonna alumíniumot termelt. Sajnos a mai nemzedék már nem is igen tudja a városban, hogy mit takar az alumíniumkohászat kifejezés. Méltánytalanul kevés szó esik azokról a kohászokról is, akik pedig jelentősen hozzájárultak Ajka városi rangra emelkedéséhez. Sajnos pótolhatatlan mulasztása a településnek, hogy Ajkán sosem hoztak létre egy kohászatot megőrkítő ipari múzeumot úgy, mint a bányászatot bemutató bányamúzeumot.

Mert mi maradt meg emlékül Ajkán ebből a szakmából?

Csak a Kohász utca neve, a hajdani kohó égbe magasodó kéménye és ez a most felavatott kohász szobor.”

Paksa Rudolf

Adalékok a selmecbányai Bányászati és Erdészeti Főiskola rektorátusi épülete (Fritz-ház) történetéhez

DR. FRICZ-MOLNÁR PÉTER (Budapest)

A selmecbányai Bányászati és Erdészeti Akadémia idén 190 éve, 1829-ben kezdte bérelni a Fritz-házat és 100 éve, 1919-ben vált véglegessé, hogy a főiskolának az ősi bányaváros helyett máshol kell tovább működni. A friedenliebi Fritz család tagjai közül elsőként Fritz Anna Mária – egy selmeci polgár nejeként – 200 éve, 1719-ben költözött Selmecbányára. E hármask jubileumok okán ez a tanulmány ismerteti a selmeci akadémiát, majd főiskola életében központi szerepet betöltött, a rektori hivatalnak és a könyvtárnak is székhelyül szolgált Fritz-ház két évszázados (1719 és 1919 közötti) történetét, megemlítve azt is, hogy mely Fritz leszármazottak tanultak őseik egykori lakóhelyén.

A névadó bányabirtokos Fritz család főtéri lakóháza (1725-1810)

A Fritz-család 1719 és 1725 között több ütemben telepedett le Selmecbányán. A magyarországi család-alapító ősapa, (friedenliebi) *Fritz András* beszercebányai bányakamarai orvos, tanácsstag és városbíró 1701-ben lakóhelyén halt meg 40 évesen. Özvegye, Frideli-Fridenau Anna Barbara evangélikussá akarta nevelni négy félárva gyermekét, de ezt a beszercebányai jezsuiták nem engedték, így a vallásháborúk miatt az özvegy anyja vezetésével a Rákóczi-szabadságharc elején, 1704-ben Beszercebányáról a protestánsokkal toleráns, kelet-németországi Görlitzbe költözött, menekült a család. Az özvegy 1713 körül Lőcsére tért vissza és 1719-ben lánya, Fritz Anna Mária (sz.: Beszercebánya, 1698) férjhez ment a selmecbányai Schneider Tóbiás bányapolgárhoz, majd 1723-ban az özvegy anyja is Selmecre költözött vejéhez és lányához. A család legidősebb férfi tagja, *Fritz Lipót András* (1691, Beszercebánya – 1768, Selmecbánya) 1725-ben véglegesen beköltözött a városba és a főtéren nagy, emeletes házat építtetett, ami ma is a család nevét viseli (1. kép).

1. kép: A Fritz-ház

A mai Fritz-ház eredetileg reneszánsz stílusú, egyemeletes bányapolgári (waldbürger) ház volt és alatta

futott a nemesércben gazdag Spitaler-telér. Családi visszaemlékezés szerint ezt a házat abból az aranyból építtették, amit akkor találtak, amikor a ház alapját ásták ki. Ez a hagyomány az épület alatti Spitaler-telér okán akár igaz is lehet, de okiratok alapján elsődlegesen jelentékeny családi örökségeknek és helyi bányavállalkozásaiknak köszönhetően akkori gazdagságukat. Középkori alapjai voltak a Fritz-háznak, amely U alaprajzú, háromszárnyas, neoreneszánsz díszítésű, reprezentatív főtéri épületté vált. 1918-ban, a költözéskor a főiskolai rektorátus (igazgatóság) székhelye volt. Az épületben 1993-tól jelenleg is a szlovák Állami Központi Bányászati Levéltár működik. Mindezekről az épület homlokzatán lévő tábla is tanúskodik (2. kép).

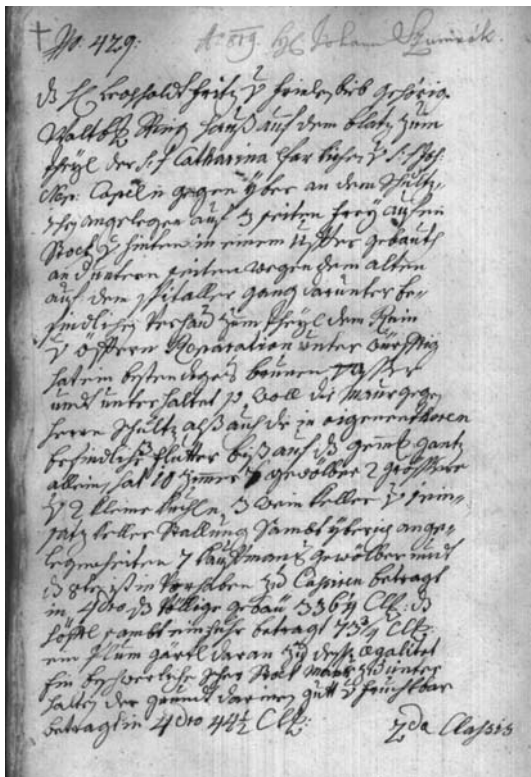

2. kép: Tábla a Fritz-házon

A selmeci bányatisztképző iskola 1735-ben történt alapításakor a Fritz család már egy évtizede a városban élt. A család feje ekkor az evangélikus vallású, a lipcei egyetemen tanult Fritz Lipót András, aki szülői örökség révén gazdag bánya- és földbirtokos, bormérségi jogú, magyar nemes és városi polgár (ún. nemes polgár, illetve wald- és ringbürger, urburarius) volt. 1735-ben a selmeci bányaiskolai hallgatók oktatására alkalmazták *Mikovinyi Sámuel*t (1698-1750), akinek háza a Fritz-házhoz közel állt. 1736-ban a Mikovinyi és a Fritz család keresztszülői viszonyba került, így a híres tudós, polihisztor gyakori vendég is lehetett a

Fritz-házban. Fritz Lipót András a katolikus egyháznak, a jezsuitáknak 1744-ben odaajándékozta a tulajdonában volt Scharfenberg-hegyet (ma Kálvária-hegy), amelyre 1751-ben Közép-Európa egyik legrégebb és legszebb kálváriája épült. A hegy odaajándékozása történetéből tudjuk, hogy ez a döntés a Fritz-házban született meg. Lipót András öccse, *Fritz Ferenc Károly* (sz.: 1699, Besztercebánya) 1743-tól Lipcsében orvosi tudományokat tanult, ekkortól távol volt Selmectől, de korábban vélhetően ő is a család főtéri házában lakott, nem nősült meg és utódai sem voltak. Szintén a család főtéri lakóházában is lakott Lipót András másik öccse, *Fritz János András* (sz.: Besztercebánya, 1696) Lipcsében tanult orvosdoktor, Hont megyei esküdt, aki háromszor nősült, de utód nélkül halt meg. Az 1754/55. évi országos nemesi összeíráskor ő és Fritz Lipót András Hont megyei nemesként szerepeltek. [1]

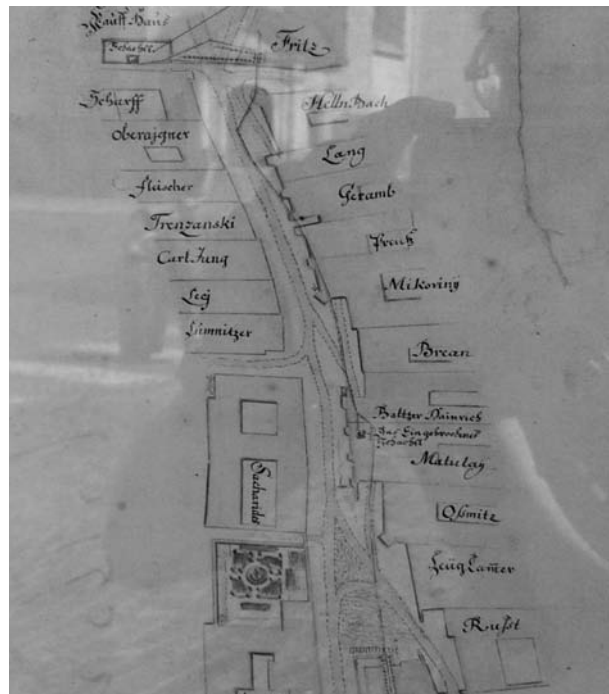
1751-53-ban összeírták a selmeci polgárok (ringbürgerek) házait. Ez alapján a Fritz Lipót András tulajdonában lévő ház „a Szent Katalin templom terén, szemben a Schultz-házzal, három oldaláról szabadon áll, a sarkon egyemeletes. A háta mögött egy árok épült az alsó részén, a régi ispotály alatt található részen. Van egy jó vízhozammal rendelkező kútja, a Schultz-ház felé pedig fallal van elkerítve. 10 szobája van, 2 nagyobb és 2 kisebb konyhája, 3 borospincéje, valamint egy pincéhez csatolt építmény. 336,25x73,75 öl nagyságú. Tartozik hozzá egy szilváskert, ami 44,5 öl.” (3. kép) [2]

3. kép: A Fritz-ház leírása 1751-53-ban

A Fritz-ház alatti pincerendszer a mai napig megvan, bár ritkán látogatható és a kút is megtalálható. A családi hagyomány szerint miután ivott a kút vizéből a

selmeci evangélikus líceumban tanult *Andrej Sládkovič* (1820-1872) szlovák költő, megírta az ismert szerelmes versét, a *Marinát*. Igaz lehet ez az elbeszélés, ugyanis Sládkovič a szomszédos Pischl-házban volt Marina (Pischl Mária) házitánítója. A híres szerelmes vers keletkezésének legendáriuma szerint, aki iszik a Fritz-ház kútjának a vizéből, az örök életre szerelmes lesz. Arról nem szól a fáma, hogy kibe vagy mibe, de a szerző szerint egy biztos: Selmecbe mindenképpen, és ezt a selmeci diákhagyományok évszázados fennmaradása is alátámasztja. A koraujkori városokra nagy veszélyt jelentett tűzvész a Fritz-házat sem kerülte el. Egy 1761-es egyházközségi évkönyv szerint „egy nap hajnali fél négykor a Fritz-házban tűzvész pusztított egy gondatlan szolgáló miatt, Istennek legyen hála, hamar elfojtották.” Ez annak is köszönhető lehetett, hogy közel volt a kút. 1765-ben részletes térkép készült a városról, amelyen az egyes polgárházak akkori tulajdonos családjait is nevesítették. (4. kép) [3]

4. kép: Részlet az 1765-ös térképből

A térkép alapján megállapítható, hogy a selmeci Fő utcán (az 1900-as évek elején Deák Ferenc utcán) a Fritz-házhoz közel (a báró Hellenbach, a Lang, a Geramb és a Tindl családok házai után) lakott Mikovinyi Sámuel bányaiskolai vezető, oktató. A bányabirtokos családfő, Fritz Lipót András számos bányavállalkozási-üzleti döntést a főtéri lakóházában hozott meg, ami a város életére is kihatással bírt. A családfő még 1729-ben kérte a főkamaragrófot, hogy a tulajdonában lévő majorsága erdejét használhassa, de erre nem kapott engedélyt, mert a bányászatok számára tartották fent az erdőket. A bányavállalkozások során azonban veszteségek is keletkeztek. Fritz Lipót András kimutatása szerint a selmeci letelepedését követő évben, 1726-ban 1101 forintot veszített a bányászatban. Számára így a bányászat a selmeci életszakasza kezdetén nem hozott

pénzügyi hasznot, ez azonban a későbbi évtizedekre megváltozott és nyereséges bányavállalkozásokban vett részt. A Fritz-ház szomszédságában élt a bányabirtokos báró *Hellenbach* család, akiknek több belvárosi palotájuk is volt, és akikkel Fritz Lipót András kereszt-szülei kapcsolat mellett közös bányarészesedési viszonyba is került. Fritz Lipót András a bányajog meghosszabbítására és erről szóló igazolás kiadására kérte a selmecbányai bányabírószéket. A bányagrófságtól 1761-ben bányabérleti hosszabbítást kértek a Margitbánya alatt feltárt Erzsébet-bányára a Hodruska-telken, amelyben ezüstöt találtak és 16 részletre osztották. Ebből 11 báró Hellenbach János, 4 Hellenbach Anna Mária, 1 pedig Fritz Lipót András része volt, akik megvették maguknak a bányászati jogot. A Hellenbach- és részben a Fritz-házzal szemben lakott a Rusztról származott *Scharff* kereskedő és bányabirtokos polgár család, akikkel a Fritz-család házassági viszonyba is került. A selmeci akadémián tanult bányász és erdész Fritzek valamennyien e két család leszármazottjai is voltak. Fritz Lipót András 1768-ban meghalt, főtéri házában ekkor jelentős ingó vagyon is volt, többek között „sok ékszer és egy pompás könyvtár”, továbbá „fara-gott német tölgyfaszékek” képezték a bútorzat egy részét. Egy 1771-es egyházközségi évkönyv szerint január 27-én Hont vármegye közgyűlést tartott, amelyen a kiküldött királyi biztos *Nayhold* volt, aki a Fritz-házban kapott szállást. Fritz Lipót András és fia, *Fritz János Lipót* (1733, Selmecbánya – 1788 után) a helyi német evangélikus egyház világi vezetői, támogatói is voltak, így otthonuk, a Fritz-ház – egyfajta szellemi központként – számos vallási és egyházi iskolai vonatkozású megbeszélésnek, az ellenreformáció miatt a királyhoz küldött egyházi panasz megfogalmazásának volt a helyszíne. Fritz János Lipót fiai, *Fritz Lipót* (1762, Selmecbánya – 1819, Selmecbánya) és *Fritz Lajos* (1769, Selmecbánya – 1810, Selmecbánya) szabdkörművesek voltak, így lehetséges, hogy a Fritz-házban szabadkőműves összejöveteleket is tartottak. [4]

Az épület történetében Fritz Lipót András után unokája, Fritz Lipót vitt jelentős szerepet. Lipót, orvosdoktor dédapja, Fritz András nyomdokain haladva 1796-ban beiratkozott a bécsi egyetem orvosi karára és 1797. augusztus 24-én, Bécsben kelt levelében, a család megbízottjaként, és mint a legidősebb báty 36 ezer aranyforintért eladásra kínálta a család felújított, selmecbányai társasházát. Ez az akkori összeg (pénzértékindeks alapján) nagyságrendileg mai 122 millió forintnak felelt meg. Lipót a nehéz háborús helyzet, vagyis a nagy francia forradalmat követő napóleoni háborúk miatt külön nyilatkozatot kért arról, hogy a vétel a békekötés után is megvalósulhasson. Fritz Lipót 1802-ig a bécsi egyetemen tanult, emiatt 1800-ban a városi adóösszeírásról öccsét, Fritz Lajost (császári és királyi hadnagy, 1794-95-ben selmeci postamester) nevesítették a Fritz-ház lakójaként, felesége a szintén selmeci bányapolgár gyökerű családból származó *Geramb Jozefa* bárónő volt. Fritz Lipót és Fritz Lajos idején a 18. század végi házfelújítás azt jelentette, hogy

az épület ekkor újabb emelettel bővült, így még reprezentatívabbá vált. Ennek is betudható, hogy 1802-ben *Habsburg-Lotharingiai Antal* és *Rainer* főhercegek voltak a Fritz-ház és a család vendégei, akik tiszteletére a polgárság „ama nagy ház termében bált adott.” Az épület tehát nemcsak magas rangú, előkelő vendégek fogadására, de szórakozásra, fényes bálók megtartására is alkalmas volt. A ház adásvételére azonban ekkor még nem került sor. Fritz Lipót 1808-ban házasságot kötött a szintén selmecbányai *Scharff Karolinával* (1768-1837) a város Prandorf nevű részén, amely akkoriban szőlős, gyümölcsös, préházás családi üdülőknek számított és ekkor a főtéri épület még a Fritz család tulajdonában volt. 1810-ben utód nélkül meghalt Fritz Lajos, aki a napóleoni háborúk idején, az 1809-es wagrami csatában (az osztrák fél oldalán harcolva) megsebesült. A selmeci bányakamara a helyi akadémia részére 1810-ben meg akarta vásárolni a Fritz-házat, Fritzék viszont ekkor *Szumrák Jánosnak* adták el az épületet. A ház eladásakor a család feje Fritz Lipót volt. Az 1810-es adásvételi szerződés sem a selmecbányai, sem a besztercebányai levéltárban nem található meg és valószínű, hogy az 1829-es selmeci levéltári tűzvészben ez az irat is megsemmisült. Az adásvétellel lezárult a Fritz-házhoz köthető családi tulajdonlás és ott lakás, ugyanakkor az épület a mai napig a Fritz-ház nevet viseli.

A vevő, az új tulajdonos Szumrák János volt, aki 1828-ban Zólyom város főjegyzője, majd 1832-ben és 1848/49-ben is Besztercebánya országgyűlési követe volt és a képviselőházban a bányászok érdekében többször felszólt. A Fritz-ház 1810-es eladását követően a selmeci nyilvánosság is használta az épületet, annak nagyobb termeiben bálákat továbbra is tartottak. Az épületben 1813-14-ben Magyarország földtani feltárásának egyik jelentős személye, *Jónás József* (1787-1821) mineralógus, akadémiai előadó, majd a Magyar Nemzeti Múzeum ásványtára gondozója gyűjteményét őrizték. [5]

A Fritz-ház az akadémia, illetve a főiskola használatában (1829-1918)

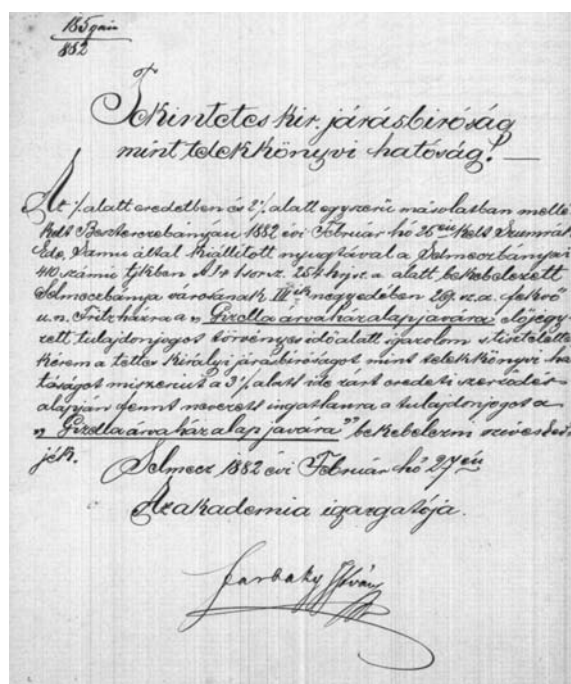
Az akadémia a Fritz-házban az új tulajdonostól, Szumrák Jánostól az első emeleten 1829-től bérelt helyiségeket, azután 1848-tól a második emeleten is, ugyanakkor az akadémia folyamatosan tantermi helyhiánnyal küzdött. 1859-ben már az is felmerült és tragikus hírként terjedt Selmecen, hogy a bécsi udvar elköltöztetné az akadémiát. A Fritz-család feje ekkor Fritz Lipót és *Scharff Karolina* egyetlen gyermeke, *Fritz Pál Károly* (1811, Selmecbánya – 1878, Selmecbánya) jogász, selmeci városi tisztviselő, bánya-, kohó- és földbirtokos, városi takarékpénztári alapító részvényes és könyvvivő volt. Az ő utódai Selmecbányán, de már nem a Fritz-házban, hanem attól pár házzal odébb, a Fő utcai ún. Teraszon lévő későbbi takarékpénztári (a mai Trotuár nevű) épületben laktak. Fritz Pál Károlynak azonban komoly szerepe volt abban, hogy

1859-ben az akadémia nem költözött el Selmecről, ugyanis tagja volt – *Boltizár József* prépost, *Prugberger József* bányatársulati főnök és *Gaitner Tivadar* kereskedő, takarékpénztári igazgató, tiszteletbeli városi tanácsos mellett – annak a városi küldöttségnek, amely az akkori birodalmi központokban, így Bécsben, Prágában, Budán és Pozsonyban eredményesen járt el az akadémia Selmecen maradása és az elköltöztetés megakadályozása érdekében. Ennek eredményeként Fritz Pál Károly két fia, *Lipót* 1859-ben erdésznek, majd *Pál* 1860-ban bányásznak iratkozhatott be a selmeci akadémiára, vagyis szülővárosukban végezhettek mérnöki tanulmányaikat. Az akadémián azonban a megfelelő oktatási helyiségek hiátusa továbbra is gondot jelentett, aminek végleges rendezése elvezetett a három, így az erdészeti, a bányászati és a kémiai palota későbbi megépítéséhez. Az említett Scharff Karolina unokahúga volt *Scharff Emília*, *Heincz Ádámné*, akinek selmeci háza helyén, vagyis egykori Scharff-birtokon épült fel 1900-ban a bányászati főiskola épülete. Ezzel összecseng *Lovik Károly* „A leányvári boszorkány” című regénye egy sora, miszerint „A Scharff-kertből hervadt levelek szaga áradt az alvó városra.” Scharff Emília és Heincz Ádám lánya, *Sóltz Gyuláné Heincz Emma* az akadémiai Ifjúsági Kör 1879-ben készült zászlója kapcsán zászlóánya volt, neve a zászlónyélen is szerepelt.

A Fritz-háznak az akadémiai érdekű megvásárlási éve a hazai szakirodalomban nem egységes. Elterjedt álláspont szerint erre 1885-ben került sor (*Borovszky Samu*, *Bartha Dénes*, *Farbakyné Deklava Lilla*), de ismert 1882-es (*Ivan Herčko*, *Polgárdy Géza*), sőt 1880-as (*Gálócsy Árpád*) évszám is. A besztercebányai állami levéltárban őrzött adásvételi szerződés alapján ugyanakkor a vásárlásra 1882-ben került sor. *Farbaky István* (1837-1928) akadémiai igazgató és tanár érdeme volt – sok más mellett ez is –, hogy 1882-ben kiharcolta *Szumrák Ede Samu* (1815-1893) besztercebányai lakos tulajdonostól a Fritz-ház megvételét. *Szumrák Ede Samu* evangélikus vallású, gazdag besztercebányai polgár volt, aki helyi bankvállalkozásokban vett részt és emellett több bányavárosi főtéri ház tulajdonosa is volt.

Szumrák Ede Samu eladó és – a zólyomlipcsei Gizella Árvaház Alap képviselőjében eljáró, *Szapáry Gyula* pénzügyminiszter felhatalmazását is bíró – *Farbaky István* bányatanácsos, akadémiai igazgató vevő 1882. január 24-én, Besztercebányán kötötte meg az adásvételi szerződést. A vételár 42 ezer forint volt és a vásárlásra haszonbérleti joggal terheltlen került sor, ugyanis 1868-tól 1899-ig a toldalékpéülteként adott pékbédékra bérleti joga volt egy helyi lakosnak. Az épületben bérlakások is voltak és az abban lakók a vásárlás okán az épület állagának sérelme nélkül a kályhákat és tűzhelyeket elvihették, viszont pl. az ablakok maradtak. A szerződés alapján 1882. január 25-étől számított 14 nap állt a vevő rendelkezésére a pénzügyminiszteri jóváhagyás megszerzésére és a teljes vételárat 1882. március 1-jéig kellett kifizetni az

eladó részére. A pénzügyminiszteri jóváhagyás megszerzése során a vevői garanciák erősítése érdekében technikai jellegű szerződésmódosításra került sor 1882. február 3-án, szintén Besztercebányán. Ez után február 4-én *Farbaky István* kérte a selmeci járásbíró-ságtól a Gizella Árvaház Alap javára a tulajdonjog előjegyzését, majd február 25-én megtörtént a teljes vételár kifizetése, így február 27-én *Farbaky* igazgató a tulajdonjog bejegyzését („bekebelezését”) kérte az alap javára ugyanazon bíróságtól. A tulajdonjog-bejegyzés 1882. március 2-án „megadatott”. (5. kép)

5. kép: A bejegyzési kérelem

Az akadémiai érdekű vásárlási konstrukció lényege – az akkori évek állami zárszámadásai alapján – az volt, hogy az akadémia, mint állami költségvetésű intézmény a zólyomlipcsei Gizella Árvaház Alaptól az épület vásárlására (42 ezer forint) és átalakítására (60 ezer forint) felvett 102 000 forint kölcsönt. Ez a korona fizetőeszközként történt bevezetése után 204 000 koronára számított át. A kölcsönt nyújtó árvaház akkori felügyelő bizottsági elnöke, (király-lehotai) *Lehotzky Egved* (1822-1894) földbirtokos és breznóbányai országgyűlési képviselő volt. E kölcsön törlesztését ugyanakkor – szintén az éves állami zárszámadások alapján – az állam egy pénzügyminisztériumi költségvetési kiadás sorról évenként, illetve félévenként törlesztette. Ezzel lényegében a magyar állam, illetve a képviselőtében a Pénzügyminisztérium kezesként járt el az akadémiai tartozás, vagyis a vásárlás és az átépítés árvaházi kölcsönből történt költségei fizetése során. A törlesztés – állami kiadásként – 1884-től 1916/18-ig az éves állami zárszámadásokban szerepelt, mint az akadémia/főiskola részére megvett Fritz-féle ház vételárának fedezésére a Gizella árvaalapból felvett kölcsönnek törlesztési részlete. Ez 1891-től kezdve 35 év alatt 5,5%-os „előleges fél-évi” részletekben volt törlesztendő.

1883. június 16-19-e között háromszor egymás után a hivatalos lapban – a Budapesti Közlöny Hivatalos Értesítőjében – árlejtési felhívás jelent meg az átépítési munkálatokra, a következők szerint: „1424 ÁRLEJTÉS. 3-3 580/883. A selmeczbányai 410. számú telek-egyzőkönyvben A1. sor 254. helyrajzi szám alatt foglalt Selmeczbánya III-ik negyedében 29. szám alatt levő u. nevezett Fritz háznak tanczélokra való átalakításánál szükséges föld-kőműves, lakatos, asztalos, kőfaragó, üveges és festői munkára valamint a szükséges vasárura az alábbi feltételek mellett ezennel nyilvános árlejtés hirdettetik. ... Selmecz, 1883. évi június 8-án. A m. kir. bányászati és erdészeti akadémia igazgatósága.”

Herritz Károly mérte fel az 1880-as évek elején még copf stílusú, barokkos homlokzatú kétemeletes épületet. A Fritz-házat *Farbaky István* akadémiai igazgatósága idején (1876-1892) *Schulek Frigyes* a historizmus elvei alapján építette át neoreneszánsz stílusban. *Farbaky István* mellett az épület létrejötté körül különös érdemet szereztek még *Fekete Lajos* és *Szécsi Zsigmond* erdőtanácsosok, *Cséti Ottó* bányatanácsos, *dr. Fodor László* tanár, *Kosztela János* és *Szembratovics Sándor* tanársegédek, akik miniszteri elismerésben is részesültek. (6. kép)

6. kép: A Fritz-ház az Akadémia tulajdonában

A Felvidéki Híradó helyi hetilap az 1885. december 13-ai számában – a „Legújabb dísz Selmezbányának” című cikkben – a következők szerint méltatta az épület átalakítását: „Alig két éve, hogy a selmeci kórházak (Ringhäuser) legnagyobbika, vagyis a Fritzház a kir. erdészeti és bányászati akadémia tulajdonába ment át ... S íme ma teljesen befejezettnek mondható annak átalakítása tanintézeté, még pedig teljesen elismerésre méltó kivitellel, úgy a tantermek elhelyezése és berendezése, mint az épület külső tatarozása szempontjából, el annyira, hogy az Selmeczbányának ez idő szerint legdíszesebb, mondhatni palotaszerű épülete, melyre annál büszkébbek lehetünk.” A cikk mellőzi a belső berendezések részletezését, ugyanakkor utal az „épület külsején észlelhető újítások kifogástalan kivitelére”, így a homlokzati két bejáró fölötti „vasrácsosztat ritka szépségére” hívja fel a figyelmet. A magát „Egy műbíráló” névvel illető cikkíró kiemelte, hogy „az tisztán és teljesen selmeczbányai műtermék ... A két bejárónak

ezen dísz tisztán vert vasból, tehát szabad kézzel készült domború díszmű, mely a bányászat és erdészet címerét, valamint a tudomány jelképezőjét, a baglyot és az átalakítás évszámát (1885) babér és tölgyfa levelek s hason gyümölcsből álló koszorúba foglalva ábrázolja. ... E mű szellemi és költői szerzője *Pöschl Ede* k. bányatanácsos akadémiai tanár, s kivitelének mestere *Fizély Károly* helybéli műlakatos.” (7. kép) A kapuk feletti „két rácsosztat súlya 156 kilo, továbbá 1736 darabból és 1224 forrasztékkal s csavarral van összeillesztve.” *Fizély Károly* (1844-1933) emellett később az akadémia botanikus kertjének kovácsoltvas kapuját is elkészítette.

7. kép: A bejárat fölötti díszrácsosztat

A fentiek alapján összességében megállapítható, hogy a vásárlásra 1882. január-februárban került sor, ezután 1883. június közepén volt az átépítési (köz)beszerzési eljárás, majd 1884-től megkezdődött (és tartott 1918. június 30-áig) a vásárlási-átalakítási célú kölcsön állami törlesztése, végül 1885 decemberére elkészült az átalakított épület, amit a homlokzati két kapu feletti évszám is bizonyít. Ezen túlmenően az is megállapítható, hogy a Fritz-ház 1725 és 1810 között 85 évig a selmeczbányai Fritz-család, majd 1810 és 1882 között 72 évig a besztercebányai Szumrák család tulajdonában volt, az akadémia (1904. szeptembertől főiskola) pedig 1882 és 1918 között 36 évig birtokolta. A Fritz-ház az akadémia, illetve főiskola főépülete, ún. „A” épülete volt 1885 és 1918 között, itt volt ugyanis a rektorátus (igazgatóság) székhelye. (8. kép)

8. kép: Képeslap az 1900-as évek elejéről

A főhomlokzat (9. kép) és a két kovácsoltvas kapu az átépítéskor kapta az akadémiaira utaló, nagyrészt bányászati, erdészeti és kohászati jelképeket is. Az átépítés 60 ezer forintba került. Ehhez hozzáadva a 42 ezer forintos vételárat, az akkori 102 ezer forintos végösszeg (a pénzürtékdíj átszámítása alapján) nagyságrendileg mai 322 millió forintnak (1 millió eurónak) felelt meg.

9. kép: A homlokzati díszítés

Az átépítést követően a Fritz-ház az állami költségvetésben is megjelent, ugyanis az 1887. évi állami költségvetésről szóló 1887. évi XII. törvénycikk a Pénzügyminisztérium fejezetben „3. A selmeczbányai Fritz-féle ház belső berendezésére 7 500 forint, 4. Az erdészeti vegyten-műhely berendezésére a selmeczbányai akadémián 1 000 forint” átmeneti kiadáshoz szükséges forrást biztosított. Az állami zárszámadásokból tudható, hogy az akadémiának nem csak kiadásai, hanem 1899-1909 között helyiség-bérbeadásból származó bevétele is volt, így az államtól kapott működési (vagyis személyi és dologi kiadásra fordított) bevételét ilyen módon kiegészítette. 1910-ben a Fritz-házban levő bérhelyiségek egy részére a főiskolának volt szüksége, ezért akkor felmondták a bérletet, majd 1911-1918 között újra volt bérbeadás és ebből származó bevétele a főiskolának. Az utolsó monarchiabeli békeévben, 1913-ban az említett állami tartozás, a még hátravolt kölcsön 116 004 koronát tett ki. Az 1915/16. évi állami zárszámadás alapján a tartozás 105 380 koronára csökkent, ami az 1916/18-as zárszámadás alapján 13 076 koronával tovább apadt az első világháború végére, így ekkor 92 304 korona fennálló kölcsön törlesztése (a teljes kölcsön 45%-a) maradt el. Az 1918. november 1-je és 1919. augusztus 6-a közötti időszak (népköztársaság, tanácsköztársaság ideje alatti) állami zárszámadásában ugyanakkor már nem jelent meg ez a korábbi rendszeres törlesztés, hiszen 1918. december közepén a főiskola elköltözött-elmanekült Selmecről. Erre tekintettel a Fritz-ház akadémiai érdekű vásárlásából és átépítéséből adódott korábbi kölcsönt ekkor már nem fizette a magyar állam és a cseh csapatok is megjelentek Selmecen, de ez már egy másik történet.

A Fritz-ház földszintjén a Molnár-féle kocsmá volt, ahol a – *Vörös Ferenc* (1847-1920) erdészhallgató egy akadémista temetésén elhangzott beszédének hatására 1875-ben megalakított – *Magyar Társaság* is tartott

összejöveteleket, így az épületben nem csak a tudományos oktatásnak, hanem az akadémiai ifjúság vígasságainak, szórakozásának, illetve hazafias önképző összejöveteleinek is jutott hely. Az épület Főtér (az 1900-as évek elején Kossuth Lajos tér) felé eső, alacsonyabb sarka volt a Mafla-sarok, ami az akadémisták fő találkozóhelye volt, ennek tengerszint feletti magassága 593 méter. A főiskolások híres-hírhedt tréfáinak a Fritz-ház is áldozatul esett, ugyanis egy 1910 körüli képeslapon látható, hogy a homlokzati feliraton a főiskola betűit úgy festették át, hogy az a „M. Kir. Bányászati és Erdészeti F.i.i.k....a” feliratot mutatta. [6]

Itt szeretnék bemutatni egy páratlan és publikálatlan fényképet is, melyet családtörténeti hagyatékból kaptam: akadémiai/főiskolai ballagási menet a Fritz-ház előtt az 1900/1910-es évekből. (10. kép)

10. kép: Ballagási menet a Fritz-ház előtt

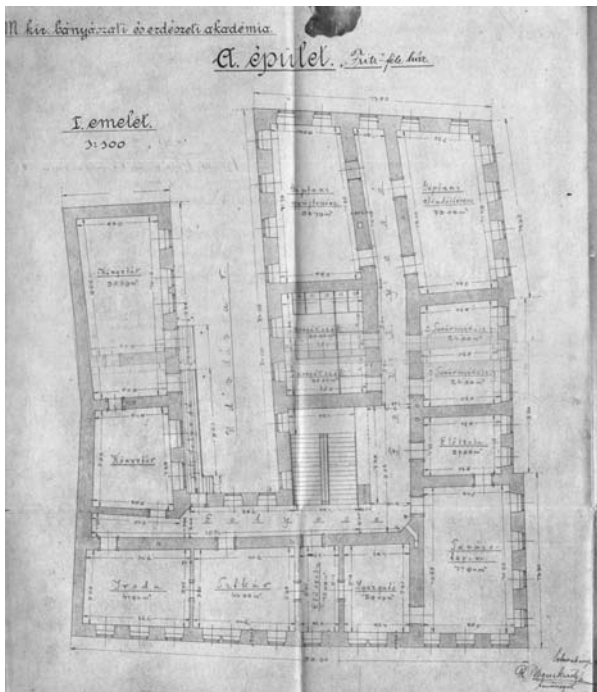
Az U alaprajzú, három szárnyas Fritz-ház pincéjéről, földszintjéről, első és második emeletéről 1900-ban *Weisz Károly* tanársegéd 1:100 méretarányú, részletes, szintenkénti alaprajzot készített. Az épület földszintjén (11. kép), az épületet szemből nézve, a jobb oldali szárny egészében a könyvtár volt 166 m²-en hat szobával, amihez tartozott egy 68 m²-es, a toldaléképületben helyet kapott olvasóterem is. A Fritz-házban volt könyvtárban őrizték tehát azokat a páratlanul értékes szakkönyveket, amelyek jelenleg a soproni és a miskolci egyetemek műemlék-könyvtáraiban vannak. A könyvtári oldalhomlokzatot pékbódék is szegélyezték, ez volt az akadémia részéről bérbe adott helyiség. Egy 1900 körüli fényképen is látható, hogy Ernst Zsigmond boltja volt a sarkon, ő a helyi izraelita hitközség választmányi tagja volt, aki helyi képeslapok kiadásával is foglalkozott. A csatlakozó egyemeletes, a felső szintjén a könyvtárnak és az olvasóteremnek otthont adó toldaléképületet később elbontották. A könyvtárszobák mellett folyosó és pincejáró volt. Szemből nézve az épület közepén egy 50 m²-es bolthelyiség volt, attól balra volt a 34 m²-es előtér, onnan egyenesen az udvar nyílt. A bal oldali szárnyban 74 m²-rel két szobás konyhas-kamrás lakás (ún. kapuslakás), e mögött 53 m²-rel két fűkamra, ezután pedig a szakítógépj és a gépház volt 80 m²-en. A két szárny között L formájú udvar, az előtéri bejáratától balra a már említett kút volt (és van még ma is). Az udvaron hátrafelé haladva jobbra, 12 m²-en három ülőkés árnyékszék

11. kép: Földszinti alaprajz

volt. Az udvar hátsó részén, balról jobbra nézve 25 m²-es tűzoltószertár, továbbá kettő, egy 24 m² és egy 38 m²-es szoba-konyhás lakás volt. A titkár, a kapus és a további segédszemélyzet tagja kaphattak elszállásolást a három földszinti lakásban. Manapság leginkább a pince, a kút és a jobb oldali kapubejárat utáni előtér jobb oldalán lévő, középkori boltíves faragott kő (fél) ajtókeret utal a 18-19. század előtti időkre. Ezeket nagyjából a maihoz hasonlóan láthatták, használhatták a házban élt Fritzek is az 1700-as években.

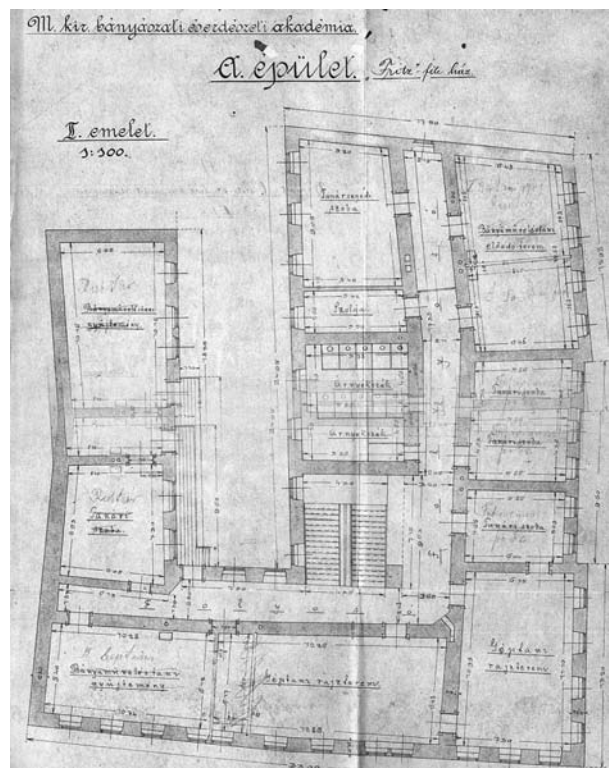
Az épület első emeletén (12. kép), szemből nézve és jobbról balra tekintve, egymásba nyílóan a 72 m²-es

12. kép: 1. emeleti alaprajz

tanácsterem, az igazgatói (rektori) iroda 29 m²-rel, az igazgatói előszoba (17 m²), a titkár szobája (44 m²) és egy iroda (41 m²) helyezkedett el. Az épület jobb szárnyán, a tanácsterem mögött volt egy 27 m²-es tanácstermi előszoba, e mögött két tanársegédi szoba 24-24 m²-rel, ezután a 73 m²-es géptani előadóterem, ezzel szemben, a folyosó másik oldalán 63 m²-en a géptani gyűjtemény (tanszék) helyezkedett el. A két géptani tanársegédi szobával szemben 53 m²-en 10 ülökés árnyékszék volt (ez a második emeletivel egyező). Az első emelet bal szárnyán, az iroda mögött, az udvar felett nyílt folyosóval is összekötött, egymásból nyíló két könyvtárszoba volt 57 m²-en.

Az épület második emeletén (13. kép) szemből nézve és balról jobbra tekintve, a bányaműveléstani gyűjtemény (tanszék), két géptani rajzterem, a jobb szárnyban a főtéri sarki géptani rajzterem mögött három tanári szoba, ezután a folyosóról két bejáratú bányaműveléstani előadóterem, ezzel szemközt a folyosó túloldalán egy tanársegédi és egy (iskola)szolga szoba volt. A második emelet bal szárnyán tanári szoba és egy további bányaműveléstani gyűjtemény helyezkedett el. A második emelet Fő utcára eső, sarki szobájában volt a magyarországi és a selmecbányai turista mozgalom keletkezésében, fellendítésében jeleskedett *id. Tirts Rezső* (1831-1914) kereskedő első lakása, aki a Fritz-házból indult el felfedezni a városkörnyéki kiránduló- és kilátóhelyeket, turistautakat. Valószínű, hogy ő az épületben még az 1885-ben zárult átépítést megelőzően, az akadémiával párhuzamosan bérelt lakást, ami alapján feltehető, hogy a Fritzek utáni (1810) és az akadémia előtti (1882) tulajdonosok, a Szumrák család tagjai így is hasznosították az ingat-

13. kép: 2. emeleti alaprajz

lant. A bérbeadással történt hasznosítást az 1885 előtti és utáni fényképek egyaránt igazolják, ugyanis mindkét esetben az épület fölszintjén üzletek is voltak. [7]

Az akadémia kényszerű elköltözése után, 1919-től az épület a két világháború között a csehszlovák hadsereg kaszánya volt, majd 1940-től járási és városi hivatalokat helyeztek el benne. A csehszlovák uralom kezdetekor a főiskola magyar kiírását és az akadémiai-foglalkozási jelképeket is eltávolították. Az 1880-as évek eleji átépítést alapul vevő, az épület történetéhez méltó felújítás után a – jelenleg világörökségi helysínnek számító – Fritz-házba a már említett állami bányászati levéltár költözött.

Fritz-család tagjainak akadémiai, illetve főiskolai kapcsolódásaik

A Fritz család tagjai közül az 1810-es épületeladás után azonban még számosan visszatértek az akadémiai falak – így a Fritz-ház falai – közé immáron, mint selmeci diákok, akadémisták. Ez különös érzés lehetett az érintettek számára. A szerző szépapja, *Fritz Pál* (1842, Selmecebánya – 1914, Petrozsény) az akadémian 1860-63 között bányamérnöknek, testvére, *Fritz Lipót* (1840, Selmecebánya – 1875, Zsarnóca) 1859-62 között erdőmérnöknek tanult, mindketten a selmeci evangélikus liceumban folytattak középiskolai előtanulmányokat. A két testvér az átépítés előtti épületet látta, ők még német nyelven tanultak az akadémian és fiatal tanársegédként *Farbaky István* is tanította őket. Fritz Pál és Fritz Lipót unokaöccse, *Fuchs* (1883-tól *Földes*) *Sándor Jenő* 1881-84 között, *Farbaky* igazgatósága idején erdőmérökként végzett, tanulmányai idején zajlott az átépítés és az 1867 óta bevezetett magyar nyelven tanult. Fritz Lipót fia, *Fritz Rezső* (1873, Besztercebánya – 1949, Losonc) 1891-94 között, *Farbaky* igazgatósága végén szintén erdőmérnöknek tanult és 1896-ban államvizsgázott.

Az említett Fritz Pál bányamérnök 1892-ben Selmecen az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület (OMBKE) alapító tagja volt rónaszéki bányafőnökként. Fritz Pál első felesége, *Triff (Terényi) Ilona* elsőfokú unokatestvére volt az OMBKE alapításakor a kormányt képviselő *Wekerle Sándor* pénzügyminiszternek, így a két férfi az egyesületi ügyeken kívül akár családi-rokonsági kérdésekről is szót válthatott. Az OMBKE 1892. június 27-ei alapítását megelőző napon volt az akadémiai Erdészeti Palota felavatási-átadási ünnepsége is, ahová az ünneplő menet a Fritz-ház elől indult. Az Erdészeti Palota ünnepélyes felavatása után a két miniszter és magasrangú kísérőik megtekintették az akadémia központi épületét, vagyis a Fritz-házat. Az OMBKE alapítását követő első székhelye szintén a Fritz-házban volt. 1900. július elején felavatták az akadémiai Bányászati Palotát is és a Fritz-házban, mint „rég akadémiai palotában” ekkor szintén tartottak hivatalos ünnepélyt. Köszöntőbeszédet mondott a már említett Vörös Ferenc is, aki ekkor a város tiszteletbeli főjegyzője volt.

14. kép: Fritz Károly

Fritz Pál fia, *Fritz Károly* (1882, Rónaszék – 1960, Salem, USA) az édesapja példáját követve 1900-1903 között szintén bányamérnöknek tanult, 1907-ben kapott oklevelet és évfolyamának valétaelnöke volt. (14. kép)

A fényképén, az elnöki szalagon a „Ballag már a vén diák” szövegrész által

keretbe foglaltan az „FK” monogram látható. Fritz Károly erős mezőnyben lett valétaelnök, mert évfolyamtársa volt a selmeci diákéletből „Aki a párját keresi” címmel regényt írt *Tassonyi Ernő* is, aki az Ifjúsági Kör elnöke volt két ciklusban. A két elsőfokú unokatestvér, Fritz Rezső erdész és Fritz Károly bányász az átépítés utáni épületet látták, abban tanultak és az akadémiai főkönyvi adataik alapján jó tanulók voltak, erkölcsi magaviseletük az akadémiai rendszabályoknak teljesen megfelelt, továbbá miniszteri ösztöndíjat is kaptak.

Érdekesség, hogy a szerző szépapja, Fritz Pál Selmecen végzett bányamérnök az 1904. évi állami zárszámadásban név szerint (és állami kiadási tételként) szerepelt, aki főbányatanácsosként évi 6400 korona nyugdíjra volt jogosult. Ugyanezen zárszámadásban, a Fritz-ház vásárlására és átépítésére fordított állami kölcsöntartozás 168 052 korona volt, továbbá az 1904. évi tőke (3 998) és a kamat (9 078) törlesztése együtt 13 076 koronát tett ki. Ugyanekkor, szintén az éves zárszámadás alapján az akadémianak a Fritz-házban bérbe adott helyiség után fizetendő bérletből és egyéb haszonbérből 11 353 korona rendes bevétele is volt. [8]

A Fritz-ház megjelenése a művészetekben

Nemcsak Selmecebánya ihlette meg a művészeket (pl. *Mikszáth Kálmán*, *Lovik Károly*, *Zichy Géza*, *Szitnyai Zoltán*, *Csontváry Kosztka Tivadar*), hanem a Fritz-ház is számos műalkotásban megjelenik. Az épület a már említett *Tassonyi Ernő* „Aki a párját keresi” című művében is szerepel: „Ott álldogált Zákány is nem egyszer a vén Fritz-ház szögleténél a téli zimanokban a többiekkel.” *Kosáryné Réz Lola* „A vén diák című” művében írja, hogy „Egészen lassan indultak el az Akadémiáról, a Fritz-ház hűvös kapualja alól békés mosolygással.” *Réz Lola* a lánya volt az utolsó, az 1918. decemberi kényszerű költözést a Fritz-házból is levezenylő selmeci akadémiai rektornak, 1918/19. fordulóján a helyi nemzeti tanács elnökének, *Réz Gézának*.

A szintén selmeci születésű *Király Endre* (1892–

1987) festménye pedig jól visszaadja az épület 20. század eleji jellegzetességeit. (15. kép. A kép a színes megjelenés érdekében a hátsó-belső borítón jelenik meg. – Szerk.).

Dsida József (1884-1977) bányamérnök „Nincsenek már Selmeczi diákok...” című verséből vett sorokkal zárom e tanulmányt: „Jó volna újra Selmecebányán lenni, / grubenkabátos veterán diák, / kit nem izgat filisztervilág ... jó volna állni a vén Fritz-ház sarkán, / és nézni, mint hullámszik színes tarkán / a sok szép Selmeczi leány.” Az olvasótól a híres nótákból vett részletekkel köszönök el: „Selmec, Téged soha nem feledtünk!” „Ha Selmec hív, mi ott leszünk”.

IRODALOM

- [1] *Fricz-Molnár Péter*: Egy selmecebányai bányapolgár keresztszülőségi viszonyai (1724–1764) – Történelem és Muzeológia – Internetes Folyóirat Miskolcon 2. (2015)/1., 1-15. o.
- [2] *Mikuláš Čelko* selmecebányai levéltár-igazgató email-adatközlése a selmecebányai Állami Központi Bányászati Levéltár (SUBÁ) dokumentuma alapján, továbbá *Ivan Herčko*: Banská Štiavnica na starých pohľadniciach (2. vydanie), 22. o. és 26. o. (2017)
- [3] A selmecebányai Állami Központi Bányászati Levéltár (SUBÁ) adatközlése, dokumentumai alapján. *Csáky Károly*: A Dunától a Szitnyáig. Révkomárom 2003, 319. o.
- [4] *Fricz-Molnár Péter*: A bányászat jelentősége a Fritz-család 300 éves történetében (1701-2001), BKL 148. évf. 3. sz. 26-34. o. (2015)
- [5] Selmecebányai kalauz (szerk. Tirts Rezső), Selmecebánya 1898, 25. o.; a selmecebányai Állami Központi Bányászati Levéltár (SUBÁ) adatközlése, dokumentuma, továbbá a www.familysearch.com (selmecebányai evangélikus egyházi anyakönyvek), valamint *Király Irén* (Széky-Hanvay Istvánné, majd Magay Zoltánné) 1984 körüli, a szerző birtokában lévő családtörténeti visszaemlékezései alapján. A besztecebányai állami levéltár (SABB) részéről küldött SABB3-2019/000617-002. Szumrák Jánoshoz lásd: 1828. évi Magyar Kurir 191. o., Jelenkor 1832. évi 97. sz., 1848. évi Közlöny 386. o.;

Szumrák Ede Samuhoz lásd: A besztecebányai ág. hitv. ev. gymnasium értesítője az 1893-94. tanévről. Besztecebánya 1894., 3. o.; https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Books_13_Helytortenet_5061_Besztecebanya_multjabol_1417/?query=Szumr%C3%A1k%20Ede&pg=83&layout=s;

- [6] *Farbakyné Deklava Lilla*: Schulek Frigyes, Bp. 2017, 140-142. o.; *Ivan Herčko* i. m. 22. o. és 26. o.; *Bartha Dénes - Oroszi Sándor*: Ha Selmec hív... Az erdészeti egyesület harmadik selmecebányai vándorgyűlésére, Bp. 2009, 91. o.; a Fritz-házról készült 1885 utáni képeslap-felvételt *Bartha Dénes* bocsátotta rendelkezésre, köszönet érte, míg az 1885 előtti kép a https://mandadb.hu/tetel/9210/Ertl_Vilmos_Vegyeskeredes oldalon érhető el; Budapesti Közlöny Hivatalos Értesítője, 1883. június 19. (138. szám); a szerző birtokában lévő, a besztecebányai állami levéltár (SABB) részéről küldött SABB3-2019/000619-002 iktatási számú levél (SABB: 14/1882/33); Selmecebányai Híradó 1892. június 25-ei száma 109. o.; *Csáky Károly* i. m. 319. o.; A selmeczi m. kir. bányász és erdész akadémiai kör milleniumi emlékirata 1763-1896. Debrecen 1896, 16. o.; <https://adtplus.arcanum.hu/hu/collection/AllamiZarszamasas>; <https://artortenet.hu/index.php/item/191-penzterek-index-1754-ig>; https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Honismeret_2011/?pg=95&layout=s&query=Szumr%C3%A1k; https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MagyarMernok_1892/?query=G%C3%A1ll%C3%B3csy%20%C3%81rp%C3%A1ld%20Fritz-h%C3%A1z&pg=254&layout=s <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Bona-bona-tabornokok-torzstisztek-1/hadnagyok-es-fohadnagyok-az-184849-evi-szabadsagharcban-2/sz-1CF9/szumrak-teofil-erno1EF1/>; <http://mek.oszk.hu/03600/03630/html/1/113782.htm>;
- [7] Az eredeti alaprajz a Miskolci Egyetem Levéltárában van.
- [8] Selmecebányai Híradó 1892. június 25-ei és 1900. július 8-ai számai. A Soproni Egyetem Levéltárában őrzött eredeti beiratkozási jegyzőkönyvek, valamint az évenkénti Tiszti Címtárak (<https://adtplus.arcanum.hu/hu/collection/TisztiCimtar/>) alapján, illetve Fritz Károly valétaelnökségére vonatkozó adatközlés *Bende Attila* okl. erdőmérnöktől, soproni egyetemi PhD hallgatótól származik, köszönet érte.

DR. FRICZ-MOLNÁR PÉTER 2004-ben az Eötvös Loránd Tudományegyetemen jogász, történelem szakos bölcsész és tanár, valamint politikaelmélet szakos bölcsész okleveleket kapott. 2004-től jogalkotással foglalkozó kormánytisztviselő, a Miniszterelnöki Hivatal Kormányirodán kormánytanácsadóként dolgozott, 2010-től a bányászati ügyekért is felelős Nemzeti Fejlesztési Minisztériumban, jelenleg ennek utódjaként létrejött Innovációs és Technológiai Minisztériumban jogi osztályvezető, jogtanácsos. Nyolc családtörténeti tárgyú cikke jelent meg, érdeklődik ősi bányapolgári családja és selmeczi múltja iránt, gyűjti és számon tartja emlékeit. Az OMBKE tagja.

Ukrajna bérbe adná földgáztárolóit

Ukrajna kész gáztárolási kapacitásának közel harmadát, 12 milliárd köbméternyi földalatti gáztárolót bérbe adni európai szereplőknek – jelentette az Ukrtransgaz. A vállalat szerint ez biztonságot jelenthet többek közt Magyarország számára is, a 2019-2020-as fűtési időszakban az orosz gáz ukrainai szállításának megszakadása esetére.

Kommersant 2019. március 25.

Kőrösi Tamás

A Nehézipari Műszaki Egyetem megalakulása, és a kohómérnök-képzés áttelepülése Sopronból Miskolcra

DR. FARKAS OTTÓ okl. kohómérnök, DR. FARKASNÉ DR. MAYR KLÁRA okl. kohómérnök (Miskolc)

Országunk felsőfokú kohász-, illetőleg kohómérnök-képzésének eddig eltelt 284 éves időtartama alatt kétszer került abba a helyzetbe, hogy működésének földrajzi helyét megváltoztassa. Az Alma Mater Selmecbányáról 1919-ben Sopronba történt átköltözését az I. világháborút lezáró politikai döntés kényszerítette ki, ezért azt a költözést átmenekítésnek kell tekintenünk. A Sopronban működő kohómérnök-képzés 33 évének utolsó három évében (1949-1952) Miskolcra bekövetkező átköltöztetését az ipar, s azon belül alapvetően a kohászat nagyütemű fejlesztésének akkori iparpolitikai törekvései írták elő, így az reális szándékú áttelepítésnek minősül. Az áttelepülési rendelkezés – a kissé szomorú érzelmek mellett – megalapozott fejlődési reményeket is gerjesztett. Ebben a publikációban az események 70 éves jubileuma alkalmával emlékezünk a kohómérnök-képzésünk új korszakának kezdetére.

A Nehézipari Műszaki Egyetem létrehozása

Mint minden áttelepülést, így a kohómérnök-képzés intézményének (akkor József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Sopronban működő Bánya-, Kohó- és Erdómérnöki Karának Bánya- és Kohómérnöki Osztálya) új földrajzi helyre történő áthelyezésének jellemzőit is a realitás bázisán nyugvó, várhatóan kedvezőbb működési eredmények elérésére irányuló törekvés, valamint a meglévő helyen és helyzetben kialakult és meggyökeresedett életforma morális és érzelmi értékeinek feláldozását meghatározó erőviszonyok hatása befolyásolta. Ez megmutatkozik a rendeletben meghatározott feladatok végrehajtásának minőségi eredményében is.

Minthogy az akkori (1946-tól) iparfejlesztési törekvések a hazai nehézipar jelentős fejlesztését szorgalmazták, annak megalapozásához, majd fejlesztéséhez – az akkori központi irányelvek szerint – új igényeket kielégítő szakemberek képzéséhez megfelelő, új, önálló, olyan egyetem létrehozására volt szükség, melyhez gépészmérnök-képzés is társul. A Nehézipari Műszaki Egyetem létesítéséről az 1949. augusztus 19-ei 23. számú törvény rendelkezik, mely szerint az új egyetem két, azaz a Sopronból áttelepülő Bánya- és Kohómérnöki, valamint az új Gépészmérnöki Karra tagozódik, s a szükséges ipari környezet megléte érdekében Miskolcra jön létre. Az oktatási folyamatnak pedig már 1949 szeptemberében indulnia kell. A Sopronban – a teljes átköltöztetés hároméves időtartamban – még működő Kart szervezeti és tanulmányi kérdésekben a Nehézipari Műszaki Egyetemhez csatolta a rendelet. Az egyetem létrehozásának tervét Miskolc nagy örömmel, de több vonatkozásában felkészületlenül fogadta.

Bár az egyetem létrehozásának jogi megalapozása csak a hivatkozott törvény megjelenésével jött létre, a minisztérium és a város egyes vezető szervei ambíciózus kezdeményezéssel hajtották végre a beiskolázás, felvételi, kollégiumi elhelyezés, tantermi és épülethasználati, valamint oktatás-szervezési ügyekben, sőt, a hely kijelölésében és tervtanulmány készítésében is jelentős

– részben megalapozatlan – előkészítő tevékenységet. Ennek mértéke és működési területe – a jogi megalapozás hiányában természetesen – nem lehetett olyan kiterjedt, hogy a tanév zavarmentesen indulhasson.

A soproni kohászprofesszori testület reflexiója

A soproni Kar kohómérnök-képzését ellátó vezető professzori testülete a hallgatókkal együtt évtizedeken át érezte annak kedvezőtlen hatását, hogy sem Sopron, sem környezete nem rendelkezik az oktatást támogató kohászati, különösen vaskohászati ipari háttérrel. Ebből fakadóan nem a Miskolcra tervezett Egyetem létrehozásának szándéka, hanem a Sopronban kialakult, megszokott, kedvező életvitel felszámolásának vagy a kohómérnök-képzés feladásának várható morális következményei váltották ki a lelkiületi ellenszenvet a nemzetközileg is elismert, rangos professzori testületből (Romwalter Alfréd, Proszta János, Szádeczky-Kardoss Elemér, Geleji Sándor, Verő József, Mika József, Diószeghy Dániel, Zsák Viktor, Széki János). Ez azonban semmiféle ellenállást nem gerjesztett a miskolci egyetem létrehozásának útjába.

A soproni kohómérnök-hallgatók reflexiója és indítékai

A Sopronban tanuló kohómérnök-hallgatók – akkor még három évfolyama – csak különböző hírforrásokból származó kevés és bizonytalan információk birtokában élve, a realitás talaján gondolkozva megértették a képzés Miskolcra telepítését, de a soproni hallgatói életvitel kialakult kedvező érzelmvilágának, s a képzés emberközeli szellemiségének valószínűsített, várható csorbulása miatt, a jövőbeni hallgatótársak iránt érzett sajnálatot gerjesztette bennük.

A soproni hallgatói életvitel kellemes voltának egyéb alapvető oka az volt, hogy az egyetem a város legszebb környezetében helyezkedett el, település szerint is teljes és tökéletes kapcsolatban az azt félkörbe fogó családi házak, illetve villaépületek által kialakult lakónegyeddal. Ezekben az épületekben laktak zömében

az egyetem oktatói és más alkalmazottjai. Sőt, minthogy az egyetem (akkor még) csak a legszegényebb hallgatók elhelyezésére szolgáló, kis befogadóképességű kollégiummal rendelkezett, az említett otthonok csaknem mindegyikében hallgatók is laktak albérlőként (a cikk férfi szerzője is). A hallgatók befogadása szinte versenyszerű kötelezettség volt, mert az az álláspont alakult ki, hogy amelyik házban nincs hallgató, oda higiéniai okokból, vagy a háziasszony unszimpátiája miatt, hallgató nem ment. Minthogy a hallgatóság fiúkból állt (a történelem első és egyetlen nőhallgatója 1948-ban a szerző évfolyamtársaként jelent meg), az eladó leányokkal rendelkező családok különleges ambícióval igyekeztek 1-2 hallgató albérlőt fogadni jelképes bérleti díjakért. Az ezúton bővült családok között a kapcsolat is erősödött, s az albérléses hallgató olyan családtaggá vált, akire a befogadó család igyekezett büszke lenni.

Az egyetemi életen kívüli (sétálás, kirándulás, sportrendezvények, hangversenyek, színház, mozi stb.) alkalmak is gyakori lehetőségeket adtak az oktató-hallgató találkozásra. Sokszor az oktató üdvözölte a hallgatót előbb, séta közben. Ebben Romwelter professzor volt a megelőzhetetlenül köszönő találkozó társ.

A soproni egyetemhez fűződő ragaszkodást – a tartalmi és eszmei értékeken túl – természetesen a gyönyörű botanikus kerttel, uszodával, tornateremmel rendelkező bekerített, s a főbejárattal szemben elhelyezkedő sportteleppel kiegészülő intézmény vonzó léte is gerjesztette, táplálta az oktatókban és hallgatókban egyaránt. Utoljára az 1948-ban beiratkozott kohómérnök-hallgatók tapasztalhatták mindennek előnyét.

A Sopronban kialakult hallgatói élet szellemisége a humán irodalom egyes szerzőit is megihlette. Az egyik ilyen mű a következő ajánló szöveggel jelent meg: „Sopron szellemének, álmok és emlékek tündöklő szelencéjének.”

A soproni kohómérnök-képzés oktató- és hallgató testülete annak reményével fogadta a Nehézipari Műszaki Egyetem megalapításának és gyakorlatilag ugyanarra az időpontra tervezett alakuló tanévnyitó ünnepségének hírért, hogy az új egyetemi környezetben az elkerülhetetlen kezdeti problémák megoldása után a hazai kohómérnök-képzés elméleti és gyakorlati vonatkozásokban egyaránt tovább fejlődik.

A Nehézipari Műszaki Egyetem tanévnyitása és első professzori kara

Az állami, politikai és társadalmi szerveknek és természetesen az egyetem alapító rektorának (*Dr. Szádeczky-Kardoss Elemér* akadémikus, az ásványtan nemzetközileg is elismert soproni professzora) összehangolt, tiszteletre méltó erőfeszítésére volt szükség a miskolci tanévnyitáshoz és a szeptemberi tanévkezdéshez.

A tanévnyitó ünnepségre a diósgyőri stadion tribünjén és játékterén került sor, a vallás- és közoktatásügyi miniszter (*Ortutay Gyula*), az egyetem rektora elnöklétével és más vezető személyek részvételével, valamint a stadion gyepén elhelyezkedő hallgatóssággal.

Az új egyetem törvényes megalapítása és az oktatás megkezdésének előírt időpontja közötti egyhónapos időtartam az egyetemi működés sem oktatói, sem tárgyi, de még hallgatói feltételeinek előkészítésére és létrehozására sem lehetett elegendő. A főleg ezekből származó problémák rányomták bélyegüket az indulási folyamatok jellemzőire, minőségére és rangjára.

Az elképzelés szerint az első tanév alaptantárgyainak oktatására Budapestről, Debrecenből kértek fel egyetemi oktatókat, így az oktatási rendet Sopronban még semmi nem fogja zavarni az 1949/50-es tanévben.

A tanév- és egyetemnyitó első (majd az azt követő) előadásra 1949 szeptemberében a Fráter György Gimnáziumban került sor, ahol dr. Szádeczky-Kardoss Elemér alapító rektor köszöntötte a hallgatókat és bemutatta az újonnan alapított tanszékek professzori, tanári vezetőit:

Matematika Tanszék: *Dr. Borbély Samu*

Fizika Tanszék: *Doktorits István*

Ált. kémia Tanszék: *Dr. Szarvas Pál*

Ábrázoló geometriai Tanszék: *Dr. Petrich Géza*

Mechanika Tanszék: *Dr. Sályi István*

Gépelemek Tanszék: *Dr. Terplán Zénó*

Ásványtan Tanszék: *Dr. Szádeczky-Kardoss Elemér*

Az oktatói névsorból megállapítható, hogy a felkért alap, ill. alapoó tudományterület oktatására az új egyetem rangos professzorokat, tanárokat hívott meg Budapestről és Debrecenből, s csak az ásványtan oktatására volt szükség soproni professzort felkérni. Ő az oktatói és rektori feladatainak ellátása és a soproni professzori kötelezettségeinek teljesítése végett igen sokat ingázott Sopron és Miskolc között. Soproni előadásait hallgatva sem panasz, sem fáradtság nem jelentkezett nála, de mindig elmondta, hogy a vonat, repülőgép és személyautó különböző igénybevitelének, lehetséges variációjának akkor éppen melyik alternatíváját vette igénybe, hogy sehonnan, semmikor ne késsen el. Magatartása és teljesítménye mindannyiunknak nagyon imponált. Egy alkalommal a soproni albérlési lakásom kertjében barackot szedve hallottam, hogy a hátsó szomszéd kertjéből valaki a következő mondja: „Farkas Úr! Nehogy leessen, mert rövidesen vizsgáznia kell nálam!” – Szádeczky professzor úr volt.

Az induló hallgatói állomány és elhelyezésük

A Nehézipari Műszaki Egyetem első tanévére 1949-ben 500 hallgató iratkozott be, melyekből a Bánya- és Kohómérnöki Kar vaskohász, fémkohász és kohásztechnológus szakokon összesen 45 hallgató kezdte meg tanulmányait. A beiratkozott hallgatók zöme a budapesti József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemre helyhiány miatt be nem jutott pályázók közül került ki.

Az évfolyam – egy lány kivételével – fiúkból állt, akiket – jobb megoldás híján – a város különböző épületeiben, így például a művésztelep helyiségeiben, turista szállodában helyeztek el. A következő évfolyam már jelentős számú lányhallgatói (a szerzőtárs hölgy is) az

egyik papi rezidencia helyiségeiben kaptak lakóhelyeket, kettő 3 emeletes ágygal rendelkező 6 személyes szobákban. A ruhanemű és a tanszerek tárolására a folyosón elhelyezett kis szekrények adtak csekély biztonságú lehetőséget. Folyosói mosdóhelyiség állt rendelkezésre.

A nagy létszámú hallgatóság étkeztetését az akkori nevén *Fráter György* (most Földes Ferenc) Gimnázium alagsorában kialakított menza igyekezett ellátni, ahol az oktatók egy része is kényszerült étkezni, kitartó sorbaállások beiktatásával. Ha esetenként a szegényes büfébe friss kétkilós kenyér érkezett, azt négy részre vágva, félkilósként értékesítették mérés nélkül a hallgatók számára.

A Bánya- és Kohómérnöki Kar dékánjai, rektorai és újabb oktatói

Az oktatási folyamatba – az eddig említett tanárok mellett vagy helyett – más, rangos oktatók is bekapcsolódtak. Így például *dr. Bognár János*, az új alapítású Alkalmazott Kémia Tanszéken, *dr. Pattantyús Ábrahám Imre*, a Kalorikus Gépek Tanszéken, *dr. Horváth Aurél* pedig az Általános Kémiai Tanszék oktatási és vezetői feladatait látta el.

A Bánya- és Kohómérnöki Kar miskolci dékánja az 1949/50-es tanévben Szádeczky-Kardoss Elemér (egyben rektor), az 1950/51-es tanévben Sályi István professzor (1950-től rektor), az 1951/52-es tanévben Petrich Géza professzor, az 1952-55-ös tanévben pedig Pattantyús Ábrahám Imre professzor volt. Az 1949-1952 közötti időszakban Sopronban *Verő József* kohász, majd *Gyulai Zoltán* bányász professzor látta el a dékáni feladatokat.

A folyamatosan felfutó oktatás révén egyre inkább szükségessé vált, hogy soproni alapszakos oktatók is bekapcsolódjanak a képzési folyamatba. A második tanév kezdetére, azaz 1950 szeptemberére a Tüzeléstan c. tantárgy oktatásának feltételeit is létre kellett hozni. A soproni Tüzeléstan Tanszék vezetője, dr. Diószeghy Dániel rendszeresen Miskolcra utazott az órák megtartására, majd amikor a tanszék ideiglenes elhelyezésére tervezett épületrész elkészült, a közben ideszállított és ládákban tárolt laboratóriumi berendezések működésbe helyezésével a tanszék is létrejött a Nehézipari Műszaki Egyetemen.

Lassan és az idővel együtt haladva egyre intenzívebben indult meg a soproni egyetem és vezető oktatóinak, sőt szaktanszékeinek áttelepülésére vonatkozó igény. Ennek teljesítési lehetőségét azonban az egyetemi építkezés nagymérvű elmaradása gátolta.

Az egyetemváros építése és az ottani oktatás kezdetei

Csak 1950. április 12-én kezdődött meg az új egyetem építése, a Miskolc-Tapolcára vezető út mentén elterülő Dudujka völgyben. Az építésre kijelölt területrezt akkor még nehéz volt megközelíteni. Akár a Csaba városrészig haladó villamos, akár a Tapolcára járó autóbusz igénybevétele volt a választás, az azt követő gyaloglás a vizenyős területen fárasztó volt.

Megfelelő szervezéssel elérték, hogy az egyetem hallgatói, oktatói és más alkalmazottai az év májusában egy egész napot dolgozzanak földmunkával és hozzák létre a nagyobb ütemű építkezés lehetőségét.

A terv szerinti építkezés egy közel 100 m hosszú tanulmányi épület elkészítésére irányult, melyet – szigorú őrizet alatt dolgozó – rabok, köztük pl. *Határ Győző* író és *Czifra György* zongoraművész építettek. Amikor 1994-ben, rektori pozícióban Határ Győzöt egyetemi díszdoktorrá avattam az egyik egyetemi ünnepségen, megköszönő beszédében azt mondta, hogy: „Csodálkozva látom, hogy az általam rakott egyetemi falak még nem roskadtak össze.”

A tanulmányi épület elkészülése és a hallgatói kollégium új helye

Az idő előrehaladásával megépült és használatba vehetővé vált a négyszintes, közel 100 méter hosszú tanulmányi épület, az ahhoz merőlegesen csatlakozó bejárótér és az abból nyíló I. előadó. Ennek következtében az 1951/52-es, azaz a harmadik tanév oktatási feladatai zömében az Egyetem épületeiben és területén voltak teljesíthetők.

A Fráter György Gimnázium és az Egyetemváros között még egy ideig szükségessé vált ide-oda utazást az oktatók és a hallgatók számára egyaránt zsúfolt különjáratú autóbusszokkal oldották meg.

A gimnázium rendeltetésének visszaadásával a kollégiumi elszállásolásnak is új helyet kellett keresni. A megoldást a Tiszai Pályaudvartól nem messze lévő selyemréti kollégium igénybevétele jelentette. Ez lényegesen nagyobb távolságot jelentett az egyetemtől, mint a Fráter György Gimnázium.

A hallgatói közlekedés és a szigorú tanulmányi rend nehézségei

A hallgatók Egyetemvárosba kijárásának legjobb variációja az volt, hogy a vasúti pályaudvarról minden reggel 7 óra 30 perckor az egyetemre induló hallgatói vonatra, visszafelé pedig a diósgyőri vasgyárból 22 órakor induló, s az Egyetemvárosnál megálló munkásvonatra felszállva utaztak. Ez a megoldás arra kényszerítette a kollégista hallgatókat, hogy kora reggeltől késő estéig tartózkodjanak a – sártengerben lévő – egyetem épületeinek kijelölt tanulóköri helyiségeiben. A nem kollégistákra is vonatkozott az a szigorú tanulóköri szabályzat, mely ajánlotta, hogy a tanórákon kívül mindig a tanulóköri helyiségben tartózkodjanak a hallgatók, hogy minden feladatot (rajzolás, számítás, konzultáció stb.) ott végezzenek el, amit az osztályfőnököknek ellenőrizniük is kellett.

Így a kulturális életre, szórakozásra alig jutott idő. Ehhez nagymértékben hozzájárult a rendkívül túlzott órarendi terhelés, mely szerint a heti órák száma 44-49 volt (később 38-42-re csökkentették), a félévek 5-9 vizsgával zárultak, s a négyéves képzés összesen 64 vizsgát és három szigorlatot tett kötelezővé. Mindez a hallgatók

túlzott terhelése volt, aminek teljesítéséhez a tananyagokat tartalmazni hivatott egyetemi jegyzetek is jórészt hiányoztak.

Az NME létesítéséről szóló törvénynek az akkori központi irányelvek szerinti indítékaiban szereplő „az új igényeket kielégíteni képes, új típusú szakembereknek a képzése” célkitűzés mellett az oktatás lényegében csak a Marxizmus-Leninizmus oktatásának és az azt képviselő M-L Tanszék működésének nagy jelentőséget tulajdonító oktatási rend beiktatásával különbözött a soproni képzési tartalomtól. Ennek érdekében az oktatók egy részének is előírták, másik részétől pedig elvárták a Marxista-Leninista Esti Egyetem 3-5 éves kurzusának felvételét és az ebből történő vizsgákat. (Egy M-L tantárgyú vizsgán egyik hallgatónk a marxista-leninista elvek téves megközelítésébe zavarodott, amire a vizsgáztató oktató a következő ítélettel reagált: „fasiszta vagy elvtárs!”)

A soproni oktatók utazási kényszerei

Az építkezés haladási ütemének csekély volta akkor még elfogadható szinten nem tette lehetővé, hogy a tanévek előrehaladása által előírt tantárgyat oktató tanszékek – akár ideiglenes elhelyezés – reményében Sopronból átköltözzenek. Így például Verő József a fémtan, Horváth Zoltán a kémiai metallurgia tanára hetente utazott Miskolcra az órák megtartására. Diószeghy Dániel professzor akkor már Miskolcon lakott.

Fontos megjegyezni, hogy a rendszeres utazásra kényszerülő oktatók – az említettekén túliak is – azonos félévi, soproni oktatási tevékenységében soha nem okozott teljesítményhiányt, vagy panaszos megnyilatkozásokat a többszörös megterhelés. Verő professzor úr jegyezte meg fájó szívvel utolsó soproni óráján, hogy „Ha a tervek igazak, a metallográfia oktatása Sopronban ezzel véget ért.”

A kollégiumok elkészülése, parkok, járdák építése

A közben befejeződött kollégiumi építkezés hat új, nagy befogadó képességű kollégiuma igen jelentős és kedvező változást hozott a hallgatóság életében.

Megszűnt a város és az egyetem közötti kényelmetlen és időt rabló, időpontokhoz kötött utazgatás, másrészt az Egyetemvárosi együttlét nagymértékben megkönnyítette a kapcsolattartást a hivatali, ügyviteli szférával, a más szakterületen tanuló hallgatótársakkal és a tanszékekkel egyaránt. Sőt, több szabadidővel is rendelkezve, esetenként segítséggel járulhattak hozzá az Egyetemváros kialakításához.

Így többek között részt vett a hallgatóság (a szerzők hölgy tagja is) az Egyetemváros járhatóságának fejlesztésében azzal, hogy a megkavart nyers betont szakonként keretekbe öntve és belekarcolva a munkát végző tanulókör jelét (pl. K301, K302 stb.) betonlapokat készítették, s járdákat építettek. Ezek a járdák sok éven át alkották az Egyetemváros gyalogos úthálózatát.

Az egyre épülő, szépülő és gazdagodó Egyetemváros a nagy területű zöld, bokros, fás parkjával hallgatói

számára a kellemes és egészséges kiránduló séta érzetét keltette, és részben az egyetemi alkalmazottakban is.

A soproni szaktanszékek áttelepülése, provizórikus elhelyezésben

A belső építkezések és átrendezések arra törekedtek, hogy legalább az oktatási tevékenység zavarmentességét biztosító, ideiglenes elhelyezésben részesülhessenek a Sopronból Miskolcra költözni készülő szaktanszékek. Ez az igyekezet provizórikus – területileg és épületrészenként megosztott – helyiségeket biztosított az átköltöző valamennyi szaktanszék számára.

Az 1951/52-es tanévi oktatómunka soproni befejezésével egyben megszűnt Sopronban a 32 éven át tartó kohómérnök-képzés. Ebből a szempontból sem volt már akadálya annak, hogy a kohász szaktanszékek a Nehézipari Műszaki Egyetem kötelékeiben Miskolcon folytassák tevékenységüket.

Az 1952-es év nyara a kohászati tanszékek Miskolcra költözésének időszaka volt. Ennek keretében a Kohászati Kémia Tanszék *dr. Mika József*, a Metallográfiai Tanszék *dr. Verő József*, a Fémkohászati Tanszék *dr. Horváth Zoltán*, a Vaskohászati Tanszék *Zsák Viktor*, és a Kohógéptani Tanszék *dr. Geleji Sándor* professzorokkal az élükön a miskolci egyetemre költöztek és – a berendezéseit már korábban ideköltöztött Tüzeléstan Tanszékkel együtt – elfoglalták szűkös, ideiglenes helyeiket. Ezzel a kohómérnök-képzés oktatási intézményei már Miskolcon alkottak szervezeti egységet, átvéve Soprontól a kohómérnök-képzést.

A Gépészmérnöki Kar tanszékeinek környezetében kapott ideiglenes elhelyezésnek egyetlen előnye, hogy növekedett a lehetősége annak, hogy hamar hozzanak létre ismeretségeket a leendő testvérkar oktatóival, akik segítették a beilleszkedést. Például a Gépelemek Tanszék alatti földszinten kapott helyet a Vaskohászati Tanszék, és már pár nap alatt baráti kapcsolatba kerültünk az egyik vezető oktatóval, *Terplán Zénóval*.

Mint minden költözés, a tanszékeknek az országot átívelő áttelepítése – a miskolci egyetem jó szervező munkája mellett is – nagyon fáradságos munkát igényelt, amit fokozott a II. világháború után hét évvel az út- és vasúthálózat még nem kielégítő helyzete. Például egy akkori teherautó-szállítmány Sopron-Miskolci vonala (sem autópálya, sem hibátlan autót nem volt) közel 7 óra időtartamot igényelt. Példaként említve, Zsák Viktor professzor úr *Csabalik Gyula* tanársegéd társamat és engem bízott meg a Vaskohászati Tanszék átköltöztetésére vonatkozó tanszéki feladatok ellátásával. Abban állapotunk meg, hogy kollégám gondoskodik a szállítmány elindításáról, én pedig annak miskolci fogadásáról. Így az első teherautó szállítmánnyal, Horváth Zoltán tanár úrral én indultam Miskolcra úgy, hogy a tanár úr a vezetőfülkében, én pedig a nyitott rakodótéren a bútorokkal utaztam. Horváth tanár úrtól kaptam egy görögdinnyét azzal, hogy „Ha éhes leszel, egyél egy szeletet, s ha szomjas leszel, akkor egyél egy

másik szeletet. Ha ezekből fakadóan esetleg halaszthatatlan megoldásra kényszerülsz, az egy nyitott rakterületen utazó és bölcsességgel megáldott tanárségédnek nem okozhat problémát.” Útközben be kellett bizonyítanom, hogy alkalmas vagyok a tanárségédi pozíció betöltésére, sőt a hétérás napozásra is.

Minthogy én 1940 óta – a négyéves soproni tartózkodásom kivételével – Miskolcon élek, a számomra otthonná magasztosult Sopronból a miskolci egyetemre érkezés azt a boldogító érzésvilágot gerjesztette bennem, hogy otthonról érkeztem haza, s az Alma Materrel továbbra is együtt vagyok.

Sajnálatos volt, hogy az érintett tanszékvezetők közül csak az előzőkben már említett dr. Diószeghy Dániel és dr. Horváth Zoltán professzor telepedett át Miskolcra. A másik négy tanszékvezető csak heti kétnapos miskolci tartózkodást és az ahhoz szükséges utaztatásokat vállalva igyekezett oktató és vezető feladatait ellátni. Ez a körülmény kétségtelenül nagy feladatot rótt a fiatal, még tapasztalatlan oktatókra a szakmai, ipari kapcsolatok kiépítésében, a hallgatói tanulmányi utak megtartásában, továbbá nehezítette a professzor-hallgató kapcsolat kellő mértékű kialakulását, és a tanszékek rangjának, súlyának várható megjelenését az egyetemen belül. Ez a helyzet éveken át tartott.

Ebből következően a jelzett tanszékek fiatalabb oktatóira sok és rangosabb feladat teljesítésének kényszere hárult, melyből fakadóan viszonylag hamar kialakultak olyan oktató csoportok, melyek képessé váltak igényes feladatok színvonalas ellátására és a professzorok helyettesítésére.

Az egyetemi park

Az egyetem parkjainak gazdagodása és folyamatos szépülése ugyanakkor humoros események lehetőségét is nyújtotta. Ugyanis nem csak az embereknek tetszett a park, hanem a korábban odaszokott legelő állatoknak is, akik megtisztelték egyetemünk legelésre hívó területrészeit egy kis falatozással. A földszinti elhelyezésben működő Tüzeléstani Tanszék vezetője, Diószeghy Dániel professzor felszólító levelet kapott a Hejőcsabai Tanácsházától arról, hogy meghatározott büntetési összeget köteles befizetni négy tehenének közhasznú területen történő legeltetése miatt. Az ablakon kinéző professzor valóban akkor is látott ott négy legelő tehenet. Egyik hallgatónk vonatkozó javaslata az volt, hogy ha fizetni kell, akkor fejjük is meg azokat.

Hasonló élmények érték a szintén földszinti elhelyezésű Vaskohászati Tanszék vezetőjét, Zsák Viktor professzort, aki heti két napra vonaton Győrből érkezett hetente az órák megtartására. Minthogy a tanszék hűtőgéppel nem rendelkezett, a világháborúban sérült, egyáltalán, nehezen mozgó, s ezért a menzára nem járó tanár a napokra szóló eledelét különböző csomagolásban az ablak külső oldalára akasztva tárolta és fokozatosan fogyasztotta. Néhány esetben ez utóbbi esemény azért nem következhetett be, mert a kiakasztott szatyor tartalmát az ott legelő kecskék elfogyasztották.

A tanszékek ipari kapcsolatépítő tevékenysége

A kohászat tanszékeinek betelepülése a Nehézipari Műszaki Egyetem működési körébe a kohómérnök-képzés folyamatában számottevő változást, gazdagodást vont maga után. A tanszékek igyekeztek mielőbb és minél elmélyültebb együttműködési kapcsolatokat kialakítani, elsősorban a diósgyőri és az ózdi vas- és acélművekkel. Minthogy az együttműködés közös érdekének együttes elismerése evidencia volt, a törekvés is hamar eredményezett közös sikereket. A hallgatók üzemplátogatásai és esetenként konkrét feladatok kapcsán az üzemek tanulmányozása soha nem ütközött akadályba. Mindezt erősítette az esti tagozatos oktatási forma bevezetése és eredményessége a szakmai-baráti kapcsolatok gazdagítása mellett. Ez komoly érték, minthogy a kohászok igen nagy berendezései csak az üzemben láthatók és tanulmányozhatók. Hallgatóink örömmel fogadták az ipari gyakorlattal való kapcsolat létrehozását a szakma alaposabb és kiterjedtebb megismerése és szerepének tisztánlátása érdekében.

Kiemelésre érdemes dr. Diószeghy professzor példaértékű, ügybuzgó magatartása, aki a gyakori, hallgatói üzemplátogatásokat nem csak szervezte, hanem személyes részvételével szakmailag is vezette a tüzeléstan, illetve energetika szakterületéhez tartozó minden alkalommal (gázgyárok, olajfinomítók, acélgyártó kemencék).

Minderre nagy szükség volt, mert a személyes laboratóriumi felszereltséggel érkező szaktanszékek szűkös és provizórikus elhelyezése az eredményes gyakorlati foglalkozás feltételét még nem biztosította. Fokozta a nehézségeket, hogy vezetékes fűtőgáz-ellátás kezdetben még nem volt, s csak évekkel később, az országos földgázprogram megindítása után lett. Ezért más intézmények segítségét kellett igénybe venni.

A vaskohómérnök-képzés teljes vertikumú ipari bázisának helybéli közelsége megszüntette a soproni képzésben tapasztalt hiányosságot. Rövid idő múltán a szakmai, tudományos kutató munka is intenzív fejlődésnek indult.

A hallgatói emóció alakulása

Az időszak iparpolitikai törekvései, azon belül a kohászatunk fejlődésének eredményei bizakodást ébresztettek az oktatókban és hallgatókban. Mindez a beiskolázás hatékonyságára, hallgatóink tanulási ambíciójára, a szakma jelentőségének felismerésére és a jövő biztonságérzetének erősödésére kedvező hatást gyakorolt.

1949-52 között Sopronban és Miskolcon tartó hároméves, egyidejűleg folyó kohómérnök-képzés átmeneti jellegéhez tartozik, hogy a miskolci évfolyamok számának növekedése a soproni évfolyamszámok egyidejű, nyilvánvaló csökkenésével járt együtt. Az elsőéves miskolci hallgatóság tudomásul vette, hogy nincsenek évfolyamelődei, akik segítik, ötletekkel, javaslatokkal eredményesebbé teszik tanulási tevékenységeiket. Ugyanakkor négy éven át, évről évre megélték a segítségre éhes újabb és újabb évfolyamok megjelenését. Ez

a folyamat a fejlődés, megerősödés és gazdagodás érzelmvilágát ébresztette a hallgatókban, fokozva a megelégedés érzését.

Ezzel ellenirányú érzelmi folyamat alakult ki az 1948/49-es tanévre, Sopronban első évre beiratkozott kohómérnök-hallgatókban (közöttük a férfi szerzőtársban is) az azt követő, három éven át fokozatosan csökkenő évfolyamszám hatására. Az egyre leépülő kohász-hallgatói létszám, illetve a képzés soproni megszűnése az elmúlás kellemetlen hangulatát keltette és erősítette annak ellenére, hogy a miskolci utódlást csaknem minden hallgató megértéssel fogadta.

A soproni utolsó kohászévfolyam 1952 szeptemberében végzett (a záróvizsgák – akkor három szigorlat – időpontjának megfelelően). S bár az év nyarán már a szaktanszékek is Miskolcra költöztek, a záróvizsgára mégis Sopronban került sor, s a diploma kiállítás helyeként Sopron, ill. Miskolc szerepel. S minthogy közben a Nehézipari Műszaki Egyetem a Rákosi Mátyás előnevet kapta meg, így az 1948-ban a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Sopronban működő Bánya-, Kohó- és Erdómérnöki Karára beiratkozott hallgatók (a férfi szerzőtárs is) a Rákosi Mátyás Nehézipari Műszaki Egyetemen kaptak diplomát.

Az átköltözés három évének szervezési nehézségei

Az átmeneti időszak három éve nem volt és nem is lehetett zavarmentes, a kohómérnök-képzés szervezeti, sőt igazgatási összehangolásában sem. Ez alapvetően abból fakadt, hogy a soproni Bánya-, Kohó- és Erdómérnöki Kar Bánya- és Kohómérnöki, valamint Erdő- és Földmérőmérnöki Karra osztódásával, az utóbbi karnak is saját dékánja lett, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem rektorának (akkor Csűrös Zoltán) alárendelve. Így a miskolci NME rektorának ügyviteli kapcsolatokban kellett együttműködnie a BME rektorával és a soproni Bánya- és Kohómérnöki Kar dékánjával, minthogy utóbbinak például a költségvetése a BME költségvetésének részét képezte.

Fontosnak tartom kihangsúlyozni, hogy a folyamatos átszervezések és kapcsolódó intézkedések sokasága nem csorbította az oktatás színvonalát Sopronban, s a

tanáraink magatartása is alig érzékeltette a hallgatókkal az átszervezés bizonytalanságait és a tervezett kiköltöztetés érzelmi reakcióit.

A kohásztanszékek végleges elhelyezése és a Kohómérnöki Kar megalakulása

A miskolci egyetemvárosi építkezés lassú haladása következtében a tervezett, majd megcsonkított terv alapján nehezen elkészült új kohászpépület csak az 1954/55-ös tanévben került beköltöztethető állapotba. Így a Tüzeléstani, a Vaskohászati, a Fémkohászati, a Kohógéptani és a Metallográfiai Tanszék is elfoglalhatta véglegesnek remélt helyét. Az Egyetemvároson belüli költözködés is sok munkát igényelt, de eredményes volt.

Az 1955-ös év más szempontból is történelmi eseményt hozott a kohómérnök-képzés szervezeti felépítésében. Az Elnöki Tanács 1955. évi, 31. számú törvényerejű rendelete ugyanis a NME-en működő Bánya- és Kohómérnöki Kart *Bányamérnöki Karra* és *Kohómérnöki Karra* osztotta meg, melyből következett, hogy az 1955/56-éves tanévtől kezdve önálló kohász kar keretében folyhatott a kohómérnök-képzés. A Kohómérnöki Kar alapító dékánja *dr. Horváth Zoltán* professzor lett, aki a fémkohászat oktatását és a Fémkohászati Tanszék vezetését is ellátta igen nagy szorgalommal és szakmai, tudományos elismertség birtokában. Az azt követő évek eredményekben gazdag útvonalán vezette a Kohómérnöki Kart méltó megelégedettség és elismerés kíséretében.

A miskolci kohómérnök-képzés eddigi működésének 70 évét áttekintve megállapítható, hogy a képzés elméleti és gyakorlati tartalmában egyaránt fokozatos és jelentős fejlődést mutat, ami az elméleti és ipari kutatási munkák és azok eredményességének növekedésével párosult. Mindezek annak a rendelkezésnek a realitását és helyességét támasztják alá, mely – az akkori iparpolitikai törekvések bázisán – a Miskolcon 1949-ben alapított Nehézipari Műszaki Egyetem (ma már Miskolci Egyetem) működési rendszerébe telepítette az addig Sopronhoz tartozó kohómérnök-képzést. De a Sopronban végzett kohómérnökök Sopronhoz fűződő érzelmvilága természetesen nem szenvedett csorbulást.

DR. FARKAS OTTÓ az 1952-ben Sopronban végzett utolsó évfolyam egyik tagjaként kapott kohómérnöki oklevelet, s egyidejűleg tanársegédi kinevezést a Vaskohászati Tanszékre. Első feladatuként a kohómérnök-képzés Sopronból Miskolcra telepítésének keretében a Tanszék átköltöztetési tennivalóinak miskolci szervezését kapta. A Miskolcra szállított egyik szekrény még ma is a tanszéki szobájában van, az azóta eltelt 67 év tanszéki és szakmai-tudományos eseményeinek dokumentumaival együtt. Szolgálati éve alatt tanszékvezető egyetemi tanári és rektori feladatokat is ellátott.

FARKASNÉ DR. MAYR KLÁRA kohómérnöki tanulmányait 1950-ben kezdte el és 1954-ben fejezte be a Nehézipari Műszaki Egyetem Miskolc Dudujka-völgyében folyó építkezésének eseménygazdag időszakában. 1954-ben a Tüzeléstani Tanszékre kapott tanársegédi kinevezést. 36 éves tanszéki szolgálatával – benne tanszékvezetői pozícióban is – vett részt a kohómérnök-képzés miskolci meghonosításában, majd fejlesztésében.

Egy elfeledett bányász-kohász egyesület

ID. ŐSZ ÁRPÁD okl. olajmérnök

Egy szakmai cikkhez történt anyaggyűjtés során bukkantam arra, hogy az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület (OMBKE) mellett létezett egy másik bányász-kohász egyesület is. Az OMBKE megalakulása után 16 évvel, ugyancsak Selmecbányán alakult meg a Magyar Bányász- és Kohász Altisztek Országos Egyesülete (MBKAOE). Felvettem a kapcsolatot több szakmatörténésszel, akik maguk is elcsodálóztak, hogy vagy nem találkoztak ezzel a történettel, vagy teljesen elkerülte a figyelmüket. Az OMBKE Történelmi Bizottsága is foglalkozott ezzel a témával, azonban az eddig feltártakhoz érdemben semmit sem tudtak hozzátenni. E méltatlanul elfeledett bányász-kohász egyesület megalakulását, életét és az OMBKE-vel való kapcsolatát kísérli meg nyomon követni ez az összeállítás.

A bánya- és kohóaltiszti képzés kialakulása

Az ipar gyakorlásának szabaddá tétele (1750-es évek) előtt elegendő volt a tanoncok gyakorlati képzésére a mester, de ez kevésnek bizonyult akkor, amikor a kézműiparnak fel kellett vennie a versenyt a gyár-
iparral.

Az udvari kamara már 1775. június 23-án, 2066 számon, fiatal, tehetséges és lehetőleg nőtlen bányászok továbbképzését rendelte el. Az év második felében meg is kezdődött az oktatás Selmecbányán. Azonban csak közel 50 év múlva született meg igazán a középfokú bányaaltszti képzés Szélnán. Az udvari kamara 1820. október 5-én, 3723 számon felhívta a főkamaragrófi hivatalt, hogy dolgozzon ki egy tervezetet altisztek kiképzésére, különös tekintettel rajzra, bányamérésre és bányászati technológiára. A beadott tervezetet az udvari kamara 1821. július 4-én, 7522 számon jóváhagyta. A rendelethez csatolták a tantervet is, amely 29 fejezetet és 448 paragrafust tartalmazott. Két évfolyama volt az iskolának, tanítás csak szombaton volt. Az oktatás azonban 1823-ban *F. Lang* tanító fontosabb megbízatása miatt megszakadt és csak 1827-ben folytatódott, amikor is 1827. november 15-én – 7421 szám alatt – *Adriany F.*-et bízták meg a tanítással. A tanulók száma azonban folyamatosan csökkent. Az udvari kamara és főkamaragrófi hivatal a bányászok altisztté történő előléptetését függővé tette az iskola elvégzésétől. Az udvari kamara 1829-ben azzal a tervvel is foglalkozott, hogy hasonló iskolát Körmöcbányán is létesíteni fog. 1832-ben a beszercebányai kamara is elhatározta, hogy létrehoz egy altiszti iskolát. A szomolnoki bányaiskola alapítása az 1863. évre tehető, 22026/279 számon.

Knopp tanár 1863-ban történt nyugdíjaztatása után újjászervezési javaslatok és rendelet láttak napvilágot. A pénzügyminisztérium 1873-ban beleegyezését adta az iskola áthelyezéséhez Szélnánról Selmecbányára. Az iskolát először a Pacher-tárón helyezték el, később a kamaraépület új szárnyában, és végül a Belházy-házban. A fent említett rendelet jóváhagyta az iskola új tantervét és az új tanárok kinevezését is: a mindenkor selmeci bányaigazgató lett az iskola

igazgatója, *Liszky Gusztáv* vezetőtanári, *Tenczer János* és *Déner Mihály* magántanári kinevezést kapott. 1873. november 12-én megkezdődött a tanítás magyar nyelven, azonban a német és a tót nyelvet is használták bizonyos fogalmak, kifejezések jobb megértéséhez. A képzési idő 3 éves lett. Az első évfolyam előkészítő tanfolyam volt, az elemi iskola tananyagának ismétlésére, amely fél évig tartott. A második évfolyamot a bányászok és kohászok közösen látogatták, a harmadik évfolyamban külön a bányászok és külön a kohászok nyertek kiképzést. Az 1884/85-ös iskolaévtől a tanulókat arra kötelezték, hogy hetenként három reggeli műszakot dolgozzanak. Pályázat alapján 30 tanuló nyerhetett ösztöndíjat 150 forint összegben. Az ösztöndíjat csak a szorgalmas és a jó magaviseletű tanulók nyerhették el. Két elégtelen az év végi bizonyítványban vagy a pótvizsgán való megbukás az ösztöndíj elvesztéséhez vezetett. Ingyen kapták a tan- és a rajzeszközöket. A tanulók kötelezték magukat, hogy legalább 10 évet töltenek állami bánya- vagy kohó szolgálatban. Igazolatlan hiányzás az iskolában vagy a munkahelyen ahhoz vezetett, hogy a tanulót nem engedték vizsgázní. Ezeket a szabályokat később kiszélesítették és módosították, főképp 1891-ben és 1893-ban. Az új tantervet a pénzügyminisztérium 67736/1893 szám alatt hagyta jóvá és az iskola ezzel állami iskolává vált. 1922. szeptember 1-én az altiszti iskolát az újonnan létesített vegyi ipariskolába helyezték át. Az iskolában végzetek mint szakképzett munkások helyezkedtek el és csak a kellő gyakorlat megszerzése után emelték őket altiszti rangra. [1]

Az iparoktatás átszervezése során 1873-ban a bányaiskolákat is reorganizálták (Felsőbánya, Nagyág, Selmecbánya), 1896-ban új bányaiskolák nyíltak Pécsen és Petrozsényben, 1897-ben Verespatakon. 1909-ben az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület Borsod-Gömöri Osztálya bányaiskolát alapított Rozsnyón. Élénk eszmecsere folyt a bányászati képzés megújításáról, felvetődött a munkásképzés szakmai és társadalmi fontossága, a bányaismeretek tanítása a bányatelepek elemi iskoláztatásában vagy e célra rendelt külön iskolákban (1909). [2]

Magyar bányász- és kohásztársadalom rétegződése a 19. század végén

A magyar bányász- és kohásztársadalom 19. század-végi rétegződését *Andreich János* ny. miniszteri tanácsos 1918-ban így írja le: „Egyes fejezetekből konstatalem, hogy 1860-ig a bánya- és kohótulajdonosok (munkaadók) is mindenkor együtt haladtak a bányászokkal és kohászokkal. A múlt század végén azonban egy bizonyos különválás történt. Most már négy csoportot lehet megkülönböztetni a bányászat és kohászat terén:

1. A bányatulajdonosok (állam vagy magánember)
2. A tisztviselők (mérnök és tisztviselő)
3. Az altisztek (bányaiskolát végzettek és nem végzettek)
4. A munkások” [3]

A Pallasz Nagy Lexikon a bányászok rétegződéséről a következőket írja: „A bányabeli munkálatokat a bányász végzi. Tágabb értelemben bányásznak nevezik mindazokat, kik valamely bánya vagy kohó érdekében működnek, szűkebb értelemben azonban csak a bányaműveléssel foglalkozókat nevezik bányászoknak, kik között tisztteket, altiszteket és legénységet különböztetnek meg. Tiszt csak az lehet, aki bányászati akadémiát végzett és államvizsgát tett, altiszt pedig, aki az e célra fennálló bányaiskolát végezte. A legénység 16 éves korától kezdve foglalkozik a bányában, tehetségéhez és erejéhez mért munkával.” [4]

További fogalmak találhatók *Szeiler János* összeállításában: „Bányatiszt = Bányászati akadémiát vagy egyetemét végzett bányaalalmazott. Bányászlegény = A bányaműnél lévő, tisztséget nem viselő munkás. Bányaiskola = Alsóbb rendű szakintézet a felvigyázói személyzet kiképzésére. Felőr vagy Felvigyázó vagy Aknász = Altiszt, ki felügyel a munkásokra, úgy a bányában, mint külön, hogy kötelességeiket rendelet szerint teljesítsék, ellenőrzi a munkások megjelenését s ezért felolvassa a munkások neveit a műszak elején és végén. Főfelőr vagy Főfelvigyázó vagy Főaknász = A bányaműnél alkalmazott első altiszt, a ki nemcsak a munkásokra ügyel föl, de a felvigyázókat is ellenőrzi.” [5]

A címet adó, elfelejtett bányász-kohász egyesület szempontjából a jelen összeállítás elsősorban a bányaaltszti réteg tevékenységét vizsgálja. *Mega Samu* 1908-ban a bányaaltszti tevékenységét így írja le: „A bányafelőrnek, illetve a bányaaltsztnak nemcsak feladata, hanem kötelessége is, hogy a bányamunkás munkáját közvetlenül ellenőrizze, a munkást oktassa és tanítsa, a munka menetét előnyösen befolyásoló körülményekre figyelmeztesse, a munka elé gőrdülő akadályokat pedig legyőzni és elhárítani segítse.” [6]

Magyar Bányász- és Kohász Altisztek Országos Egyesülete (MBKAOE) megalakulása

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület 1892. július 27-én megalakult *Selmechányán*, az előzményekről és a körülményekről nem ejtek szót, azt sokan és sok helyen már megtették. Megalakulásakor

582 tagja volt: egyesület védnöke 1 fő, tiszteletbeli tag 2 fő, alapító tag 65 fő, rendes tag 514 fő. Áttekintve a tagság alapításkori összetételét (államkincstári- és magánbányák, kohók, gyárok, részvénytársaságok, települések, bánya- és kohóigazgatók, bánya- és kohótanácsosok, bánya- és kohómérnökök, bánya- és kohótisztek, akadémiai tanárok és hallgatók, vasgyári mérnökök, bányabiztosok, bányageológusok, bánya- és kohófőnökök, főgépészek, bányakapitányok, hivatalfőnökök, vegyészek, orvosok, ügyvédek, tisztviselők, tanítók, tanárok stb.) megállapítható, hogy összesen 15 bánya- és kohóaltiszt volt közöttük, bánya- és kohómunkás nem volt egy sem. [7]

Mindez annak ellenére volt így, hogy az I. Alapszabály a következőket tartalmazta:

„3. §. **Az egyesület célja.** A magyar bányászat és kohászat érdekeinek előmozdítása minden irányban.

4. §. **Az egyesület tagjai.** Az egyesület tagja lehet minden feddhetetlen jellemű férfi (sic!), aki a bányászat és kohászat iránt érdeklődik, továbbá társulatok, városok és községek.” [8]

Látható, hogy az alapszabály csak a nőket zárta ki, sehol sem említ bánya- és kohómérnököket, bánya- és kohótiszteket vagy altiszteket, illetve bánya- és kohómunkásokat. Azonban a módosított II. Alapszabály – amelyet 1902. szeptember 21-23-án fogadott el a közgyűlés –, már másképp fogalmaz:

„6. §. **Az egyesület célja a magyar bányászat és kohászat ügyének, továbbá a magyar bánya- és kohómérnöki kar érdekeinek védelme és előmozdítása.**

„7. §. **Az egyesület tagja lehet minden megfelelő műveltségű és társadalmi állású egyén, a ki a bányászati és kohászati tudományokkal foglalkozik, vagy a bányászat és a kohászat iránt érdeklődik...**” [9]

Ebben már megszüntetik a nők diszkriminációját és egyértelművé teszik a bánya- és kohómérnökök érdekvédelmét. Azonban a 7. §. továbbra is lehetőséget ad a bánya- és kohóaltiszteknek vagy a bánya- és kohómunkásoknak az egyesületi tagságra. Hogy a „megfelelő műveltségűek” és a „bányászati és kohászati tudományokkal foglalkozók” alatt értették-e az alsóbbrendű bánya- és kohóiskolát végzeteket is, azt ma már megítélni nem lehet. A bánya- és kohóaltisztek több mint valószínű, hogy úgy értelmezték az OMBKE-et, mint elsősorban a felsőfokú képesítéssel rendelkezők egyesületét, ezért megkezdték saját egyesületük létrehozásának szervezését.

Az altiszti réteg és a munkásság szerveződéseiről *Krisztián Béla* 2018-ban ezt írja: „A régről óhajtott bányász szakmai szervezet *Selmechányán* 1892. július 27-én alakult meg Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület néven. Vidéki szakosztályai hamarosan behálózták az országot. Az altiszti kar és a bányamunkásság szerveződése is lendületet vett.” [10]

Közel húsz év előkészítő munka [11] után az új egyesület megalakulásáról *Litschauer Lajos*, a „Jó szerencsét” heti szaklap szerkesztője az alábbiakban számolt be (részletek):

„... Tizenhat évvel ezelőtt ünneptől hangos volt

Selmeczbánya. Selmeczbányának nagy ünnepe volt. Ősi főiskolájának egyik palotáját ma tizenhat éve szentelték fel a kormány képviselőinek jelenlétében; zászlódsízt öltött a város; minden háznak kedves vendége volt; az ősi kamaraház vendégül fogadta Dr. Wekerle Sándor pénzügyminisztert és a bányászok esti felvonulása a régi idők dicsőségének szép emlékeit idézte emlékezetünkbe. Nagy ünnepe volt a magyar bányászatnak és kohászatnak 1892. év június hó 27. napján, mert ekkor alakult meg az „Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület”, mely a magyar bányászat az ezredévet is meghaladó múltjára támaszkodva és a magyar bányászok hagyományos társulási szellemének csirájából fakadva, hosszú évek küzdelmeinek révén a „Magyar Bányászati és Kohászati Irodalom-pártoló Egyesület” zsenge hajtásából hatalmas és erőteljes törzsszé fejlődött ki és bár azóta Selmeczbányáról elszakadt, ott a haza szívében, Budapesten is hűségesen ápolja a régi tradíciókat, fejleszti a szakot, védi érdekeit és támogatja tagjait az élet küzdelmében. Ünnepe volt Selmeczbánya kincstári bányászatának is e napon, mert ekkor avatták fel nagy fényrel a Miniszterelnök nevével ékeskedő Sándor zúzóművet, melyhez akkor sok és nagy reménykedés fűződött. Tizenhat év óta sokat fordult a világ. Ma is ünnepet ültünk Selmeczbányán, de ünnepünk csendes, szerény és nem zajlik le a nagy nyilvánosság előtt. Ma is egyesületet alakítottak Magyarországon bányászai és kohászai Selmeczbányán – de nem új és pompás palotában, hanem a bányásziskola ódon épületének szerény falai között; ma is idegenből jött bányászembereket üdvözöltünk szerény hajlékunkban, de nem jelezte az ünnepet külső dísz és pompa. Néhány kicsike kis bányászjelvény és nemzetiszínnű kokárda a mellen, egyetlen egy nemzeti lobogó a bányásziskola ormán, ez volt minden a mi mutatta, hogy valami rendkívüli dolog történik... Június 27-én este és 28-án a déli vonatokkal, az ország minden tájékáról megbízottak érkeztek, kiket a rendezők a Selmeczbányán dívó vendégszeretettel fogadtak, elszállásoltak és vendégül láttak. Vasárnap délután 3 órakor nagy csoportok gyűltek a bányaiskola épülete előtt és az előkészítő bizottság elnöke, Kellner Aurél, m. kir. zúzóműintéző pontban egynegyed négy órakor megnyitotta a közgyűlést, melynek tárgyalásai a Himnusz eléneklése után, nagy érdeklődés mellett azonnal meg is indultak... Az elnöki széket Kellner Aurél, az előkészítő bizottság elnöke foglalván el, a gyűlést megnyitja. A Himnusz eléneklése, a haza és király lelkesült éltetése után a tárgyalás megindult; a jegyzőkönyv hitelesítői: Kunger Béla, Pohly János és Urbancsok József. A tárgysorozat első pontja az előkészítő bizottság elnökének terjedelmes beszámoló jelentése, melyből megtudjuk, hogy a bányász- és kohász-altisztek szervezkedése ezelőtt húsz esztendővel indult meg Selmeczbányán és, hogy az, azóta mindig napirenden volt, míg a múlt év szeptember hónapjában megújult erővel felszínre kerülvén Gindl István, Pohly János, Szedlák István, Gindl János és Urbancsok József, selmeczbányai kir. bányaaltisztekből alakult előkészítő bizottság által nagy erélyességgel a megvalósulás felé tereltetett. Időközben, október 6-án megindult a „JÓ SZEREN-

CSÉT” heti szaklap, mely „KÖZÉRDEK” rovatában a magyar bányász- és kohász-altisztek ügyét felkarolta, azok az alakulás tárgyában folytatott tanácskozásait és egyéb közléseit reprodukálta, s így ahhoz, hogy a mai alakuló gyűlés megtartható, nagyban hozzájárult. Sok és nagy köszönettel tartozik az altiszti kar az előkészítő bizottság volt elnökének, Gindl István volt kincstári bányaintézőnek, a ki lankadatlan buzgóságával és példás erélyességével nagy érdemeket szerzett az alakulóban levő egyesület létesítése körül. A jelenleg működő elnökség tisztét folyó év március hó 7-én vette át, s e naptól fogva minden erejével, minden tudásával és a rendelkezésére állott szabad idő teljes felhasználásával azon igyekezett, hogy a beléje helyezett bizalmat kiérdemlje. A pénztári kimutatást Gindl János pénztáros betérjesztvén, 544 K. 94 f. tőkésített pénztári készletről számol be. Pénztáros jelentésének tudomásul vétele után, elnök úgy a maga, mint tisztársai nevében leköszön és a közgyűlés további vezetésére korelnöknek választását hozza javaslatba. Korelnökül egyhangulag Urban Vilmos választatván meg, a vidéki osztályok megbízó leveleinek átvétele után megállapítja, hogy 12 megbízott 9 vidéki osztályt, illetve 174 tagot képvisel, és hogy Selmeczbányáról és közvetlen környékéről 74 tag van jelen a közgyűlésen. Korelnök az alakulás kérdését felvetvén, a megnyilatkozó nagy lelkesedés alapján konstatálja, hogy a „Magyar Bányász és Kohász Altisztek Egyesülete” megalakulását az összes megjelentek teljes szívvel és lélekkel óhajják és élénk éljenzés közben kinyilatkoztatja, hogy a **Magyar Bányász- és Kohász Altisztek Országos Egyesülete** megalakult.

Napirend szerint következő, az alapszabály-tervezetnek tárgyalása, korelnök ennek pontonként való felolvasását rendeli el, előbb azonban szövegező bizottság és ellenőrző jegyzők kirendeléséről gondoskodik... Az alapszabályok [12] [13] szakaszonként való tárgyalása nyugodt komolysággal, a kiküldött megbízottak által kifejtett különvélemények elfogadásával, a leghiggadtabb módon folyt s csak az egyesület hivatalos lapja és a tagsági díj fölött rendelkező 3. és 4. §-ok tárgyalása alkalmával indult meg nagyobb vitatkozás, a melynek vihara azonban csakhamar lecsendesült, mihelyt abban történt megállapodás, hogy az egyesület hivatalos lapjának az alapszabályokban való közelebbi megjelölése mellőztessék és a tagsági díj akként állapíttassék meg, hogy azok a tagok, a kik a lapot anyagi okokból tartani nem képesek, évenként 2 K-t, a lapot is pártoló tagok pedig, ennek előfizető díjával együtt évi 12 K tagsági díjat fizessenek... Az alapszabályok letárgyalása után a már megalakult egyesület tisztikarának megválasztására kerülvén a sor, egyhangú választás útján az új egyesület elnöke: Kellner Aurél, alelnöke Tihanyi Károly, titkára Ballay János, pénztárosa Gindl István, könyvtárosa és házigazdónoka Gindl József lett. Választás után Urban Vilmos korelnök buzdító szavak kíséretében helyét az újonnan megválasztott elnöknek adja át, – ki programját kifejtve, buzgó és lelkesült együttműködésre hívja fel a tagokat és a vidéki osztályok küldötteinek fáradozásukat meleg szavakban megköszöni...

Mire a tárgysorozat kimerülésével elnök a gyűlést, a tagok élénk éljenzése mellett és a „Szózat” lelkesült eléneklése után délelőtt fél tizenkettőkor berekeszti. Az ünnepély lezajlott, az alakulás megtörtént. Az új egyesület jövője és boldogulása Isten és a tagok kezében van!” [14]

A MBKAOE további élete

Tehát, Selmecebánya központtal 1908. június 28-29-én 9 vidéki osztállyal és 174 taggal alakult meg a Magyar Bányász- és Kohász Altisztek Országos Egyesülete (MBKAOE). Az egyesület további életéről, eseményekről a „Jó szerencsét” heti szaklap (1907. 10. 06. – 1910. 12. 30.) és annak „Közérdek” melléklete, a „A Bánya” heti szaklap (1908. 01. 26. – 1919. 03. 19.), a különböző közlönyök és értesítők folyamatosan beszámoltak. [15] [16] [17] [18] Egymás után jöttek létre vagy szűntek meg a vidéki osztályok, a legutolsó, Pécs-vidéki osztály 1918. április 4-én alakult meg. [19] A vidéki osztályok különböző programokat – szakmai és irodalmi felolvasó estek, szakmai továbbképzések, szüreti mulatságok, szilveszteri és farsangi bálók, táncmulatságok, kölcsönös üzemlátogatások – szerveztek. Folyamatosan cikkek jelentek meg arról, hogy miként lehetne növelni a szakképzett és gyakorlott altisztek számát. Oktatóként és gyakorló helyek biztosításával részt vettek a bányaiskolák működésében. A központ eredményes tárgyalásokat folytatott a Magyar Nyugdíjbiztosító Részvénytársasággal és a Magyar Általános Biztosító Társulattal a bánya-, kohó- és gépkezelő altisztek érdekében (rokkantság, halál, csoportos biztosítás). A Marosújvárott 1909. augusztus 15-én tartott közgyűlésen az OMBKE alapító tagjai sorába való belépést határozták el. (Megjegyzés: Jelentős szerepet tölthettek be az OMBKE ügyek intézésében az alapító tagok, akik jelentősebb alapítási díj – a rendes évi tagdíj 10–20-szorosa – egyszeri befizetésével nyerték el ezt a tisztséget. Alapító tagként ilyen módon egészen 1944-ig be lehetett lépni, illetve alapító taggá lehetett válni).

„A Bánya” heti szaklap megszűnése után – az utolsó szám 1919. március 19-én jelent meg – már sehoh, semmi hír sem található az egyesületről. Az Országos Széchenyi Könyvtárban fellelhető dokumentumok [16] [17] [18] is csak 1918-ig követik az egyesület életét. Miért, miként és mikor szűnt meg a Magyar Bányász- és Kohász Altisztek Országos Egyesülete, nem lehetett kideríteni.

Az OMBKE nyitása

Az OMBKE 1929. január 12-én tartott rendkívüli közgyűlésén elfogadta a III. Alapszabályt, amely az egyesület céljáról és tagjairól lényegében ugyanazt határozta meg, mint a II. Alapszabály:

„2. §. Az egyesület célja: a magyar bányászat és kohászat műszaki és közgazdasági érdekeinek, valamint a magyar bánya- és kohómérnöki kar érdekeinek előmozdítása.

6. §. Az egyesület rendes és alapító tagja lehet: minden fedhetetlen jellemű, megfelelő műveltségű és társa-

dalmi állású egyén, aki a bányászati és kohászati tudományokkal foglalkozik, vagy a bányászat és kohászat iránt érdeklődik, az egyesületet céljainak elérésében támogatja...”

A IV. Alapszabályt az 1939. október 22-i közgyűlés fogadta el, amely az előzőhöz képest csak szövegezésében korszerűsödött. Azonban az 1949. december 11-i közgyűlésen egy teljesen új, a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége (MTESZ) által az elvárások és az egyesületi hagyományok kompromisszumaként összeállított új alapszabály (V. Alapszabály) került elfogadásra. [9] A következő években fokozatosan bontakozott ki az egyesület új tevékenységi területe, az új vezetőség feladatának tekintette, hogy tágra nyissa az egyesület kapuit a szakemberek előtt.

Az OMBKE teljes nyitása az 1950-ben tartott közgyűlésen hangzott el, ahol Vajk Péter főtítkárszámoló-jában a következőket mondta: „... egyesületünk is részt kíván venni abban a munkában, amelynek célja, hogy az értelmiségi dolgozókat közelebb vigye a munkásosztályhoz, ledöntve azokat az évszázados válaszfalakat, amelyeket a feudális és kapitalista rendszer mesterségesen emelt közöttük. Ennek érdekében az egyesületi életet részben az üzemekbe helyezzük át... Az elmúlt rendszer, amelynek exponensei egyesületünk életét is befolyásolták, egyesületünk tagjait zárt kasztként kezelték, szűk körű és a gyakorlati élettől gyakran távontartó társaságot alkottak. Legfőbb feladatunk, hogy ezt a zárttságot megszüntessük, a haladó tudományt mindenki számára hozzáférhetővé tegyük... tagjaink sorában szívesen látunk mindenkit, aki a bányászati és kohászati tudományok terén bármilyen fokon tanítani tud, vagy akit tanítani érdemes... Egyesületünk taglétszáma a mai napon 931 fő, tagjaink közül az egyesület soraiban volt múlt évi közgyűlésünk idején is 480, a taglétszám emelkedés tehát 95%. A tagfejlesztés még nincs befejezve... A taglétszám optimális határát kb. 1600-ra tesszük.” [20] Ezzel az OMBKE teljesen nyitottá vált a bányász és kohász, valamint a teljes társadalom számára és befogadta a megszűnt MBKAOE tagjait, akik hamarosan tömegesen éltek is vele. Az egyesület taglétszáma főleg a vidéki üzemekben dolgozó technikusok és sztahanovista élmunkások belépése révén így rohamosan nőtt, és rövidesen 2000 fölé emelkedett. [21]

Befejezés

Az OMBKE működésének kilencvenedik évébe lépve (1982) több mint hatezer tagot számlált, ebben az évben alakult meg a szakosztályokkal egyenrangú Egyetemi Osztály. A taglétszám 1984-ban érte el a legmagasabb szintet és az évtized végéig 9000 fő körül ingadozott. Az OMBKE szakmai hátterét adó iparágakban az 1990-es évek elején a politikai és gazdasági rendszerváltás a gazdálkodás kereteit teljesen átalakította. A szabad gazdasági versenyen alapuló, a külföldi és hazai magántőkének tág teret adó gazdaságpolitika a bányászat és a kohászat nagyarányú leépítését, illetve korlátozását eredményezte. Ezekben a szakágazatokban működő vállalata-

tok jelentős része gazdálkodásképtelenné vált. A szénbányászat és a vaskohászat területén mindennapos lett a leépítés, az üzembeszakadás. Az egyesület működtetésének anyagi és szellemi bázisát jelentő vállalatok romló gazdasági helyzete szükségszerűen rányomta bélyegét az egyesületi tevékenységre és létszámra. [21] Nem felsorolva és elemelve az évenkénti létszámcsökkenést, tény, hogy 2018. január 1-én az egyesület létszáma 2429 fő volt.

Az OMBKE Titkárság 2019. március 1-i adatai szerint (2118 nyilvántartott tag) – megkísérelve a 19. század végi és a 20. század eleji rétegződés szerinti felosztást – az alábbiak mondhatók el [22]:

– Mivel a bányászok adatainál 121 tagnak, a kohászoknál 72 tagnak nincs végzettség feltüntetve, ezért 193 főt ki kell venni az értékelésből.

– Továbbá a bányászoknál 36 tag nem bányász végzettséggel rendelkezik (tanár, szakács stb.), a kohászoknál 20 tag nem kohász végzettséggel rendelkezik (tanár, muzeológus, autószerelő, állatorvos stb.), így további 56 tagot kell kivenni az értékelésből.

– Az értékelésben így 1869 tag maradt.

A bányászok – 1060 tag – megoszlása:

- a) Bányatiszt (egyetemet vagy főiskolát végzetten): 750 tag (bánya-, villamos-, gépész-, erdő- és vegyészmérnök), 71%
- b) Bányaaltszist (technikumot vagy szakirányú iskolát végzetten): 133 tag (technikus, aknász, vájár), 13%
- c) Egyetemi vagy főiskolai oktató: 33 tag, 3%
- d) Egyetemi vagy főiskolai hallgató: 144 tag, 13%

A kohászok – 809 tag – megoszlása:

- a) Kohótiszt (egyetemet vagy főiskolát végzetten): 639 tag (kohó-, anyag- és vegyészmérnök), 79%
- b) Kohóaltiszt (technikumot vagy szakirányú iskolát végzetten): 59 tag, 7%
- c) Egyetemi vagy főiskolai oktató: 31 tag, 4%
- d) Egyetemi vagy főiskolai hallgató: 80 tag, 10%

A nyilvántartásból látható, hogy:

– Az egyesület teljesen nyitott, hiszen a bánya- és kohótisztek, a bánya- és kohóaltisztek, egyetemi- és főiskolai oktatók és hallgatók mellett a társadalom különböző területeiről és más szakmákból is vannak tagjai.

– A tagság zöme továbbra is egyetemet vagy főiskolát végzett, illetve egyetemi vagy főiskolai oktató és hallgató.

– A technikumot vagy szakirányú iskolát végzetten (bánya- és kohóaltisztek) száma alacsony.

IRODALOM

[1] Banská Škola Banská Štiavnica 1843 - 1922. Štátny slovensky

útrendy achív v Bratislave, 1961 (Csath Béla szívessé-
géből)

- [2] Dr. Krisztián Béla: Kiegyezés és bányászat. BKL, Bányászat – Kőolaj és Földgáz, 150. évfolyam, 2017/4. szám, 27-32. o.
- [3] Andreich János: A bányászok és kohászok. „A Bánya”, A bányászat, kohászat, gépipar és az összes rokon iparágak szaklapja, 1918. október 6. XIII. évfolyam, 18. szám
- [4] Pallasz Nagy Lexikon (1893 – 1904)
- [5] Szeiler János: Beszéljünk bányászul. Bányászati kisszótár Abléztól a Zsugorodó szénig. Magánkiadás, Zirc, 2015
- [6] Mega Samu: A bányafelőr munkaköre, a bányász munka körzetében. „Jó Szerencsét”, Társadalmi, műszaki, bányászati és kohászati heti szaklap, 1908. I. évfolyam 20. szám
- [7] Bányászati és Kohászati Lapok, XXV. évfolyam, 13. szám, 1892
- [8] Csath Béla: Az országos magyar bányászati és kohászati egyesület ALAPSZABÁLYAI. Selmezbányán nyomtatott Joerges Ágost özv. és fiánál 1892. Bányászati és Kohászati Lapok 125. évfolyam, 1992. október
- [9] Az OMBKE alapszabályainak története. BKL Bányászat, 135. évfolyam 7. sz./2002
- [10] Krisztián Béla: Bányászat hazánkban a kiegyezés után. Honismeret, 2018/1, 46-51.o.
- [11] A bányász- és kohász-altisztek alakulóban lévő országos egyesületének ügyei. Közérdek, Selmezbánya, 1908
- [12] A Magyar Bányász- és Kohász Altisztek Országos Egyesületének alapszabályai. Joerges Ágost özv. és fia, Selmezbánya, 1908
- [13] Hank József: Számvitel, különös tekintettel a bányász és kohász altisztek hivatalos működési körére. A magyar bányász-felőr kézi könyvtára. Joerges Ágost özv. és fia, Selmezbánya, 1908
- [14] „Jó Szerencsét”, Társadalmi, műszaki, bányászati és kohászati heti szaklap, 1908. I. évfolyam 40. szám, 1908. július 3.
- [15] Csath Béla: Rövid életű szaklapjaink: „A bánya” és a „Jó szerencsét!”. BKL Bányászat – Kőolaj és Földgáz, 149. évfolyam, 2016/4. szám
- [16] A Magyar Bányász- és Kohász- Altisztek Országos Egyesülete központjának és vidéki osztályainak hivatalos közlönye. Selmezbánya, 1910
- [17] Bányász-kohász: a bányász altisztek és kohász munkavezetők szak- és társadalmi közlönye. Rákóczi-nyomda, Mátyásföld, 1917-1918
- [18] A Magyar Bányász és Kohász Altisztek Országos Egyesületének havi értesítője, Bányászat, Selmezbánya, 1912-1918
- [19] Pörös Béla: Lakás, élet- és munkakörülmények változása egy pécsi bányászkolónián, Györgytelepen és környékén a kezdetektől 1945-ig. TÁMOP-5.3.6-11/1-2012-0001. „Bened a Létra” program, 2012-2014
- [20] Bányászati és Kohászati Lapok. Közgyűlés, 1945, 229-232. o.
- [21] Dr. Hatala Pál – Molnár István: A 110 éves OMBKE rövid története. Bányászati és Kohászati Lapok, 2002, K18-24
- [22] OMBKE Titkárság, tagnyilvántartás, 2019. március

ID. ÓSZ ÁRPÁD 1969-ben szerzett olajmérnöki diplomát Miskolcon, a Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki Karán, majd 1993-ban menedzser szakmérnöki diplomát a Veszprémi Egyetemen. 1969-től 2015-ben történt nyugdíjazásáig – 46 éven keresztül – a kőolaj- és földgázbányászat területén fúrás, lyukbefejezési és kútjavítási tevékenységgel, azok tervezésével, irányításával és ellenőrzésével foglalkozott a Kőolajkutató Vállalatnál és a MOL Nyrt.-nél. Dolgozott az Egyesült Arab Emírátsokban (Abu Dhabi) és Irakban (Kurdisztán). 1971 óta tagja az OMBKE-nek, és 12 éven át volt a Kőolaj-, Földgáz- és Víznyászati Szakosztály elnöke, továbbá tagja a Society of Petroleum Engineersnek.

Az egykori soproni Firma, néhai Ruzsinszky István, alias „kis Ruzsi” visszaemlékezése

1969. június 14-én a Sümeg melletti sarvalyi erdészházban az erdészek meghívására a Veszprém megyében dolgozó bánya-, kohó-, és erdőmérnökök egy csoportja találkozott, ahol Ruzsinszky István, az Ajkai Bányauzem akkori főmérnöke tartott igen kedves megemlékezést. A visszaemlékezést a Selmecei Akadémia Sopronba költözésének jubileumi évfordulójára a leszármazott Pollóné Ruzsinszky Judit hozzájárulásával a szerző egykori munkatársai adják közre.

Jó szerencsét! Üdv az erdészeknek!

Régen volt, amikor így együtt egymás után mondtam ki ezeket az üdvözlő kedves szavakat. Mikor volt az, amikor ezek a szavak mindennaposak voltak? Igen, 25-30 évvel ezelőtt, amikor mindnyájan ott voltunk az Akadémián Sopronban.

Most, hogy ennyi év után itt így összejöttünk, köszönetemet kell mondanom először mindazoknak, akik ezen fáradoztak és akik azon voltak, hogy ez a találkozás itt létrejöjjön. Amikor olyanokkal találkoztunk, akiket régen láttunk, a régi emlékek felelevenednek. Olyan ez az emlék ma már, mint egy szép álom, mely elmúlt, de amelyet szívesen idézünk vissza.

Hol kezdtük az első találkozást? Az első egyetemi napok messze távlatában, ott, az Ifjúsági Kör helyiségeiben, ahol izgatottan tanultuk a balekvizsga előtt, hogy tulajdonképpen mik is vagyunk mi, újdonsült egyetemi polgárok. Balekok voltunk, és mi volt a balek? Tanultuk a tábláról: „A balek poros hasú, zöldfülű ész és értelem nélküli lény, amely minden tekintetben az isteni fényben tündöklő firmák támogatására szorul.” és tanultuk a balek 10 parancsolatát:

1. balek kusch!
2. balek kusscchh!
3. balek kussccchhh!
4. balek, légy illedelmes
5. balek, ne légy falánk
6. balek, ne légy konfidens
7. balek, mutatkozz be
8. balek, illedelmesen köszönj
9. balek, a Firmák asztalához csak engedéllyel ülj
10. balek, válassz magadnak Firmát

Ezt megtanultuk, nem csak szajkózva, hanem élni és alkalmazni is. Mert a kegyetlennek látszó balekvizsga után rájöttünk, hogy az isteni fényben tündöklő Firma csak jót akart, nevelt és segített elindulni azon az úton, amelyet ma mint soproni diákéveket emlegetünk.

Választottunk magunknak Firmát, aki az egyik szakestélyen Bacchus, Ceres és a többi istentelen pogány isten nevében megkeresztelt és vulgót adott, hogy a pogányok társaságából, a terítetlen asztal mellől a keresztelték közé, a fehér abrosszal terített mellé ülhesünk. Ez a vulgó rajtunk maradt, és sokaknak nem is az anyakönyvben bejegyzett nevére emlékezünk, hanem a soproni kereszttségben nyert vulgójára.

Mert ez és a többi Selmecebányáról átmentett hagyomány ápolása hozta létre a soproni diákközösséget, amely sok örömben és kemény időkben mindig meg

tudta egymást érteni és segíteni. A város is hozzájárult ehhez a diákromantikához, a belváros ódon szűk utcái, a kis kocsmák, a Lövérék fenyvesei és nem utolsó sorban a soproni diáklányok.

Így ismerkedtünk a várossal az Erzsébet utcai és a Deák téri vasárnap korzóján, az olasz saroknál, az időjelző állomás körös útjánál. Nem felejtettük el a Perkovátz szőke és barna sörét, a Jéger tanszék borát, az Elit kávéház feketéjét és hölgyeit.

Ki nem énekelte végig a Bánfalvi utat, mikor a Nika vendéglőtől jó hangulatban Sopron felé tántorgott? Az emlékek jelentkeznek egymás után. A Pannónia fehér terme nem a szakestélyek komoly és vidám hangulatára emlékeztet? Nem látjátok magatok előtt a mindenkori elnök komolyságát és nem halljátok a balekszós hangját, amikor a balekságot küldi sörös korsóéért? Majd jelenti az elnöknek, hogy mindenki előtt van sör. És a praeses utasítja a nótabírót hogy adja meg az alaphangot a bányász, kohász és erdész himnusz eléneklésére. Kinek a fülében nem cseng a szakestély utáni csendes soproni éjszakában felhangzó hosszú, nyújtott Tobiás! Ki nem szaladt ilyen éjszakán még rendőr elől a másik utcasarok felé? Aki ezt nem látta, nem hallotta és nem csinálta, az nem is volt Sopronban főiskolás.

Engedjétek meg, hogy kicsit emlékeztesselek benneteket a Várkerületnek volt macskaköves útjára, a pislogó gázlámpákra és a gázlámpa oltogató emberre, aki hajnali pirkadatkor megszokott szertartással oltogatta a lámpákat és csóválta a fejét, amikor egy-két elázott burs összeakaszkodva énekelte, hogy: „Szép városka Sopron, kapósak ott a lányok knolleri balleri juch, juch. Egy sem marad hoppon. Szép városka Sopron.”

Aztán múltak az évek, mi is kohlenbrennerek, majd Firmák lettünk, mi is balekokat kereszteltünk. Igaz közben előadásokra is be-bejárógattunk a Főiskolára és leraktunk minden vizsgát, no egy-kettő híján. Mert ugyebár nem volt igazi soproni főiskolás az, akinek egy-két uv-je nem volt 9 pengő 60 fillérért, és aki vizsga bárcát nem vett a questurában Kresadló professzor úrnál, aki ugyebár csak addig volt professzor, amíg államszámvitelből le nem vizsgáztunk, mert utána pénztáros úr maradt.

Emlékezzünk Stasney professzor úrra, aki többünk-től megkérdezte: „Tisztelt úr, nem tévesztette el a házszámot? A teológia a Deák téren van. Ilyen rajzolással menjen el a tisztelt úr papnak!”

Emlékezték a foltos grubenokra és valdenokra, amelyeken nem volt ritka a tempus folt. A jegyesség

első nyilvános jele és hűség ahhoz a kislányhoz, aki azt a foltot hímezte. Emlékeztek az éjjeli zenékre a kivilágosodó ablakok alatt, ahol *Horváth Jancsi*, vagy *Bóczi Rudi* húzta, de hányszor és hány ablak alatt, hogy: „csak egy kislány van a világon”?

Emlékeztek bizonyára arra az időre, amikor sztrájkoltunk, mert nem akartunk beiratkozni, ugyanis *Hóman* balek, a volt kultuszminiszter a 180 pengős tandíjat 250 pengőre emelte. Aprópó, tudjátok, hogy *Hóman* miért volt örök balek? Mert 1935-ben, mint kultuszminiszter a Főiskolát egyetemmé degradálta és a pesti műegyetemet hozzákapcsolta. Ezért mondtuk mi magunkat mindig főiskolásoknak és nem egyetemistáknak.

A sztrájk egy hétig tartott, lázas forrongó gyűlésekkel az Ifjúsági Körben. Megválasztott küldöttség járt a dékánál egyeztető tárgyalásokon. Az egyetem kapujában sztrájkőrök voltak és nem engedték be azt az egyetlen embert, aki be akart iratkozni. Érdekes, e mérnökársunk az életben, a későbbiek folyamán is különös, extra nézeteket vallott. Más nem akart iratkozni, pedig ekkor 380-an voltunk a főiskolán és 1941. január 16-át írtuk. Egy hét forrongása és gyűlésezése után egyeztető gyűlés volt az egyetemen, ahol *Modrovicz* professzor úr elmagyarázta, hogy ez az új rendelkezés miért is előnyös. Az erősebb kutya elmélete akkor is fennállt, így egyhetes sztrájk után megkezdtük az iratkozást.

De nem csak az egyetemre jártunk, a zaciba is. Lassan a nóta szerint, de a valóságban is a zálogházba vándorolt a fogasról is minden. Nem olyan régen egy levelezőlap akadt a kezembe, amelyet egy kamarásom írt abban az időben és többek között az alábbiakról tájékoztatott:

„Zálogcéduláid helyzete a következő:

1. Körző lejár 1940. okt. 20.	6.P
2. Szürke lengyelke lejár 1940. okt. 30.	8.P
3. Arany gyűrű lejár 1940. dec.1.	20.P

Amennyiben óhajtod, úgy a körzőt meghosszabbítom majd 20.-a körül és a kabátot is. Ha azonban ki akarod váltani jövedeled után rögtön, úgy felesleges a hosszabbítás, mert lejárta után egy hónapig a szabályok értelmében még kiváltható.”

Mert ugyebár nyári praxiban kinek volt szüksége körzőre? Ha rajzolni kellett, volt az üzemnél. Kinek

volt szüksége nyáron télikabátra? Olyan jól sehol sem őrizték meg, mint ott, mert még a molyoktól is védtek naftalinnal. Az arany gyűrű miért került be? Valószínű meg voltam szorulva pénz dolgában.

Emlékeztek bizonyára komorabb napokra is. Na, most nem a vizsgákra és szigorlatokra gondolok, hanem arra, mikor a hűség városában a hűtlenség kezdte bontogatni csápjait. Háború volt Európában. Ausztriát Hitler már bekebelezte. A soproni német kisebbség megtévesztettjei, a poncihterek egyre hangosabbak lettek. A légoltalmi elsötétítésben új jelszavak kezdődtek: „Sopron nein, Ödenburg Ja!”

Az egyetemmel szemben lévő licista pálya kerítésén egy reggel a következők voltak olvashatók: „Ein volk, ein Reich, ein Führer, Heil Hitler”. A professzorok házait horogkeresztekkel firkálták össze. A hivatalos szervek nem tettek semmit, sőt nyilvános megmozdulást a rendőrség nem engedélyezett. Gumibotos éjszakai háborút kezdtünk a poncihterekkel az ő városi negyedeikben, a Szent Mihály utcában és a Wiedenben.

Emlékeztek a Kossuth Lajos utcai Volksbund ház előtti néma tüntetésre, ahova egyenruhába kivonult az egyetemi ifjúság? A köri elnök és titkár tiltakozó jegyzéket nyújtott át és mi szorongva vártuk, hogy vajon kieresztik-e őket az akkor már birodalmi németekkel megszállott Volksbund házból. Ekkor voltak azok az idők, amikor éjjel a soproni utcákon őrséget álltunk, nappal pedig le-lecsuklók fejjel próbáltunk az előadásokra odafigyelni.

Ha emlékeim között tovább kutatok, ismét vidámabb emlékek villannak fel. Emlékeztek a főiskolás bálókra? A pompára, a jó kedvre, a csinos lányokra, a tánczenékre, a hajnalba nyúló cigányzenére? Emlékeztek bizonyára, hiszen a legszebb korban voltunk akkor. Mi voltunk a huszonévesek. Szerelem, diákromantika, diákcsinnyek a szép emlékek. De emlékek az egyetemi órák, a délutáni gyakorlatok, az év végi tanulmányi utak is.

Kedves filiszterré lett Firmák. Bocsássatok meg nekem, hogy ilyen sokáig emlékeztem, de Sopron az oka mindennek. – És most!

Mi lenne, ha együtt innánk most

Vagy egy fél kupával még ...

Cimbora rád köszöntöm fél kupámat,

Cimbora kívánom, hogy élj soká!

†**RUZSINSZKY ISTVÁN** bányamérnök (Váchartyán, 1919. július 2. – Csopak, 1986. május 24.) Az elemi iskolát Tatabányán, a gimnáziumot Tatán végezte. A „Tempus” szerzője, Ruzsinszky László öccseként, idősebb testvérét követve 1948-ban a Műegyetem soproni karán szerzett bányamérnöki oklevelet. Egy ciklusban az Ifjúsági Kör elnöke volt. Közben 1944-től gyakornokként az egyetemen dolgozott. Mérnöként először az olajiparban, majd Komlón, Várpalotán, Dudaron, Pusztavámon dolgozott. 1957-ben a Közép-dunántúli Szénbányászati Tröszt igazgatósága az Ajkai Bányák főmérnöki teendőinek ellátásával bízta meg. 1974-től 1980-ig, nyugdíjazásáig a vállalat központjában a szervezési osztályt vezette. Nevéhez fűződik Pusztavámon az Iker-akna fejlesztése, a csukatói üzemenkoncentráció létrehozása, valamint az Ajkai Bányáknál az Ármin-akna élettartamának növelését szolgáló rekonstrukciós munkák megvalósítása, a jövesztési és rakodási technológiák fejlesztése. Ajkai működésének egyik kimagasló eredménye az Ajkai Bányászati Múzeum létrehozása. Számos kitüntetéssel ismerték el munkásságát.

A Csingervölgyért Egyesület szervezésében 2019. június 30-án Ruzsinszky István tiszteletére domborművet avattak Ajkán a Parkerdőben a Bányászati Múzeumban. – Szerk.

Az Iloba-völgyi ércbányászat és -feldolgozás

RÉTHY KÁROLY ny. geológus

A romániai Máramaros megyéhez tartozó Iloba-patak völgyében (Valea Ilbei), ami Nagybányától húsz kilométerre nyugatra, az Avas hegység déli oldalán, a Szamostól északra és Szinérváraljától (Seini) keletre húzódik, az egykori ráksai ércbányákkal átellenben, két sorsában osztozó település található, Iloba (Ilba) és Ilobabánya (Handalu Ilbei). Az utóbbi csak később vált önálló településsé. Az Iloba-patak völgyében, mely egykor Szatmár vármegye része volt, az ércbányászat az ősi hagyományok közé tartozik.

Ókori és középkori bányászat

A szomszédos Sikárlón (Cicîrlău) feltárt újabb kőkori emberi lakóhely maradványok, az Ilobán talált kőkorszaki kőbalták [10], továbbá az Iloba határában 1864-ben feltárt bronzkori településmaradványok, régészeti leletek (fegyverek, edények, használati tárgyak), s az i. e. 1800-800 közti időkből származó balták, sarlók, kések, és régi korok bányászati emlékei (csákányok) [2], valamint a szomszédos Szinérváralján talált aranykannák, melyek kora i. e. 1100-ra tehető [12], arra utalnak, hogy a terület már ősidők óta lakott [10]. Itt az aranyosítás és bányászati tevékenység, ahol Au, Ag, Pb, Zn és Cu bányásztak, valamint a kohászat és fémmegmunkálás ősi tevékenység [2, 7]. A szatmári bányavidék i. e. 1500 körül Európa egyik legnagyobb bronztermelő vidéke volt, ami jelentős ipari tevékenységre utal [5], és Iloba is a bronzkor egyik tipikus lelőhelyének számít. Tehát a korai évszázadokban, évezredekben, az ilobai és a szomszédos sikárlói völgyben található bányák igen fontos szerepet töltek be az itt élő emberek életében. Azonban a korai időkben az itteni hidrotermális érctelepeknek, melyek andezit-vulkanizmushoz kapcsolódóan jöttek létre, csak felszíni és felszínhez közeli részét termelték ki. Az itteni bányászati tevékenység, kisebb vagy nagyobb megszakításokkal, a későbbi időkben is folytatódott, amiből a korai dokumentumok igen keveset említenek.

Egyes történészek a szatmári bányavidék városainak, falvainak keletkezését IV. Béla király uralkodásának (1235-70) idejére teszik, melyek minden bizonnyal az aranyosítással és érctermeléssel kapcsolatban jöttek létre. Az Árpád-kor végén és az 1241-es tatárjárást követő években a Szatmár-megyei bányászat már erőteljes fejlődést mutatott. Az 1280 után keletkezett okmányok már a Szinér vára szomszédságában lévő Iloba nevét is említik. A szinéri vár „Zynyr” ill. Szinérváralja „Zynyrwarallya”, amelyhez Iloba és Ilobabánya is tartozott, az 1332-37-es pápai tizedjegyzékben is szerepelt [7]. Ekkor a pápai tizedszedők azt is írták, hogy a közeli: „Tárnicza-hegységben gazdag aranyerek vannak” [10]. A 14. század második felében Nagybánya vidékét (Felsőbányát, Ilobabányát, Misztbányát, Láposbányát és Kapnikbányát) már úgy említik, ahol aranyat és ezüstöt bányásznak. S mint

írták, a termésarany az ilobai völgyben volt a legtisztább. De *Oláh Miklós* azt említi, hogy más érceket is fejtek, köztük a bronzöntéshez szükséges rezet.

A szinéri várat és a környező településeket, köztük Ilobát és Ó-Sikárló néven a szomszédos Sikárlót (Cicîrlău), 1442-ben a meggyesaljai Morócz-uradalomhoz csatolták, majd 1475-ben adományként a Bélteki-család kapta meg, és a 15-ik század végéig ők birtokolták [7]. Más dokumentumok szerint Iloba, amelynek neve ekkor már a mai alakjában szerepelt és vámszedő hely volt, még 1490-ben is a Morócz-uradalomhoz tartozott.

A XVI-XIX. századi bányászat

Szinér várat 1491-ben az ecsedi *Báthory András* szatmári főispán, királyi kincstartó foglalta el és birtokolta. Ilobabányát „*Illuba-banya*” néven 1493-ban említik először, amikor Szinér vára II. Ulászló király kezén volt [9]. 1583-ban pedig az egész szinéri uradalom és a területén lévő bányák *Báthory Zsuzsanna* tulajdonában voltak. Iloba és Sikárló falvak, még 1624-ben is a *Báthory* család birtokában volt, amit a *Lónyay* örökölték, és 1638-ban a *Lónyay Zsigmond* tulajdonát képezték [7]. Majd az 1645-ös linzi békekötésnél III. Ferdinánd *I. Rákóczi György* fejedelemnek engedte át, utána pedig az ifjú *Rákóczi György* kezére került. Az itteni bányászat ebben az időben élte fénykorát [9]. Az ilobai bányákat ifjú *Rákóczi György* 1660-ban bekövetkezett halála után özvegye, *Báthory Zsófia* örökölte [7].

Az Iloba völgyében lévő bányáknak a következő években, évtizedekben több tulajdonosuk is volt, és 1672 és 1773 között a jezsuiták birtokolták. Miközben az itteni településeket többször is feldúlták: 1605-ben *Básta* hadai, 1677-ben *Wesselényi* István csapatai, 1717-ben pedig a tatárok. Az ecsedi uradalom *II. Rákóczi Ferencet* illető részét és a hozzátartozó bányákat, köztük az ilobait, amit a szatmári békeszerződés (1711) után a kincstartó lefoglalt 1777-ben *gróf Károlyi Antal* kapta meg [7]. Az ilobai arany-, ezüst-, réz- és ólombányára vonatkozó első beszámoló 1770-ből származik, amely *Franz Anton Hellernek* a testvéréhez írott levelében található, ami az Országos Széchényi Könyvtárban található [1].

Utána az ilobai ércbányák majdnem 50 évig a magyar bányakincstár tulajdonában voltak. Ezekben az években üzemi épületeket, zúzdákat emeltek, és a bányákat igen jelentős haszonnal működtették. 1817-ben *Zipser A.* a „*Versuch eines topographisch-mineralogischen Handbuches von Ungarn*” című munkájában azt írta: „*a Jakab-tárnában húzódo telérben réz, tetraedrit és kalkopirit mellett, melakonit (tenorit) van jelen*”. Azonban 1820-ban a bányák haszonbérlok kezébe kerültek, és 1832-ig főleg arany-, ezüst- és réz-termelés folyt [8]. Mivel a bérlok rablógazdálkodást folytattak, s a feltárásokat elhanyagolták, az itteni bányászat majdnem teljesen megszűnt [4]. Így a pénzügyminisztérium meghagyásából 1849-ben a bányákat eladták, s azok a nyolcvanas évekig parlagon voltak [7, 9]. *Bernhard Cotta* német geológus, aki 1855 és 1865 között két ízben járt Magyarországon és Erdélyben, 1866-ban „*Die Goldgänge von Iloba im nördlichen Ungarn*” címen írt cikket az ilobai ásványokról és aranyteléerekről, melyet *Tóth Mike* elsőrangú forrásnak tartott.

Mint egykor *Szellemy Géza*, a nagybányai bányakerület igazgatóságának főmérnöke írta: „*Az iloba-völgyi érctelepek közül említésre méltóak a három kohó-völgyi telér, s a cápul-völgyi nyolc telér közül az 1 méter vastag Péter-Pál. A csonkás-völgyi 2 méter vastag Mihály telér, a 2-3 méter vastag Jakab telér, valamint az 1-6 méter vastag Hanó telér. A Rossi-Mestaca és a Fața-Mare völgyben lévő polimetallikus ércek, ahol az arany majdnem tiszta formában fordul elő. Az itteni telérek egy része a sikárlói völgyben is folytatódhatnak. S a hagyomány szerint itt a régi időkben szélrelőgépek voltak és rézkohó [7]*”.

A 19. század végén és a 20-ik század elején, az Iloba-patak völgyében több új bányát is nyitottak. A Magyar Bányakalauz 1881-es adatai szerint Ilobán az 1864-ben létesített márkuspataki Szent József bányatársulat (b.t.) (dosar 24/1929, p. 33) [11] ekkor arany- és ezüstércet termelt. 1888-ban Bay József vezetésével a Hanó Jakab b.t., Pap Kálmán vezetésével a márkuspataki Szent József b.t., és Lánszky Sándor vezetésével a Sándor b.t. állt termelés alatt [6].

De ebben az időben, már az arany- és ezüstérc mellett, Au, Ag, Pb, Zn és Cu tartalmú polimetallikus ércet is termeltek. Azonban ezeket a bányákat 1891-ben nem túlságosan jelentősnek említik. Az itteni bányák 1892-ben is termeltek, valamint a márkuspataki Szent József b.t. Nagy Lajos vezetése alatt. Ebben az évben épült fel az első itteni ércelőkészítő üzem is, ám mivel azzal az aranyat nem sikerült kellően kinyerni, nem állították termelésbe [1]. A Sándor b.t. 1896-ban már nem termelt [6].

Bányászat a XX. században

A 19-20. századfordulón a *Fizván István* vezette Ilobai István b.t. arany- és ezüstércet termelt. A *Nagy Lajos* vezette márkuspataki Szent József b.t. és a *Bay József* vezette Hanó Jakab b.t. aranyban és ezüstben

gazdag polimetallikus ércet termelt. Az ilobai István b.t. és a Szent József b.t., valamint *Csüdör Lajos* vezetésével a Hanó Jakab b.t. 1905-ben is termelés alatt állt, és újból termelt a Sándor bányatársulat is. 1910-ben *Csüdör Lajos* vezetésével a Hanó Jakab b.t., a szentesi *Lengyel Gizella* vezette Antal b.t., valamint *Loewe Adolf* királyi tanácsos igazgatása alatt a polimetallikus ércet termelő, budapesti székhelyű Magyarhoni Ércbánya Rt. tulajdonában lévő Szent István bányatársulat végzett kitermelést [6].

Az 1908-ban alakult Szent István bányatársulat, miután az iloba-völgyi bányaterületek legnagyobb részét megszerezte, jelentős tőkével és modern eszközökkel (sűrített levegővel hajtott fűrógépekkel) fogott hozzá a már művelés alatt álló bányák, s részben az új területek kutatásához, feltárásához. Az eredmények olyan kedvezőek voltak, hogy egy új ércelőkészítő üzem építettek 1911-ben *Fazék Gyula* bányamérnök vezetésével. A Magyarhoni Ércbánya Rt., melynek 1912-től már *Fazék Gyula* volt a műszaki igazgatója, hogy éjjel és hideg időben is dolgozzon, az ércelőkészítő villanyvilágítással és gőzfűtéssel látták el. A bányatelepen egy jól felszerelt laboratóriumot és a tisztviselőknek és munkásoknak lakásokat építettek. S ezzel az új ércelőkészítővel is igen kitűnő eredményeket sikerült elérni [4].

Az ilobai völgy területén két érc típus volt jelen: aranytartalmú kvarctelérek, melyek helyenként és alárendelten Pb, Zn és Cu tartalmúak voltak, valamint polimetallikus telérek, melyek több-kevesebb szabad aranyat és ezüstöt is tartalmaztak. Ebből az időből az aranytartalmú telérek közül a több mint 1 km hosszú és 1,0-1,2 m vastag *Firizán telér* említendő, amelynek átlagos aranytartalma, 100 m szintkülönbségen 10 g/t volt. A polimetallikus telérek pedig átlagosan 10% Pb-t és 15% Zn-et tartalmaztak. Így az évi kb. 10.000 tonna kitermelt érc olcsó feldolgozása végett a négy szintesre tervezett ércelőkészítő-mű oly módon épült meg, hogy kevés átalakítással mindkét érc típus feldolgozására alkalmas és bővíthető legyen. A felszereléshez pofás-törő, golyós- és csövesmalom, kaliforniai zúzó, ülepítő és a legújabb típusú rázó- és lökő-szerek stb. tartoztak [4].

1914 és 1917 között az Iloba-völgyben több bánya állt termelés alatt: az Antal b.t., az 1910-ben alapított, *Gyiraszini György* vezette Menybemenetel b.t., a Szent József b.t. és a gróf Erdődy György tulajdonában lévő, *Ajtay János* vezette bánya. Továbbá a Szent István b.t. által bérelt Hanó Jakab bánya és a 99 munkást foglalkoztató Szent István b.t., ami 1100 q ólom- és 1900 q cinkszinport termelt. Ennek vezetői voltak: műszaki igazgató *Fazék Gyula* [6] – aki 1928-29-ben a recski ércbánya flotációs üzemét is tervezte [3] –, vegyész *Szegedy István*, üzemvezető *Szlávik Tivadar* és főgépész *Nemes Károly* [6]. 1916-ban Iloba község és a Szent István b.t. közt létrejött egy szerződés, amely a 7,6 km hosszú erdei ipari vasút céljára szükséges terület bérbeadásáról szólt [4, 6]. Ilobán ebben az időben a német gróf Henckel von Donnersmark birtokában lévő,

és Bertalan Miklós vezetése alatt álló, nagybányai székhelyű Magyar Horganymű és Ércbánya Társulatnak is volt egy bányája. A szomszédos Sikárló területén is egy német érdekeltségű ércbánya állt termelés alatt [6].

Az Iloba-patak völgyében 1919-ben már csak a Szent István b.t. termelt. Az 1923-25-ös években Fazék Gyulának az I. világháború előtti kísérletei alapján a társulat egy új kollektív flotációs üzemet épített, ami a kevés arany- és réz tartalmú szulfidok dúsítására volt alkalmas. Miután a Szent István b.t. és a hozzátartozó üzemeket 1927-ben bezárták, az itteni bányák 1952-ig elhagyatottan álltak. Ugyanis az 1929-es gazdasági válság alatt, ami 1935-ig elhúzódott, az itteni bányák válságba kerültek és a román állam a legtöbb bányát bezáratta. Fazék Gyula az ilobabányai tevékenysége után az ott szerzett tapasztalatai alapján 1929-ben szabadalmaztatta azt a turbó-pneumatikus flotációs készüléket, amit Nagybányán, Borpatakon, Brádon és Recsken próbáltak ki [1]. Mint 1943-ban Horváth József írta: „Iloba régen híres bányahely volt, ma azonban csak a kőbányája működik”, vagyis abban az időben az itteni bányák már nem működtek.

A második világháborút követően, az 1948-as államosítás utáni években sem termeltek az ilobai bányák. 1952 és 1962 között következett egy intenzív kutatási és feltárási időszak. 1963-ban a nagybányai Bányászati Tröszt (Trustul Minier) keretein belül működő ilobai Bányászati Kitermelő Vállalat (Exploatarea Miniere Ilba) létesítése után Ölvédi Ernő bányamérnök vezetésével kezdődhetett el újból az itteni érctermelés [11], amit kezdetben helyben dúsítottak, majd Zazaron. A Nagybányai bányák 2007-es bezárásáig az itteni érctermelő vállalatok adták a környéken élők többségének a megélhetését. De az 1989-es rendszerváltás után Romániának az EU-ba való belépési kérelmekor azt a feltételt szabták, hogy csökkentse a bányai termelését, így az 1997-es bányász elbocsátásuktól az ilobai

bányák 2006. január 1-i végleges bezárásáig Ilobán is több hullámban voltak elbocsátások. Ez súlyos csapást jelentett mind az ilobai lakosság, mind a környezet számára. Ugyanis az Iloba-patak partján található a nagybányai vidék egyik nagy színesfémeket tartalmazó meddőhányója még ma is szennyezi a talajt és a környező vizeket.

IRODALOM

- [1] A magyar bányászat évezredes története. I. köt. OMBKE, Budapest, 1997. p. 343, 348.
- [2] Balogh B.: A Nagybánya környéki régészeti leletekről. Új Szó, Nagybánya, 2016.
- [3] Csiffáry G.: Az ércbányászat története a recski Lahócában (1850-1979). Rudabánya, 2009. p. 69.
- [4] Fazék Gy.: Az ilobai Szent István bányatársulat – A Nagybányai bányakerület monográfiájában (szerk. Oblatek B. és György G.). Nagybánya, 1912. p. 88-90.
- [5] Harding D. W.: Az őskori Európa (ford.). Helikon Kiadó, Budapest. p. 20-90.
- [6] Magyar Bánya-kalauz (Ungarisches Montan-Handbuch) 1881-1914.
- [7] Magyarország vármegyéi és városai. Szatmár vármegye (szerk. Borovszky S.). Országos Monográfia Társaság, Budapest, 1908. p. 1-80.
- [8] Neueste statistisch-geographische Beschreibung des Königreichs Ungarn (II. köt.). Leipzig, 1832. p. 403.
- [9] Palmer K.: Nagybánya és környéke. Molnár Ferenc Kiadó, Nagybánya, 1894. p. 33-37, 85, 96-97.
- [10] Réthy K.: Honfoglalás előtti érctermelés és kohászat Nagybánya vidékén. BKL, 2010/1. p. 27-28.
- [11] Sikárlói községháza – Primăria Cicirlău (www.comunacicirlau.ro).
- [12] Chirilă E. – Socolan A.: Tezaure și descoperiri monetare din cadrul Muzeului Județean Maramureș. Baia Mare, 1971. 126 p.

RÉTHY KÁROLY 1935-ben született Margittán (Marghita, Románia). 1963-ban szerzett kutató-geológusi diplomát a Kolozsvári Tudományegyetemen, 1969-ben közgazdasági szakvizsgát tett. 1963-tól Miszt- és Láposbányán volt geológus, 1967-1986-ig főmérnöki beosztásban. A kolozsvári és a bukaresti egyetemek, valamint a nagybányai főiskola megbízásából egyetemisták nyári gyakorlatait vezette, ill. diplomamunkáik tudományos irányítója volt. Több könyv, tudományos és ismeretterjesztő cikk szerzője, társszerzője.

A Miskolci Egyetem kutatásai a nyersanyag szektor jövőjének alapjaihoz

Az egyetem az országban egyedülként foglalkozik elsődleges és másodlagos nyersanyag források hasznosításának ipari és technológiai kutatásával, és az élenjárók között van az alapvetési területen is. A hazai források mellett most új lendületet kapott az egyetem kutatási vonala az *Európai Technológiai Intézet* (EIT) pályázatainak aratott sikereivel.

Két témában a Gépészmérnöki és Informatikai Kar (GTK, mindkettőben koordinátor), 1 témában az Műszaki Anyagtudományi Kar (MAK) mellett a legtöbb pályázat

résztevőjeként 11 témában a Műszaki Földtudományi Kar (MFK, háromban koordinátor) szerepel. A pályázatok sora átfogja a témák széles választékát, a ritkaföldfémek melléktermékként történő kinyerésétől a női hallgatók motiválásán keresztül a víz alatti autonóm mintavevő robotok második generációjáig. Honlapunkon minden kutatási fejleményről be fogunk számolni.

A következő linken található táblázat sorolja fel a Miskolci Egyetemen éppen futó (2019-2022 években) programokat: <http://asvanykincs.hu/felsooktatas/ha-egy-szakmamegujul-kontinens-meretu-osszefogas-a-tanarkepzestol-a-kritikus-elemek-ujrahasznositasig-miskolci-reszvetellel/asvanykincs.hu> 2019. július 13. *Földessy János*

Emlékeim az úrkúti mangánérc bányászatának és kohászatának múltjából

DR. BÓDI DEZSŐ okl. kohómérnök (Budapest)

E cikkben a szerző – mementóként az úrkúti bánya 2016. évi bezárására is – megemlékezik a közölt fényképeken látható már elhunyt kutatótársairól, egyben azokról a sikeres kutatásokról, amelyeket velük és egyénileg végzett az úrkúti karbonátos mangánércből elektrolit-mangán és mangánvegyületek előállítására. Az úrkúti oxidos Mn-érc, illetve dúsítmányának minősége (többek között viszonylag alacsony Mn és magas Fe, Si, P tartalma miatt) végül is nem felelt meg acélötvöző ferromangán (FeMn) gyártására, a karbonátos Mn-érc pedig csupán vaskohászati adalékként volt felhasználható (2016-ig a dumaijvárosi ISD Dunafernrél).

Végül a cikk ismerteti az akkori főhatósági, főleg pénzügyi döntések miatti akadályokat, amelyek miatt a közölt kutatások eredményei nem valósulhattak meg. Fejlesztések hiányában az úrkúti bánya sorsa egyedül a karbonátos Mn-érc eladhatóságától függött. Így nem meglepő, hogy 2016-ban vevő hiányában Úrkúton az érc bányászatát meg kellett szüntetni és a bányát be kellett zárni.

Bevezetés

Szakmai irataim között újabban ipartörténeti szempontból is érdekes régi fényképeket találtam, melyeken több, sajnos már elhunyt, egykori bánya- és kohómérnök munkatársam látható. Ők hozzám (és még sokakhoz) hasonlóan, az úrkúti mangánérc sok problémával terhelt bányászatának és kohászatának fenntartása érdekében széleskörű kutatásokat végeztek, illetve ezekben jelentősen közreműködtek. Közülük többen vezetőként az ipari termelésben is részt vettek. Sajnos erőfeszítéseik ellenére az úrkúti mangánérc kitermelése és feldolgozása nekik, illetve elődeiknek csak 99 éven át sikerült, mivel a bánya utolsó tulajdonosa, a Mangán Kft. 2016 júniusában Úrkúton a bányászat megszüntetésére, majd a bánya bezárására kényszerült. Ez a bánya akkor még Európában a 3-4. legnagyobb mangánérc készlettel rendelkezett, viszont az ércfelhasználók közötti élesedő versenyben már nem tudott tovább működni.

A bányabezárásig, azaz mintegy 100 év alatt, körülbelül 9 millió tonna mangánércet bányásztak ki Úrkúton, melyből legkevesebb 1 millió tonna mangán hasznosult a kohászati feldolgozás során. Az oxidos mangánérc fizikai úton nyert dúsítmányának kohósításával döntően acélötvöző ferromangánt (FeMn, Németország, majd Diósgyőr, Ózd stb.), míg a karbonátos mangánércből kohászati adalékként (mint 2016-ig a Dunafernrél) használt, acélötvözőként hasznosult mangánt állítottak elő. A bányabezárásról született média-hírek és az azokhoz kapcsolódó úrkúti bányász események ismeretében sokan – még szakmabeli ismerőseim is – sajnálatukat kifejezve kényszerű „vis maior”-nak tekintették az úrkúti bányabezárást. Így nem meglepő, hogy az egyre napjainkban egyesek (legalább is a részletekre) már nem is emlékeznek. Azonban a jóval korábbi előzményeket is figyelembe véve, véleményem szerint még lett volna lehetőség a bányabezárás megelőzésére. Ehhez viszont a közölt fényképeken látható egykori kohó- és bányamérnökök korábbi sikeres kutató-fejlesztő tevékenységei eredményeinek (új techno-

lógiaik és szabadalmak) felhasználása kellett volna, mely világszínvonalú akkori eredményekről az alábbiakban szeretnék megemlékezni.

Az úrkúti karbonátos ércből elektrolit-mangán előállítására végzett kísérletek

A mintegy 18% Mn tartalmú karbonátos érc fizikai eljárással nem volt dúsítható, ezért csak kohászati adalékként felelt meg. Az oxidos Mn érc fizikai eljárással nyert dúsítmányának minősége (38-40% Mn – ami import érceknél pl. 50-55% volt – továbbá nagy Si, P tartalom) végül is nem volt alkalmas acélötvöző FeMn gyártására. Ezért a bánya jelenkori tovább élése egyedül a karbonátos érc eladhatóságától függött, egyben a vaskohásztól is, mivel annak helyzete egyre bizonytalanabbá vált. Ezzel tulajdonképpen a bányabezárás veszélye „be volt kódolva”, ami 2016-ban be is következett, nem a Mangán Kft. és az úrkútiak hibájából. Ugyanakkor az úrkúti karbonátos Mn-érből elektrolit-mangán (Mn 99,9%) és többféle mangánvegyület (MnO₂, kristályos MnSO₄) is előállítható. Kitekintve a világba, az úrkútihoz hasonló ércből az elektrolit-Mn üzemi gyártása az érc kénsavas oldása utáni MnSO₄ tartalmú oldalból diafragmás elektrolizáló kádakban az USA-ban már az 1940-es évek elején megkezdődött. Azóta külföldön számos nagy kapacitású üzem működik (Dél-Afrika, Japán). Ennek ismeretében az 1950-es évek elején, az úrkúti karbonátos Mn-érc megtalálása idején abból kezdeti Mn-elektrolízis kísérleteket végeztek a Miskolci Egyetem Fémkohásztani Tanszékén Horváth Zoltán tanszékvezető professzor vezetésével [1-8].

Mangánérc-feldolgozási kutatások és fejlesztések az 1960-as évektől

A továbbiakban – már részvételemmel – az 1960-as években került sor a volt Fémipari Kutatóintézetben (FÉM-KUT) a nagylaboratóriumi elektrolízis kísérletekre, ahol 100 kg elektrolit-mangánt sikerült előállíta-

ni karbonátos ércből. E technológiát alapul véve döntő fordulatot hozott 1966. január-februárban az akkori Csehszlovákiában a besztercebányai üzemi kísérlet, amely szintén úrkúti karbonátos ércből 14,5 tonna 99,9% Mn-tartalmú elektrolit-Mn gyártásával zárult, az akkori árakon gazdaságosan. Ezután már egy évi 3000 tonna elektrolit-Mn kapacitású nagyüzem tervezése, ill. technológiájának pontosítása céljából megkezdtek Zagyvarónán a hazai szükségletet is biztosító évi 150 tonna elektrolit-Mn kapacitású kísérleti üzem építését. Ez azonban 90%-os elkészülte után nem fejlődött be, mert 1971-ben főhatósági (KGM) döntés alapján a szükséges összeg (2 millió forint) nem volt biztosítható. Ezzel megszakadt a nagyüzem létesítéséhez szükséges technológiai láncolat, egyben az a remény is, amely az úrkúti bányászat jövőjét biztosíthatta volna. A mangánvegyületek üzemi gyártási kísérletei szintén eredményesek voltak; ipari megvalósításukat azonban jelentősen akadályozta a témagazda Országos Érc- és Ásványbányák (OÉÁ) rendszerváltás előtti bizonytalan helyzete, majd 1994-ben megszűnése.

A megtalált fél évszázados képeken szereplők témabeli tevékenysége

A Mangán Célprogram irányítója, *Pilter Pál* (1. kép) mondása szerint a mangán-kinyerési kísérletekre az úrkúti karbonátos Mn-ércből az elektrolit-Mn üzemi szintű (tonnás mennyiségű) gyártása „teszi fel a koronát”, mivel a többi kísérlet nem eredményezett kohászati célokra alkalmas terméket. Ez meg is történt a fentebb már említett csehszlovákiai Mn-elektrolízis üzemben (3. kép) végzett kísérletek által. Ezeknél a kísérleteknél a FÉMKUT küldetésében szakértőként és konzulensként januárban jómagam, februárban pedig Fekete László (2. és 4. képeken) kohómérnök vett részt, eredményesen alkalmazva az általunk a FÉMKUT-ban kidolgozott technológiát. (A lúgzásra vonatkozó eljárásra szabadalmat kaptunk 1974-ben.)

1. kép: Jobbról balra: Szandtner Artúr bányamérnök (bm), Pilter Pál kohómérnök (km), Fekete Sándor bányamérnök (bm), Bódi Dezső kohómérnök (km)

2. kép: Jobbról balra: Fekete Sándor (bm), Szandtner Artúr (bm), Fekete László (km)

3. kép: A besztercebányai üzem épülete, ahol a mangán-elektrolízis kísérleteket végezték

4. kép: A FÉMKUT-ban a Mn kísérletek idején, jobbra Bódi Dezső, vele szemben közepben Fekete László két munkatársával

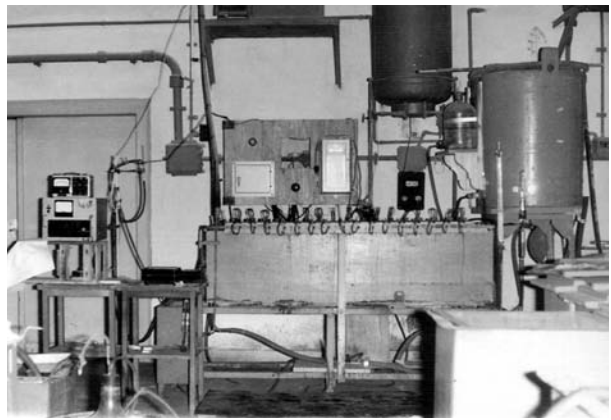
Szandtner Artúrral az üzemi kísérletek idején Besztercebányán három hétig együtt dolgoztam. Segített a csehszlovák közép- és felsőszintű vezetőkkel a kapcsolattartásban, koordinációban (hozzáam hasonlóan németül), továbbá a kísérleti eredmények regisztrációjában. Korábban ő intézte a besztercebányai kísérletekre vonatkozó államközi szerződés megkötését. Szandtner Artúr Németországban diplomázott, anyanyelvi szinten beszélt németül. Mint nekem elmondta,

ez jelentősen elősegítette a német főrézvényesekkel a kapcsolattartást a II. világháború idején úrkúti bányagazgatóként, amikor az érc legnagyobb részét még Németországba szállították. Így közreműködésével sikerült elkerülni a bánya németek általi tönkretételét is 1944-ben.

Az 1. képen Szandtner Artúr mellett Pilter Pál kohómérnök is látható, aki a volt Vasipari Kutató Intézetben (VASKUT) Verő József kohómérnök, akadémikus, igazgató helyetteseként a KGM által finanszírozott mangán célprogramot irányította Kovács Sándor kohómérnök közreműködésével. Ezzel nagyban elősegítette a már közölt kohászati kutatásokat, továbbá az ötvözött acélgyártásban a nikkelt helyettesítésére a besztercebányai kísérleteinkből származó elektrolit-Mn felhasználására irányuló eredményes kutatásokat. Ezeket a VASKUT-ban végezték, többek között Éles László kohómérnök közreműködésével.

Abban az időben Pilter Pál az OMBKE főtitkára volt, így neki köszönhető a több külföldi szakember részvételével a nagyszabású Mangán Konferencia megrendezése 1967-ben Gyenesdiáson, aminek Csatár Kálmán bányamérnökkel fő rendezője voltam. Vele annak teljes anyagáról magnófelvételt készítettünk, amelyről (talán Egyesületünkől) kiadvány is megjelent (gévelt anyagát megőriztem). A konferencián a KGMTI (Kohó- és Gépipari Minisztérium Tervező Irodái) képviselője már ismertette az említett zagyvarónai Mn-elektrolízis üzem készülő terveit, továbbá az évi 3000 tonna Mn-előállító nagyüzem tervezési elveit, amely Ajkán létesült volna. A gyenesdiási konferencia hangulatos szakestéllyel zárult, amely nemcsak a bányász-kohász barátság elmélyítését segítette elő, hanem a témában az együttműködés erősítését is.

Az 1. képen Pilter Pál mellett Fekete Sándor bányamérnök látható, aki akkor (vagy korábban) az úrkúti Mangánérc Mű (pontosabban így nevezték az egész létesítményt) főmérnöke volt. Az erőműi füstgázok SO₂ tartalmának hasznosítására úrkúti oxidos ércből, mosási meddőből kiindulva kohászati Mn-koncentrátumok előállítására végzett széleskörű kísérleteket. Végül is az nem felelt meg kohászati célokra, viszonylag alacsony Mn-tartalma és többek között magas gipsztartalma miatt. Végül az 1. képen baloldalt jómagam (Bódi Dezső kohómérnök) vagyok látható, akinek a „mangán-téma” 1955 óta vált „szívügyévé”, amikor a Miskolci Egyetemen az azóta már elhunyt Horváth Zoltán professzortól megkaptam az acélötvöző ferromangán (FeMn) gyártására vonatkozó, majd 1956-ban jeles eredménnyel megvédett diplomaterv feladatokat. Ilyen ismeretek birtokában a gyártás gyakorlati problémáival (a volt) apci Fémtermia Vállalatnál találkoztam 1958-ban, ahol foglalkoztam úrkúti dúsított oxidos Mn-ércből aluminotermikus eljárással FeMn gyártással is. Sajnos ez csak akkor sikerült a kívánt eredménnyel, ha az úrkúti dúsítványt szovjet import ércel keverve redukálták (pl. jó minőségű csiaturai Mn-ércel).

5. kép: A nagylaboratóriumi Mn-elektrolízis üzem a FÉMKUT-ban (1963)

A vászon diafragmás elektrolizáló kád fölött a háttérben az automatikus pH szabályozó és regisztráló műszerek, jobbra fent a kb. 200 literes tápoldat tároló

Előbbiekben már ismertett szakmai munkáimat a FÉMKUT-ban végzett nagylaboratóriumi (5. kép), továbbá a besztercebányai üzemi kísérletek során végeztem; s ezt követően a doktori kutatási témáim már a Mn-elektrolízis továbbfejlesztésére irányultak. Ennek eredményeként, majd később szabadalmazott kutatásainkkal (Elektrolizáló berendezés, 1987) sikerült elérni az USA-beli áramhatásfokot, s egyben a Mn-kihozatal növelését is. Az elektrolízis maximális áramfelvétele 400 A volt, 16 db ötvözött (KO 35-ös) acél katóddal és 17 db Ag és Sb tartalmú ólom anóddal.

Megemlítendő, hogy szabadalmunk alkalmazásával korábban a FÉMKUT-ban sikeresek voltak kísérleteim a Co és Ni kinyerésére a Mn-elektrolízis lúgtisztítási szakaszában keletkező köztes anyagból, növelve ezáltal a gazdaságosságot. (Eljárás Co és Ni elválasztására; az 1970-es években tucatnyi országban megadott szabadalom). Tudomásom van arról, hogy közülük külföldön már alkalmaznak fejlesztéseket. Elődeimtől a „stafétabotot átvéve” az 1980-as évektől az eredményes félüzemi és üzemi kísérleteket irányítóssal (területi főmérnöként más munkáim mellett) az Országos Érc- és Ásványbányáknál végezték úrkúti karbonátos Mn-ércből mangánvegyületek előállítására (kristályos MnSO₄, MnO₂). Ezek akkor a világpiacon keresett árucikkek voltak (pl. vegyipari alapanyagként, illetve a szárazelemgyártásban). Ez a tevékenység 1989 után nyugdíjaztatással megszűnt.

E téma mellett egyéb kutatásaimra, közleményeimre vonatkozó nagyszámú témakörbe rendezett (a BKL Kohászatban is megjelent) anyagokat, dokumentációkat ajándékozással átvette az ELTE TTK Múzeum Tudománytörténeti tára, vállalva azok hosszú távú megőrzését és szakmai kutathatóságukat.

Zárszó

E cikkem megírását sokak közül a történet egyik résztvevőjeként a témában tájékoztatásul szakmai kötelességemnek tartottam, egyben megemlékezésül

az elhunyt munkatársaimra, munkáikra, valamint az úrkúti bányabezárás szomorú hírére. Az úrkúti bányát már elárasztotta a bányavíz, viszont maradt a sokmillió tonnás érckészlet. Szerintem kitermelésének lehet még jövője a közöltekhez hasonló világszínvonalú eljárásokkal. Mert a jó minőségű külföldi érckészletek csökkenésével, minőségük romlásával, ugyanakkor az acélgyártás Mn „éhségének” növekedésével az „idő nekünk dolgozik”, az úrkúti karbonátos Mn-érc felértékelődhet, hiszen még értékes ritkafémeket is tartalmaz [9].

Úgy tudom, hogy kutatótársaim közül sajnos már csupán ketten vannak közöttünk. Szabó Zoltán, aki Úrkúton volt geológus és Fogarasi Béla kohómérnök, aki egykor a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen Horváth Zoltán professzorral végzett Mn kutatásokat.

IRODALOM

- [1] *Horváth Zoltán*: Elektrolitmangán és mangánötvözetek. BKL Kohászat 80(1), 1947, 18-20.
- [2] *Horváth Zoltán*: Továbbfeldolgozásra alkalmas, vastólmentes manganoszulfátos oldat előállítása az úrkúti meddőből, 1. r., BKL Kohászat 82(5) 1949, 202-205.
- [3] *Horváth Zoltán*: Továbbfeldolgozásra alkalmas, vastólmentes manganoszulfátos oldat előállítása az úrkúti

meddőből, 2. r., BKL Kohászat 82(6) 1949, 253-255.

- [4] *Horváth Zoltán, Burnóczky Lajos*: Beszámoló az úrkúti karbonátos mangánércel végzett lúgzási, lúgtisztítási és mangánleválasztási kísérletekről. MTA Műszaki Tudományos Osztály Közleményei, 18(1-4), 1956, 147-170.
- [5] *Horváth Zoltán, Fogarasi Béla*: Tiszta manganoszulfátos oldat előállítása a hidrociklonozásból származó úrkúti meddőből. MTA Műszaki Tudományos Osztály Közleményei, 18(1-4), 1956, 213-225.
- [6] *Z. Horváth*: Anreicherung des Manganerzes von Úrkút auf chemischen Wege, Freiburger Forschungshefte B. 23. 1957, 54-68.
- [7] *Z. Horváth*: Production of manganous sulphate solution fit for electrolysis from Úrkút washery slimes, Acta Technica, 18(3-4), 1957, 209-230.
- [8] *Horváth Zoltán*. Az úrkúti mangánérc dúsítása kémiai úton. A Nehézipari Műszaki Egyetem Közleményei, 1. kötet, 1957, 37-52.
- [9] *N. Zajzon, L. Bokányi, H. Schupler, T. Vigh, A. Horváth, I. Gombkötő, I. Gaga*: Úrkút – new directions of manganese production, Basic research of the strategic raw materials in Hungary, CritiEL Monography series 10. Ed.: J. Földessy, Miskolc, 2014, 128-136.

BÓDI DEZSŐ a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen 1956-ban szerzett vas-és fémkohómérnöki oklevelet, ugyanitt doktori fokozatot a mangánelektrolízis továbbfejlesztése témában. Az egyetem Vaskohásztani Tanszékén tanársegédként kezdte pályáját. További munkahelyei és főbb szakterületei: 1957-től a (volt) apci Fémtermia Vállalatnál az alumínótermikus ferroötvözetgyártás fejlesztése majd a kísérleti üzem indítása dolomitból szilikótermikus Mg gyártásával. 1959-1974-ig csoportvezetőként a (volt) Fémipari Kutató Intézetben széleskörű fémkohászati kutatások, vállalati üzemi fejlesztések. 1974-1977 között a Magyar Szabványügyi Hivatalban főelőadó. 1977-től 1989-ig korengedményes nyugdíjazásáig területi főmérnöként végzett illetve irányított és koordinált számos K+F munkát (a már megszűnt) Országos Érc- és Ásványbányáknál az érc- és ásványelőkészítés, mangánkohósítás, illetve biometallurgia (Recsk Lahóca), továbbá környezetvédelem (Gyöngyösoroszi) területén. Kutatási eredményeit társszerzőként szabadalmak is jelzik, azokról a BKL Kohászatban és máshol számos cikke jelent meg. Az OMBKE-nek 69 éve, a Magyar Mérnöki Kamarának 21 éve tagja. Nyugdíjasként ipari szakértőként gyakran végzett – esetenként jelenleg is végez – szakmai tevékenységet (köztük minisztériumi felkérésre a verespataki és felsőcsertési „ciántechnológiás” aranybányászati projektek véleményezése).

A Kőbányai Vas- és Acélöntöde vázlatos története

TOKÁR ISTVÁN okl. kohómérnök

1911. július 1-én *Hubert Gyula* (1879–1972) műszaki kereskedő, az angol Darwin–Milner Ltd. Sheffield acélgyártó, valamint az osztrák Vereingte Isolationswerke cégek kereskedelmi képviselője, továbbá *Sigmund Henrik* (1877–1920) műszaki kereskedő, az ausztriai Schoeller-Bleckmann Stahlwerke A.G. és a Phönix acélgyár kereskedelmi képviselője társulási szerződést kötött közkereseti társaság formájában, amelyet

1911. november 14-i dátummal cégjegyzékbe vettek. Ez a Kőbányai Vas- és Acélöntöde (KÖVAC), pontosabban jogelődje, a Hubert és Sigmund cég megalakulásának időpontja.

Hubert Gyula az általa képviselt angol cégtől öt vagon árut szerzett be hitelből, amit rövid időn belül értékesítettek. Ezáltal a frissen alakult cég pénzügyileg stabilizálódott, és rövid időn belül kinőtte az Akadémia utcai telephelyet. 1916 táján új telephelyet vásároltak a VIII. ker. Hunyadi utca 14. sz. alatt.

A konjunktúra láttán a cégtársak a saját gyártás megszervezését tervezték a forgalmazott áruk körében. A gyakorlati lépést Sigmund Henrik 1920-ban bekövetkezett halála hátráltatta ugyan, mindazonáltal 1921-ben Hubert Gyula lépésre szánta el magát; a Hunyadi utcai telephelyen a könyvelők helyiségének egy részét leválasztotta és felállított benne egy koksztüzelésű 50 kg-os tégelykemencét, ahol a BSZKRT (fővárosi közlekedési rt.) részére alumínium felsővezeteki szerelvényeket kezdtek önteni kokillába. A termelés rövidesen bővült homokformázott alumíniumöntvények gyártásával. Az öntést még a kezdés évében kiköltöztették Kőbányára, a Fertő utca 14. sz. alatti telekre, amit még 1916-ban vásároltak meg. A telken a Fertő utcai bejáratától jobbra álló földszintes épületbe telepítették az öntödét. Ezzel elkezdődött a termelő tevékenység a későbbi KÖVAC területén. 1922-ben Hubert Gyula vásárolt egy használt 300 kg-os ívfényes olvasztókemencét, Szücs Endre szerint az elsőt az országban.

Sigmund Henrik halála után Hubert Gyula rendezte a tulajdonviszonyokat, és 1922. szeptember 19-i hatállyal felvettette a céget az Egyéni Vállalkozók Jegyzékébe egyedüli tulajdonosként. 1923-ban szétválasztotta a kereskedelmi és ipari tevékenységeket. Ennek során önálló céget alapított a Fertő utcai telephelyen „tégelyekben eszközölt olvasztással fém- és műöntőipar” üzésére.

1925-ben a cég megszerezte az R. Stock német cég forgácsolószerszámainak, majd a Stiria szerszámacéloknek a forgalmazási jogát, amit 1927-ben felcserélt a Krupp cég nemesacéljainak forgalmazási jogára. 1927-ben vásárolt egy használt egytonnás ívfényes olvasztókemencét.

1931-ben a cég megszerezte a Krupp cégtől a WIDIA (Wie Diamond) márkanevű keményfém lapkák kizárólagos forgalmazási jogát. 1934. július 14-én megvásárolták a stuttgarti Robert Bosch cégtől az Alni mágnesötvözetek gyártási jogát.

Hubert Gyula tevékenysége során arra törekedett, hogy a rendelkezésére álló korszerű anyagokat a lehető legnagyobb feldolgozottságban értékesítse. Ezért, miközben ellátta a magyar piacot a kor legjobb minőségű rozsdamentes acél termékeivel, 1935-ben elkezdett textilfestő gépeket gyártani a Schieferstein és Dvořák cég licence alapján. Innen számítjuk a gépgyártás kezdetét. 1936-ban a cég vásárolt az AEG német cégtől egy nagyfrekvenciás indukciós olvasztóberendezést két 300 kg-os kemencetessel.

1937-ben Hubert Gyula a két céget részvénytársaságban egyesítette, 750 000 pengő alaptőkével. A részvénytársaság elnöke gróf Károlyi Gyula lett. 1938-ban a Hubert és Sigmund cég jogot szerzett a Krupp cégtől a WIDIA keményfém lapkák gyártására és értékesítésére DUREXIT néven, nemcsak Magyarországon, hanem Kelet-Európában is.

A II. világháború alatt felmerült a kérdés, hogyan lehet biztosítani az üzem ellátását folyékony fémekkel az áram tartós kimaradásakor, bombázások esetén. Erre számítva építettek egy 1000 kg-os Bessemer-kon-

vertert és egy 800 mm átmérőjű vízűtéses kupolókemencét, valamint egy dízel üzemű áramfejlesztő berendezést. A háború alatt az áram tartós kimaradására, így a berendezések üzemeltetésére nem volt szükség. A próbaüzem során a konverter balesetveszélyesnek bizonyult, ezért a háború után a berendezéseket elbontották.

Az 1940-es évekre a gyár termelési tevékenysége a következő területeket ölelte fel:

- Kohászati termékek: elektroacél-öntvények; rozsdálló-, saválló- és hőálló acélok; állandó mágnesek; elektro-szürkevas öntvények; könnyű- és nehézfém öntvények; keményfém lapkák.
- Gépgyártás: félgymányok és gépek; textilipari festőgépek; vegyipari gépek és berendezések; saválló csövek és csőidomok. A II. világháború alatt gyártottak tábori konyhát, kézigránátot és gyújtófejeket.

1942-ben a vállalat társasági formája részvénytársaságról korlátolt felelősségű társaságra változott.

A gyárat a háború során komolyabb károsodás nem érte. A bevonuló Vörös Hadsereg kezdeményezésére 1945. január 15-én megkezdődött a termelés, alumínium dugattyúkat öntöttek a hadsereg karbantartói részére. A munka ösztönzésére a Vörös Hadsereg megszervezte – a gyár történetében először – a dolgozók napi meleg étkeztetését. Bizonyára ez is hozzájárult ahhoz, hogy a dolgozói létszám februárra elérte a 300 főt.

A Hubert és Sigmund Acélöntő és Gépgyár alkalmazotti létszáma 1923-ig 4 fő; 1924-ben 50 fő; 1928-ban 60 fő; 1934-ben 230 fő; 1938-ban 300 fő; 1940-ben 400 fő; 1943-ban 1120 fő; 1945-ben 750 fő volt.

1947-ben az illetékes magyar hatóságok felkérték Hubert Gyulát, hogy utazzon az Egyesült Államokba és vásároljon rozsdamentes lemezt a magyar élelmiszeripari gépgyártás és konzervipar újraindítására. Hubert Gyula a felkérésnek eleget tett, a várt anyagokat a magyar állam megkapta, de ő nem tért haza, hanem Milánóba ment és átvette az ottani gyárának (SAMPAS) irányítását.

1948. március 26-i dátummal a gyárat államosították. A gyár igazgatói tisztségét betöltő ifj. Hubert Gyula is elhagyta az országot. Kapcsolatuk a gyárral nem szakadt meg, később a KÖVAC az ő licencük alapján gyártotta az anizotróp öntött mágneseket. A gyár a Kőbányai Vas- és Acélöntőde (KÖVAC) nevet 1951. november 15-én vette fel.

Az államosítás után az új vezetés profiltisztítást hajtott végre, megszüntette a nehézfém-öntvények (1950), az alumíniumöntvények (1951), a textilipari-, az élelmiszeripari- és vegyipari gépek (1958) valamint a keményfém lapkák (1962) gyártását.

Az 1950-es években a gyár területe megduplázódott a szomszédos telkek bekebelezésével és megkezdődött az acélöntvény-gyártás intenzív fejlesztése, amit meggyőzően szemléltetnek az acélöntőde termelési adatai: 1947-ben 744, 1950-ben 1705, 1960-ban 1960, 1962-ben pedig 4633 tonnát termeltek.

1951-ben bevezették a szürkevas hengerperselyek

centrifugális öntését és rövidesen a perselyek nagyoló forgácsoló megmunkálását is. A termelés az 1948. évi 38 tonnáról 1962-re 3722 tonnára nőtt. 1954-ben megkezdődtek a héjformázás bevezetésére irányuló kísérletek, és 1955-ben az országban elsőként iparilag alkalmazták is. 1957-ben a mágnesöntés kivált az acélöntődeből és a korábbi gépgyártás alól felszabadult területen önálló üzemként szerveződött meg.

Az 1950-es évek második felében a KÖVAC porkohászati üzeme nem tudta teljesíteni a DUREXIT lapkák iránti igényeket. Ezért napirenden volt a keményfém lapkák gyártásának áthelyezése az építés alatt álló Pestmegyei Porkohászati Vállalathoz. Eközben megkezdtek a porkohászati ferritmágnesek gyártását a híradástechnikai, majd a mind erőteljesebben jelentkező hűtőgép ajtózáró- és tömítőszalagok iránti igények kielégítésére.

1958-ban a rohamosan fejlődő konzervipar részéről erőteljes igény lépett fel a konzervipari berendezések iránt. Ezért a vállalat vezetése a felügyeleti hatóság jóváhagyásával a gyümölcs- és paradicsomfeldolgozó gépek gyártásának újraindítása mellett döntött. Az első gyümölcsleányzó-gépsor a Szigetvári Konzervgyárba került, amelynek kedvező üzemeltetési tapasztalatai nyomán megkezdődött a KÖVAC lévonalainak szállítása a Szovjetunió, az NDK, Csehszlovákia, India és Irak üzemeibe. Ez szükségessé tette a gépgyártás feltételeinek intenzív fejlesztését, amelynek keretében 1960-ban üzembe helyezték a nemesacél kovácsoló üzemet, 1962-ben két csőhegesztő gépsort rozsdamentes csövek gyártására, amit 1969-ben hidegpilgerező géppel egészítettek ki. Ezzel elérték a gépgyártás alkatrészigényeinek kielégítését házon belül.

A KÖVAC dolgozóinak létszáma 1962-ben 1962 volt. 1963. április 1-vel a KÖVAC a KGM felügyelete alól a megalakuló Öntödei Vállalat felügyelete alá került.

1968-ban átszervezést hajtottak végre, aminek eredményeképpen öt önálló gyáregység jött létre, ún. Acélöntöde-, Persely-, Cső-kovács-, Mágnes- és Gépgyártó gyáregység. 1969-ben a vállalat újabb területekkel gyarapodott és ez lehetővé tette az acélöntöde új anyagterének megépítését. Az 1960-as évek második felében a hazai vegyipar gondokkal küzdött az ún. reformer csövek beszerzése terén. A KÖVAC

vezetése, megszerezve az iparvezetés támogatását, 1969-ben megvásárolta az angol Sheepbridge Alloy Casting Ltd. Sutton in Ashfield cégtől a reformercsövek gyártására szolgáló centrifugál-öntőgépet és know-how-t, majd megkezdte a hazai igények kielégítését, sőt exportra is termelt.

A KÖVAC villamosenergia-ellátása közvetlenül a budapesti hálózatról történt. Az egyébként is túlterhelt hálózatban az ívfényes kemencék sok zavart okoztak. A zavartalan energiaellátás biztosítására 1970-ben üzembe helyezték önálló villamos állomásukat.

1986. március 21-én megszűnt az Öntödei Vállalat, és a Cégbírószág aznap dátummal bejegyezte a Kőbányai Vas- és Acélöntöde Vállalatot, majd 1990. március 1-vel a vállalatot holdinggá szervezték. Ez azonban már nem segített megakadályozni a csődhelyzet kialakulását, és 1993. június 4-től megkezdődött a cég felszámolása. 1998. augusztus 24-én a felszámolás befejeződött, és ezzel a nappal a Kőbányai Vas- és Acélöntödét megszűntnek nyilvánították.

Végezetül emlékezzünk meg a vállalat neves szakembereiről, vezetőiről:

A Hubert és Sigmund gyár és a KÖVAC jelesebb műszaki alkalmazottai: *Gondár Jenő* gépészmérnök (1908–1973), *Zorkóczy Béla* gépészmérnök (1898–1975), *Vécsei Béla* kohómérnök (1882–1965), *Kerpely Kálmán* kohómérnök (1894–1959), *Hajtó Nándor* kohómérnök (1914–1978), *Szűcs Endre* kohómérnök (1916–1996), *Bánky Gyula* kohómérnök (1923–2015).

A KÖVAC igazgatói: *Varga Károly* 1948–1950; *Maurer Ernő* 1950–1951; *Zsofinyecz Imre* 1951; *Nottny Mátyás* 1951–1952; *Palotás Mátyás* 1952–1953; *Kisvári Béla* 1953–1963; *Eredics Károly* 1963–1965; *Zentai László* 1965–1969; *Trajkovics József* 1969–1980; *Csöngéi György* 1980–1985; *Külkey Dénes* 1985–1993; *dr. Harsányi Emilné* (felszámolással megbízott ig. 1985–1993).

A KÖVAC főmérnökei: *Stefán Géza* 1948–1952, *Kalla Kálmán* 1953–1956, *Szűcs Endre* 1957–1968; *Tokár István* 1968–1971, *Jagrik Barnabás* 1971–1979 (termelési főm.), *Bánky Gyula* 1971–1975 (fejlesztési főm.), *Sereg György*, 1975–1979 (termelési főm.), *Horváth Béla* 1979–1981 (fejlesztési főm.), *Külkey Dénes* 1981–1985, *Szenyán József* 1985–1993.

TOKÁR ISTVÁN Sárospatakon született 1934. február 13-án. Diósgyőrben, a Kohóipari Technikumban részesült középfokú oktatásban. Egyetemi tanulmányait a Kijevi Politechnikai Intézetben (KPI) végezte, ahol 1958-ban kohómérnöki diplomát szerzett. Munkahelyei a Kőbányai Vas- és Acélöntöde (KÖVAC), illetve a Gépipari Technológiai Intézet (GTI) voltak. A KÖVAC-ban acélöntödei technológusként, majd főmérnökként, a GTI-ben tudományos főmunkatárs beosztásban dolgozott. 1992-ben nyugdíjba vonult, ez után 2011-ig egyéni vállalkozóként végzett szakmai munkát.

Világrekord a gázkitermelésben

Az orosz állami óriáscéghez tartozó *Gazprom Urengoj* világrekordot állított fel a gázkitermelésben: a jamalinye-

nyecföldi lelőhelyen már 7 trillió köbmétert termeltek ki. A 6000 négyzetkilométeres mezőt 1966-ban állították termelésbe.

Kommersant 2019. március 25.

Kőrösi Tamás

Egyesületi ügyek

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület 2019. június 18-ai választmányi ülése

Dr. Hatala Pál elnök megnyitotta az OMBKE központban tartott ülést, és megállapította a határozatképességet. Kérdésére: **az írásban meghirdetett napirendet a Választmány egyhangúlag, ellenvélemény és tartózkodás nélkül jóváhagyta.**

1. Napirend: *dr. Hatala Pál* a Küldöttgyűlésen át nem vett kitételeket adott át, majd tájékoztatást adott az előző választmányi ülést követő elnökségi intézkedésekről, eseményekről. A fontosabbak:

május 8. Az Alapszabály Bizottság vezetője az elnökség és szakügyvéd egyeztetett az OMBKE irodában.

május 9. Nagybányai EMT konferencia: 70 fővel vettünk részt.

május 15. Duális szakmai képzési kerekasztal ülés a MVAE-ben elnöki részvétellel

május 17. Szlovák bányavárosok találkozója Kőrösi Tamás részvételével

május 23. Bányászati szakigazgatási konferencia Zalakaroson, ahol Szabados Gábor vett részt.

május 25. OMBKE Küldöttgyűlés.

június 6. Sopron Bányamérő Szakcsoport, Továbbképzési Konferencia 70 fő részvételével.

Az elnök sikeresnek ítélte az ózdi Küldöttgyűlést, köszönetét fejezte ki a helyi szervezetnek, a városnak és az Acélműnek.

Az Elnöki tájékoztatást a Választmány egyhangúlag, ellenvélemény és tartózkodás nélkül elfogadta.

2. napirend: A 109. Küldöttgyűlés határozatai és az abból származó feladatok. *Kőrösi Tamás* ismertette a határozatokat. (Lásd a küldöttgyűlési beszámolóban. – Szerk.)

A főitkári tájékoztatást a Választmány egyhangúlag, ellenvélemény és tartózkodás nélkül elfogadta.

Ezt követően *dr. Hatala Pál* felkérte az újonnan megválasztott főitkárhelyettest beszámolójára.

Dr. Szombatfalvy Anna arról számolt be, hogy két kiemelt területen végez munkát. Az Ifjúsági Bizottság az egyesület taglétszámának a csökkenése ellen keres megoldást. A másik témakör az informatikai fejlesztés, az egyesületi weboldal megújítása, az elektronikus kapcsolattartás a tagokkal, fel kell mérni, kivel oldható ez meg. Cél, hogy a weboldalon minden elérhető legyen: hírek, programok, önéletrajzok, álláshirdetések, múzeumok és emlékhelyek, a Morvai levelező lista integrálása. Fontos, hogy anyagi forrást kell biztosítani.

A taglétszám növelésével, az egyetemi hallgatók belépésével és megtartásával kapcsolatban hozzászóltak *dr. Mende Tamás*, *dr. Havasi István*, *dr. Pataki Attila*, melyre az elnök és főitkárhelyettes reagált. Lényeg, hogy az OMBKE nyitott azok felé, akik az alapszabályt elfogadják, az OMBKE tagság és a diákhagyományok pedig két külön kérdéscsoport.

3. napirend: A *Megújulási Munkabizottság* létrehozása, elnökének és szekcióvezetőinek felkérése.

Dr. Hatala Pál ismertette az erre vonatkozó tervet. (Lásd: a 109. Küldöttgyűlés elnöki bevezetője és a 8. sz. határozata az 5. és 8. oldalakon. – Szerk.)

– **Szervezet és Működés Szekció:** szekcióvezető *Zelei Gá-*

bor, okl. bányamérnök, kapcsolattartó elnökségi tag *Hatala Pál*.

– **Gazdálkodási Szekció:** szekcióvezető *iff. Ősz Árpád*, okl. olajmérnök, kapcsolattartó *dr. Szabados Gábor*.

– **Informatikai Szekció:** szekcióvezető *iff. Bombicz János*, kapcsolattartó *dr. Szombatfalvy Anna*.

– **BKL Szekció:** szekcióvezető: *dr. Pataki Attila*, okl. bányamérnök, kapcsolattartó elnökségi tag *Kőrösi Tamás*.

– **Kitételek, Elismerések Szekció:** szekcióvezető *Németh Tamás*, okl. kohómérnök, kapcsolattartó elnökségi tag: *Hatala Pál*.

A szekciók összehívása június végéig megtörténik, azt követően, hogy az egyes szakosztályok, osztályok június 19-ig megküldték a szekcióba delegálni kívánt, felhatalmazott tagtársaik neveit. Fiatalabb kollegák delegálása is jó lenne. Az egész programra 3-4 hónapot szánunk, az ősz során kell készen lennünk vele. Ha megvan a Cselekvési Terv, megrendezzük a 3. Hogyan tovább OMBKE? találkozót is (Budapesten). A munkavégzés szabályait, időtűtemezését a szekcióvezetők határozzák meg. Idő- és költségkímélés miatt javasolt az e-konferencia üzemmódban végzett távmunka.

Dr. Havasi István kérdésére *dr. Szabados Gábor* elmondta, hogy a Bizottság feladata a tényfeltárás és javaslatlétellel a megállapított problémák orvoslására.

Elnök: Kérem a választmánytól, hogy a munka októberig folyjék, addig jussunk el a javaslatlételi szintre.

Dr. Szabados Gábor: Szeptember 25-én lesz a következő választmányi ülés, ahol a szekcióvezetők már rövid tájékoztatást tudnak adni az elvégzett munkáról.

Az Elnöki tájékoztatást a Választmány egyhangúlag, ellenvélemény és tartózkodás nélkül elfogadta.

A 4. napirendben Kőrösi Tamás főitkár a Selmeci Diákhagyományok körül támadt viták tisztázására alakult *Ad Hoc Bizottság* véglegesített jelentését terjesztette elő (a Választmány tagjai előre megkapták).

Hozzászólások és módosítások után

A Választmány az Ad Hoc Bizottság jelentését 3 ellenszavazat és 1 tartózkodás mellett elfogadta.

(Az elfogadott állásfoglalást lásd alább. – Szerk.)

Az 5. napirendben a kiadott anyaghoz azt tette hozzá *dr. Szabados Gábor*, hogy az Egyesület máig és jelenleg stabilan fizetőképességű, nincsenek elmaradásai.

Az ügyvezetői tájékoztatást a Választmány egyhangúlag, ellenvélemény és tartózkodás nélkül elfogadta.

A 6. napirendi pontban *dr. Szabados Gábor* ügyvezető igazgató adott tájékoztatást az OMBKE Titkárság tervezett munkaszervezési átalakításáról: Kevesebb technikai és több szervezési (programszervezési) munkát látna hasznosnak. A legelőnyösebb technikai részeket – könyvelés bérszámfejtés – szervezzük ki vállalkozáshoz. Ehhez kell továbbra is egy belső összekötő munkatárs, aki azután ellát még más szervezeti feladatokat is.

A hozzászólók a rendezvényszervezési, helyi klubéleti, tagnyilvántartási feladatok egyidejű ellátására hívták fel a figyelmet. *Hatala Pál* az iktatás fontosságát hangsúlyozta.

Az ügyvezetői tájékoztatást a Választmány egyhangúlag, ellenvélemény és tartózkodás nélkül elfogadta.

A 7. napirendben Kőrösi Tamás főtítkárnak adott tájékoztatást az OMBKE 2019. II-III. negyedévi rendezvényeiről.

június 22. Salgótarjáni Ipartörténeti Emléknapp
augusztus 2-3. Dunakiliti, Pivaresi László Szigetközi

Tudományos Szakmai napok

augusztus 29. Kazincbarcika, Központi Bányásznapp
augusztus, Oroszlány, Bányászati Múzeumok és kiállítóhelyek 2. konferenciája

szeptember 6-7. Selmeci Szalamander egyesületi autóbussz kirándulással

szeptember 13-14. Miskolc, Fazola Napok, (Konferencia)
szeptember 22. Zalaegerszeg, 50 éves a Magyar Olaj- és Gázipari Múzeum

szeptember 27. Budapest, 50 éves az Öntödei Múzeum

Dr. Havasi István kérte, hogy a Selmeci Szalamander rendezvényre a Miskolcra szervezett diák-autóbussz költségeinek a felét az OMBKE vállalja. Dr. Szabados Gábor vállalta.

Több szakmai múzeumunkban lesz Múzeumok Éjszakája.

8. Egyebek

Tóth János kérte, hogy az utóbbi időben Szakmatörténeti Bizottságnak nevezett bizottság neve maradjon a korábbi: Történeti Bizottság.

A Történeti Bizottság elnevezést a Választmány egyhangúlag, ellenvélemény és tartózkodás nélkül elfogadta.

Tóth János ezután előzetes tájékoztatást adott a MOGIM 50 éves rendezvényeiről, kiadványairól.

Dr. Szabados Gábor: értékes kezdeményezése volt az MBFSZ-nek, hogy a nála meglévő technikai kapacitással létrehozta a magyarországi bányászati múzeumok és bemutatóhelyek rendszerét, és megszervezte a magyarországi bányászati múzeumok és bemutatóhelyek első konferenciáját. Az MBFSZ viszont tovább nem tartja a saját feladatának ennek a folytatását. Ezért a Szervezők kérték, hogy az OMBKE legyen gazdája, adja a nevét, szervezetét, tapasztalatát ahhoz, hogy fennmaradjon ez a hagyomány. Szerintem ez szakmai kötelezettségünk. Dr. Hatala Pál ezt azzal egészítette ki, hogy ennek példájára elkészült a Kohászati kiállítóhelyek listája, ez is kerüljön föl a weboldalunkra is.

Dr. Szabados Gábor a Küldöttgyűlésen felhatalmazást kapott a választmány az antik bútoraink, és a tulajdonunkba tartozó lakás értékesítésére. A bútorokra már van érdeklődő, ezért értékesíteni akarjuk. A Múzeum körültre megbízunk egy irodát, hogy becsülje fel és adja el, valamint ezzel egy időben vállalja, hogy biztosít új székhelyet.

Dr. Hatala Pál szavazásra bocsátotta a magyarországi bányászati múzeumok és bemutatóhelyek konferenciájának OMBKE körbe fogadását, valamint a bútorok- és a lakás értékesítésének megindítását.

Az ügyvezetői előterjesztést a Választmány egyhangúlag, ellenvélemény és tartózkodás nélkül elfogadta.

Zelei Gábor elmondta, hogy megvizsgálták egy szlovák partnerekkel közös pályázat lehetőségét. A program 100%-ban előfinanszírozású, az OMBKE a jelenlegi helyzetben ezt nem tudja vállalni.

Az ülés emlékeztetője alapján

PT

Az OMBKE Választmányának állásfoglalása a Selmeci Diákhagyományok körül támadt viták ügyében

1. A Selmeci Diákhagyományok a Selmeci Bányászati és Erdészeti Akadémia jogutód intézményeinek öröksége, az egyetemi élet részeként azok éltetése és tovább örökítése a mindenkori utódok Alma Mater diákságának joga és feladata.
2. A Selmecbányán 1892-ben alapított OMBKE műszaki-tudományos és szakmai érdekvédő egyesület, így – ugyan a Selmeci Diákhagyományokkal kapcsolatban döntési jogköre nincs –, de a tagság döntő része megkeresztelt balekként vagy firmaként, filiszterként az egyetemi éveket követően az Egyesület keretén belül éli meg ezeket a hagyományokat. Az Egyesület tagja bárki lehet, aki elfogadja az Egyesület alapszabályát és érdeklő a bányász-kohász szakmai kultúra. A diákhagyományok nem azonosak az ipari szakmai hagyományokkal. Igaz, hogy az utóbbinak alapja az előbbi, de az ipari hagyományok az időben, az adott körülményekhez igazodva alakultak. Azonban a selmeci szellemiség megmaradt.
3. Az Egyesület selmeci öregdiákjai szerzett örökségének részeként végzi a Selmeci Diákhagyományok, akadémiai történetek, a Bursch-nóták és hagyományrendszer ismeretetését, terjesztését, életben tartását saját tagjai és a szakmáink iránt érdeklődők számára. Azonban az Egyesület nem tart sem esetenként, sem szisztematikusan, meghirdetett módon, rendszeres balek- és firmaoktatást, nem avat balekot, sem firmát.
4. Balekot avatni és firmát keresztelni csak a selmeci utódok diákjai által tartott szakestélyeken lehet.
5. A Selmeci Diákhagyományok ügyében az OMBKE csak a Selmeci Bányászati és Erdészeti Akadémia szakmáinkhoz kötődő utódokait kívánja támogatni.
6. A Selmeci Diákhagyományoknak más, nem selmeci utódintézmények diáksága általi „lemásolásával” kapcsolatos vitás kérdéseket a különböző intézmények diákjainak kell egymás között megbeszéliük és megoldaniuk.

Új tagjaink

(2017. április – 2018. április)

Bányászati Szakosztály:

Aschenbreuner József, Babicz Pál, Balázs Gyula, Barkóczy Péter, Bedő Mózes, Bihacker János, Bihari György, Czesznak László István, Csibi Gyula Botond, Dallos Istvánné, Dombi Zoltánné, Erős Sándor, Dr. Fancsik Tamás, Farkas András, Dr. Fricz-Molnár Péter, Geiszné Nagy Edit, Gromon István, Gyöngyösi Szilvia, Haracska Ferenc, Haraszti Lászlóné, Hartmann Levente, Horváth Gyöző Csaba, Kiss Lászlóné, Kollár Zoltán, Kovács István, Kövér Béla, Lakatos Csaba, Lois Lajos, Lőrincz György, Mihalecz József, Miklós Róbert Levente, Nagy Sándor Mihályné, Orlovits László, Plank Zsuzsanna, Poptiuc János, Rabi Béla, Szabó Róbert, Székely Ferenc Géza, Szepesi Zsuzsanna, Dr. Szunyogh Gábor, Tóth Ferenc, Varga Ervin, Varga László, Varga Viktória, Zsoldosné Lőrincz Anikó

Kőolaj-, Földgáz- és Vízbányászati Szakosztály:

Donáth Levente, Farkas Tamás, Ferenczy Zoltán, Járai Zoltán, Köcski Attila, Orbán Attila, Papp Ábel, Terhes Zoltán Zsolt, Török Csaba,

Vaskohászati Szakosztály:

Bakos Csaba, Baráth István, Bárdos István, Benyhe László, Bokor Sándor, Bolyki László, Bolyky Gábor Pál, Dr. Csobod László, Demeter Éva, Filipcsin Károly, Hercsik Ferenc, Horváth Károly, Hunyák Gábor, Kedves Lajos, Kelemen Kristóf, Kirchknopf András, Kis Lajos, Kónya László Nándor, Kovács Imre, Kvárik Sándorné, Lantay Róbert, Lócsy Lóránd, Lőw Gábor, Lukács Gábor, Magyar Pál, Molnár Timea, Dr. Nagy Péter, Nagy Sándor, Néder György Attila, Németh Endre, Németh Ferenc, Önböli Norbert, Plesovszki Sándor, Póczos József, Pusztai Árpád, Rónai Tamás, Szalai Dániel, Szrogh Lajos, Sztranát István, Telek Péter, Tóth József, Tóthné Hangonyi Gréta, Zákányi Ferenc, Zombori István

Fémkohászati Szakosztály:

Cserta Péter, Ferenci Norbert, Hajnal József, Karetka Gábor, Dr. Végvári Ferenc

Öntészeti Szakosztály:

Csorba-Branyiczki Brigitta, Ferencz Attila, Győri Imre, Győri Imre Áron, Kemény Tibor, Kerékgyártó József Károly, Molnár Viktor, Molnárné Lóczy Dorottya Nyeste Viktor Raffai Hilda, Dr. Sebestyén Ferenc, Suszter Mór, Vajda Bettina

Egyetemi Osztály:

Barna Róbert Péter, Béla Izabella, Csáka Lajos, Gombos Géza, Gyarmati Gábor, Hajas Ákos, Hutton-Mills Christopher René, Imre Balázs, Kaufmann Ákos, Dr. Kékesi Tamás, Koroknai Botond, Dr. Mertinger Valéria, Molnár István, Romenda Roland Róbert, Siomos Angelos Sylvester, Suhaj Ádám, Szilvási Marcell, Szirmai Alexandra, Tóth József.

Szeretettel köszöntjük új tagtársainkat!

Szerkesztőség

125 éves a „Jó szerencsét” köszöntés

Ezen egy és negyed százados évfordulón elevenítsük fel a köszöntésünk eredetének és megünneplése hagyományává válásának eseményeit.

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület (OMBKE) 1894. április 7-ei Selmechányán megtartott felolvasással összekötött választmányi ülésének jegyzőkönyve (11. napirendi pont) az alábbiakat tartalmazta: „*Arkossy Béla* a bányászoköszöntésre vonatkozó ama kérdését, hogy a német „Glück auf” köszöntést a legmagyarosabban mi módon lehetne kifejezni. Többek hozzászólása után *Péck Antal* tiszteletbeli tag a „Jó szerencsét” köszöntésformát tartva a legmagyarosabban hangzónak, azt ajánlja elfogadtatásra. – (Általánosan elfogadtatik.)” Megjelent a BKL XXVII. évfolyam (1894) 8. számában, p: 115.

Az ötven éves megemlékezésre a háborús események miatt nem került sor. A BKL Bányászati 77.évfolyam (1944) 21. számában (p: 310-311) jelent meg *Faller Jenő* írása „Ötven éves a magyar bányászoköszöntés” címen.

Két kiemelés a cikkből:

„A háborús világesemények szédítő forgatagában lehet,

hogy időszerűtlen megemlékezni egy látszólag jelentéktelen évfordulóról, nekünk, magyar bányászoknak azonban fontos – sőt mostani nyomorult vergődésünkben talán hatványozottan fontos – följegyezni, hogy a hivatalos köszöntésünk a *„Jó szerencsét!”* ötven éves.”

„... köszöntésből öntudatos büszke hittel csendül ki ma is, hogy bármi történjen a földön vagy a föld alatt, a magyar bányász bátran s igaz szívvel állja az eljövendő, további megpróbáltatásokat.”

1994 elején e sorok írója javaslatot terjesztett elő a Bányai Dolgozók Szakszervezet (BDSZ) és az OMBKE elnöke felé, hogy a centenáriumon tartsunk emlékülést a várpalotai Jó szerencsét Művelődési Központban. A javaslatot mindkét elnök örömmel fogadta és megbízta a javaslattevőt a szervezéssel.

1994. április 7-én zsúfolásig megtelt a várpalotai Jó szerencsét Művelődési Központ színházterme. A megnyitót *Schalkhammer Antal*, a BDSZ elnöke, az ünnepi előadást *Molnár László*, a Központi Bányászati Múzeum igazgatója, a zárszót *dr. Tóth István*, az OMBKE elnöke tartotta. Az ünnepségen köszöntőt mondott: *Leszkovszki Tibor* (Várpalota polgármestere) *dr. Szűcs István* (IKM), *dr. Faller Gusztáv* (MTA), *dr. Brezsnay Károly* (MFT), *dr. Szarka László* (MGE), *Németh György* (MBSZ).

Ezt követően a résztvevők az emléktáblához vonultak – a bronz dombormű alkotója *Bóna Kovács Károly* (1897-1970) bányászoköszöntésű szobrász és festőművész –, ahol a javaslattevő mondott beszédet és vállalta, hogy minden évben szakmai előadással is emlékezzünk meg az évfordulóról, majd koszorúzásra és állófogadásra került sor.

A résztvevők a Bányászhimnusz éneklik

2019. április 5-én a várpalotai Jó szerencsét Művelődési Házban került sor a 125. évfordulóra. Az emlékülés a Szijteremben került megtartásra, de olyan nagy érdeklődés mellett, hogy nem csak a terembe kellett újabb két sor széket betenni, de meg kellett nyitni egy újabb termet, hogy mindenki el tudjon helyezkedni. A forgatókönyv olyan volt, mint az eddigi emléküléseken, a rendezvény szervezési tennivalóit a moderátori feladatokkal együtt e sorok írója látta el.

A Bányászhimnusz elhangzása után a Faller Jenő Szakközépiskola és Kollégium tanulóinak (felkészítő tanárok: *Reif Mónika* és *Sándor Zsuzsa*) színvonalas „bányász” műsora után az emlékülés moderátora, *dr. Horn János* köszöntette a megjelenteket – köszönve a meghívás elfogadását – név szerint is:

Dr. Hatala Pált, az OMBKE elnökét; *Rabi Ferencet*, a BDSZ elnökét; *dr. Vajda Viktóriát*, a Veszprém Megyei Kormányhivatal főigazgatóját; *Vörösmarty Évát*, a Veszprém

Megyei Önkormányzat Közgyűlésének alelnökét; *Katona Csabát*, Várpalota alpolgármesterét; *dr. Fancsik Tamást*, a Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat elnökét; *dr. Szűcs Pétert*, a Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kar dékánját; *dr. Horváth Miklóst*, a Dunaújvárosi Egyetem Műszaki Intézet igazgatóját; *Szakál Tamást*, a Magyar Bányászati Szövetség elnökét; *Zelei Gábort*, a Magyar Geofizikusok Egyesülete alelnökét a Magyarhoni Földtani Társulat képviselőjében is; *Csövári Zsófia Rékát*, a Thury Vár Nonprofit Kft. igazgatóját; *Kedves Albertet*, a Faller Jenő Szakközépiskola és Kollégium felelős helyettesét; *László Zoltánt*, a Vasas Szakszervezet alelnökét; *Kalász Sándort*, a MOL Bányász Szakszervezet alelnökét; *Glevitzky Istvánt*, a Dorogi Szénmedence Kultúrájáért Alapítvány (DSZKA) elnökét és *dr. Káldi Zoltán* bányakapitányt, a Veszprém Megyei Kormányhivatal főosztályvezetőjét.

Ezt követően került sor *dr. Fancsik Tamás* „Szénhidrogén kutatás, termelés kérdései” című szakmai előadására, melynek összefoglalását alábbiakban közöljük.

Az előadás a hazai kőolaj- és földgázigények kielégítésének lehetőségeit vázolja fel, érintve a globális szükségletet, a Magyarországon már felfedezett és még várható szénhidrogén mennyiségeket, az elterjedt kutatási módszereket, a kitermelési lehetőségek fejlődését és a kutatási területekkel való lefedettséget.

Globális kitekintés alapján az energiaigény az energiafogyasztással együtt világszerte növekszik, a fejlett országokban a technológiai fejlesztésekkel elérhető energiahatékonyság növekedés ezt ellensúlyozza. A kőolaj felhasználása stagnál, a földgáz és a megújuló felhasználása növekszik. A technológia fejlődése gyorsabb az igények növekedésénél, ami 2012 óta a kőolaj- és földgázárak csökkenésében is megmutatkozik.

Dr. Fancsik Tamás előadása

A hazai primerenergia felhasználásban a földgáz 32%-kal, a kőolaj 28%-kal részesül, a földgáz 80%-át, a kőolaj csaknem 90%-át importból fedezzük. A szükségletek biztosításában jelentős szerepe van a hazai vezetékrendszernek és a külföld felé kiépített kapcsolódási pontoknak.

A hazai éves termelés jelenleg 0,8 millió m³ kőolaj és 2 milliárd m³ földgáz, szerepe jelentős az ország energiaellátásában. A kutatás és a technológiai fejlesztések jó esélyt adnak a kitermelés szinten tartására, új előfordulások felfedezésére. A következő 25-30 évben 35-70 millió m³ kőolaj egyenértékű hagyományos és 100 millió m³ kőolaj egyenértékű nem hagyományos technológiával kitermelhető szénhidrogén felfedezésére van esély. A Makói- és a Derecskei-

árok területén gyenge áteresztőképességű homokkővekből jelenleg is folyik nem hagyományos technológiával való kitermelés, de az eddig kitermelt gáz csekély mennyisége, (45 millió m³) azt mutatja, hogy további jelentős beruházásokra, technológiai fejlesztésekre van szükség a kitermelés növelésére. Szén-dioxid gáz vagyunk jelentős, melyet az élelmiszeripar hasznosít.

Folyamatosan termelt szénhidrogénvagyunk pótlására, a készletek növelésére szükség van a kutatási módszerek, koncepciók, és a termelési technológiák folyamatos fejlesztésére. Magyarország területének kutató mélyfúrásokkal és geofizikai mérésekkel való lefedettsége általában jónak mondható, de vannak gyengén megkutatott medencerészek is. Mivel a kutatófúrások mélyítésének, kivizsgálásának költsége igen magas, fontos a kutatási területek előzetes alapos geofizikai (szeizmikus, gravitációs, mágneses) megkutatása, a mérési adatoknak az elérhető legjobb, integrált feldolgozási és értelmezési eljárásokkal, magas szintű szakmai tudással való kiértékelése.

A nem hagyományos szénhidrogén előfordulások kutatásában és jövőbeni kitermelésében Magyarországnak több mélymedence területen is vannak lehetőségei. Technológiai fejlesztésekkel palaolaj/palagáz lehet kitermelhető a zalai kösszeni márgából, a dél-alföldi jura márgából, az északmagyarországi Paleogén-medence oligocén agyagmárgáiból. A Nyírség, a Békési-medence, a Zalai- és Dráva-medence is perspektivikus a rossz áteresztőképességű homokkővekből nyerhető földgáz tekintetében. Az éretlen szénhidrogén anyaközetekből való olaj és földgáz kinyerésére is esély mutatkozik, ha sikerrel járnak az ezt megcélzó, extrém magas lokális nyomást és hőmérsékletet alkalmazó technológiai fejlesztések.

A sikeres kutatáshoz és az újonnan felfedezett előfordulások kitermeléséhez biztosítanak alapot a Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat adat- és információs szolgáltatásai és a hazai koncessziós pályázattal rendszer. A közeljövőben is várható új kutatási területek pályázati kiírása.

A szervező és moderátor dr. Horn János

A szakmai előadás után a moderátor bejelentette, hogy javaslatára a BDSZ által alapított Bányász Kultúráért Alapítvány, az OMBKE és a DSZKA a mai emlékülésre egy ezüsttel bevont kitűzött készítettet, amit a megjelentek a termelt elhagyva átvehettek.

A dobormű előtt az emlékbeszédet *Rabi Ferenc*, a BDSZ elnöke tartotta. Részletek a beszédből:

„A bányász-kohász köszöntésre büszkék vagyunk, mert az üdvözlő szavak mögött ott van a bányászgondolkodás, a bányász kohézió, a kitartó munkavégzés, az egymásra figye-

lés szükségessége. Ott vannak a széncsaták hősei, a fűrőkutaknál dolgozók erőfeszítései, érc-, ásvány- és adalékanyagok teljesítményei, a kohászok izzadságcseppjei, a földtudomány képviselői, a kutatók, az egyetemi oktatók.

A bányászok minden nemzetgazdaságban felvállalják, hogy a veszélyekkel szembenézve, sokszor a természet ellenállását, kiszámíthatatlanságát is legyőzik és biztosítják az emberi életminőséghez, a jóléthez az ásványi nyersanyagokat. Ez a munka nem engedte – legyen az föld alatt, vagy a felszínen –, hogy bárki hibázzon, hogy a másik rovására jusson előnyhöz, nem engedi meg, hogy az egyéni megfontolások tragédiákhoz vezessenek. Ebből fakad az a szolidaritás, amely közösségekben, csapatban gondolkodik.

A mai ünnepségünk is így tisztelet a bányásznak, a kohásznak. Tisztelet azoknak, akik a legtöbbet adták, az életüket áldozták a bányaművelés során és tisztelet azoknak, akik millió tonna számra bányászták ki a megélhetésünkhöz szükséges nyersanyagokat.”

„Mint minden eredményes munkának kell, hogy legyen szervezője, mozgatója, elkötelezett támogatója. Dr. Horn János kollégámnak itt szeretnék köszönetet mondani a 25 éves munkájáért, azért, hogy megteremtí a feltételeit a köszöntés méltó ünneplésének.”

„A 125 éves köszöntés kapcsán kívánom, hogy maradjon meg a bányászokra jellemző szolidaritás, és bizonyítani tudjuk, hogy közös akarattal, egységes gondolkodással és felelősségteljes hozzáállással a jövőben is fennmarad köszöntésünk a „Jó szerencsét!”

Rabi Ferenc és dr. Hatala Pál koszorúz

Az emlékbeszéd elhangzása után a Bányászhimnusz hangrangjátéka alatt összesen 23 szervezet (eddig a legtöbb 14 volt) koszorúzott.

A koszorúzás után állófogadásra került sor, a pohárköszöntőt az OMBKE elnöke, *dr. Hatala Pál* tartotta. Beszédében hangsúlyozta, hogy a „Jó szerencsét” köszöntést a kohászok is mind a mai napig használják, és javasolta, hogy jövőben az ünnepség kezdetén a kohászhimnusz is hangozzon el.

Dr. Horn János az ünnepség befejezésekor köszöntet mondott az előadónak, a Thury Vár Nonprofit Kft.-nek az emlékülés minden technikai feltételének magas színvonalú munkájáért.

Az állófogadás kiváló alkalom volt arra is, hogy rég nem látott kollégák, barátok eszmét cserélhettek és a zárógondolat, mint minden évben az volt, hogy „Jövőre, veled, ugyanitt!”.

(Az OMBKE Vaskohászati Szakosztálya Dunaiújvárosi Szervezetének küldöttsége a Dunaferr Magazin című újságba tudósítást, valamint internetes honlapjukra kép- és videofel-

vételeket készített az eseményen. Az itt látható képeket is tőlük kaptuk megjelenésre.)

Dr. Horn János

Az EMT Bányászati, Kohászati és Földtani Konferenciáján jártunk Nagybánya 2019

Az Erdélyi Magyar Tudományos Társaság immár 21. alkalommal rendezte meg szakmai vándorkonferenciáját, ezúttal Nagybányán. Nagybányán, mely központja egy olyan bányavidéknek, melynek főhelyei Nagybánya és Felsőbánya szabad királyi bányavárosok, s mely összekötő kapcsot képez egyrészt az anyaország és az erdélyi részek, másrészt a felvidék és a nagy magyar alföld között. Az OMBKE pedig, melynek kiemelt közcélja a határon túli magyar műszaki, tudományos, szakmai kapcsolattartás, ugyancsak immár 21. alkalommal volt ezen jelen, elismerésre méltó (az erdélyi kollégák létszámát meghaladó) létszámban.

A négynapos program csütörtökön reggel (a busszal Győrből induló tagtársainknak hajnalban) kezdődött. Autóbuszunkkal a romániai időzóna szerint délután két órára érkeztünk Szatmárnémetibe, ahol jókedvű és összeszokott csapatunk egyszerű, de ízletes ebédet fogyasztott. Immár jólakottan utaztunk tovább, egy kisebb kitérőt téve Aranyosmegyes felé, ahol megnéztük a XIII. századi alapokon épült, nem is olyan régen még gazdagságáról, pompájáról híres Lónyai-kastély romjait. A vár roppant gazdagságát a 17. század és a 18. század folyamán érte el, kapu és ablakkeretezései és egyéb, főleg belső részei a XIII. századi vár köveinek felhasználásával készültek. E részletek az erdélyi reneszánsz legjellegzetesebb emlékei közé tartoznak. A második világháborúban a visszavonuló német csapatok lőszerraktárnak használták a kastélyt, az felrobbant, ma is tető nélkül, romosan áll. A vár romja országos jelentőségű műemlék.

Nagybányára érve vendégül láttak minket a számos ritka ásvánnyal is büszkélkedő Ásványtani Múzeumban. A jelenlegi épületben 900 m²-en állítanak ki ásványokat és külön terem van az időszakos kiállítások számára. A rendkívül gazdag gyűjteményt tárlatvezetéssel csodálhattuk meg, ezután szakmai beszélgetésen és kisebb fogadáson vehettünk részt.

Péntek – hagyományosan – a bányászati-kohászati szakmai kirándulás napja volt. 95 fős csapatunkkal utunk, két autóbuszal, először a Nagybánya Alsófermezely negyedébe vezetett. A közel hét éve leállított, legutolsó ólomkohók

EMT konferencia – Komlóssy György megemlékezése

egyike üzemelt itt. A *Romplumb* vállalat különböző koncentrátumokból két tonnás ólomtömböket állított elő. 2007-ben 5256 tonna termelést értek el, 2009-2012-ben a dolgozók száma 540-680 fő volt. 2012-ben végül az üzemet bezárták és 600 dolgozót elbocsátottak. Az ólom koncentrációja a levegőben mindig jóval meghaladta a normál határokat, 2007-ben a *Romplumb* által kibocsátott ólomszennyezés 3,5-szerese, a kadmium kibocsátása 5,9-szerese volt a megengedett értéknek, mely szennyezés hat kilométeres körzetben volt mérhető. Az üzem technológiai, műszaki egységeit ma is őrzik.

Az üzem bejárása után tovább utaztunk Felsőbányára, ahol megcsodáltuk a református gyülekezet impozáns, a város történelmi központjának északi részén 1792-1836 között épült, monumentális templomát, és az avval majdnem szomszédos, 1847-1858 között épült, Nagyboldogasszonynak áldozott, katedrális értékű és szépségű katolikus templomot. E templomok történetéről, s a vallásukat gyakorló itteni magyar emberekről hallhattunk előadást a tiszteletes és a tisztelendő uraktól. Itt köszöntötte nagy barátsággal és közvetlenséggel csoportunkat *Sebastian Alin Bârda* úr, Felsőbánya fiatal polgármestere. Innen felbuszoztunk a valamikori utolsó érckitermelő bánya, az V. Akna maradványai felé. A Felsőbányai ércbányászat egyik „legépebben” megmaradt aknatornya az ún. V. akna tornya, sajnos ennek is csak a „nyomai” maradtak meg. Utunkat megszakítva, tiszteletet adva álltunk meg a helyi bányászok emlékhelyénél, a Csillagos Keresztnél, ahol koszorút helyeztünk el, s közösen elénekeltük a Bányászhimnuszt. Innen utunk rossz terepen vezetett fel a valamikori aknaudvarba, s onnan rövid kaptatón szakadó esőben gyalogosan a helyi bányász hagyományápolók által fenntartott „emlékbányába”, a környéket valaha ellátó földalatti robbantóanyag tárolóba („Dinamittároló”). A bányahangulatú sötétségben szakma- és helytörténet előadást hallgathattunk meg, majd karaink himnuszainak eléneklése után tovább indultunk és elbúcsúztunk Felsőbányától. Itt kell megemlékezni két végtelenül segítőkész, barátságos, nagyszerű „külső szervezőnkéről”, akik magyarságukat és kiváló magyar nyelvtudásukat őrizve, magas méltóságukban is meghatóan sokat tettek azért, hogy nagy létszámú csoportunk programja érdekes, értékes és zökkenőmentes legyen: *Bardóczi Tiborról* és *Szakács Leventéről*, Felsőbánya alpolgármestereiről.

A kissé megkésített ebédet annál jobb étvággyal fogyasztottuk el a Kapnikbányához tartozó Super Sky étteremben, jóval 800 m feletti magasságban. Az ebéd után a 8 restaurált és világörökségi védelem alá helyezett ortodox fatemplom egyikét tekintettük meg Budfalván (Budesti). A történelmi Máramaros gyönyörű fatemplomainak sorát ékesíti ez az ódon hangulatú épület, mely négy fiatornyos pompázatos tornyával és ikongyűjteményével a környék legjellegzetesebb látványosa. A lenyűgözően izgalmas műemlék megtekintése után utunk visszavezetett a Kapnik-patak járta hűvös völgybe, Kapnikbányára. Megilletődötten gyönyörködtünk a Szent Borbála-templom masszív szépségében, a ritkaság-számba menő Szent Borbála-oltárképben, amely *Orlay Petrich Soma* munkája. Ezután közösen néztük meg Born Ignác szobrát a plébániakertben, a Zalaegerszegi Olaj- és Gázipari Múzeum segítségével kialakított Dr. Papp Simon

Szt. Borbála oltárkép Kapnikbányán

emlékkiállítás a Katolikus Karitásztól épületében, ahol *Tóth János*, a MOGIM igazgatója rövid, de méltó megemlékező beszédet tartott a szitáló esőben, majd *dr. Hatala Pál* elnökkel megkoszorúzták a két kapnikbányai híresség: *Born Ignác* és *Dr. Papp Simon* közös emléktábláját.

A szombat a konferencia hivatalos részének adott időt. Déllelőtt a plenáris ülésen együtt vett részt a közel 140 fős szakközönség. A program hivatalos kezdete előtt méltó, megható megemlékezést hallottunk *dr. Komlóssy Györgytől* a közelmúltban elhunyt *dr. Baksa Csabáról*, tagtársunkról, a MFT volt elnökéről.

A plenáris ülésen a továbbiakban *Tóth János* Nagybánya és környéke bányászatáról érkező előadását, majd a Kolozsvári Egyetem professzora, *Kovács Marinél* földtani tárgyú, angol nyelven prezentált szakelőadását hallgathattuk meg.

Az ebédet követően a hotelünktől igencsak távolabb fekvő helyszínen került sor a szekció-előadások megtartására: 11 földtani, 12 bányászati és 14 kohászati témájú szakmai előadás hangzott el.

A kivétel nélkül magas színvonalú és szakmai élvonalat képviselő szekció-előadások közül szeretnék kiemelni két fiatal előadót és előadásait: a Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kar hallgatóját, *ifj. Kasó Attilát* a „*Barit tartalmú közettípusok dúsíthatóságának vizsgálata savas oldással*” című előadásával, valamint a Műszaki Anyagtudományi Kar hallgatóját, *Gyarmati Gábort* „*Az olvadékmínőség pórusképződésre gyakorolt hatásának vizsgálata*” című előadásával. Az idén ők nyerték el az OMBKE kiemelkedő tudományos munkát végző (TDK) egyetemi hallgató tagjai részére adható különdíját.

A vacsorára a hagyományos díszfogadás keretében került sor, ahol ismét számos barátság alakult ki, vagy éppen erősödött meg a kellemes hangulatban.

Vasárnap reggel indultunk haza azzal az elhatározással, hogy 2020-ban ismét nekivágunk, és ott leszünk a XXII. konferencián is, alkalmasint akkor marosvásárhelyt.

Dr. Szabados Gábor

Ezer lépcső a Zselicben

Az OMBKE Kecskeméti Helyi Szervezete, valamint az OEE Kecskeméti Csoportja, néhány soproni taggal kiegészített Bányász-Kohász-Erdész Asztaltársasága 2019. május 10-12. között somogy-zselici emléktúrán vett részt.

A résztvevők a somogyvári Szent László Nemzeti Emlékhely parkolójában találkoztak, és majd a túrát előkészítő társuk, *Dánfy László* vezetésével megtekintették a zárttéri Látogatóközpont 2012-ben indított, 1,5 Mrd Ft költséggel kivitelezett épületében elhelyezett látványos kiállítást. Ezután az ugyancsak ekkor létesített Szent László Sétauton felkapaszkodtak a Kupavárhegyen lévő, a lovagkirály által 1091-ben alapított bencés kolostor romkertjéhez. 1095-ben itt temették el Szent László királyt és közel 40 évig itt nyugodott nagyváradi sirtemplomának elkészültéig. Az eredetileg Koppány herceg Sentesica nevű föld- és gerendavára területén felépített Szent Egyed székesegyház később, a török időkben, mint megerősített véghely, védelmi célokat szolgált, majd pusztulásnak indult. Kőveivel Keszthely végvárát erősítették, majd a XVIII. században a birtokos Széchenyi Imre feltáratta a romokat és számos faragott kővet beépítette kibővített kastélya falaiba. A falu népessége is akkoriban kőbányaként tekintett a romokra.

Az oda-vissza séta közben leküzdött több száz lépcső adta a beszámoló címéhez az ötletet, mert a későbbiekben még számos helyen találkoztak a résztvevők lépcsőkkel, így nem túlzás a címválasztás.

Innen a falu területén lévő Széchenyi kastélyba vezetett az út, ahol *Tüttő Lajos* gondnok engedélyével megnéztük a lépcsőház gyönyörű fafaragványokkal díszített belső terét, melyet egy Széchenyi Imre gróf által kitanított juhászlegény faragott. Utolsó lakói Nádasdy Ilona és Andrássy Mária grófnők voltak. A kastélyt a szovjet csapatok 1944-ben kirabolták. Ma sérült gyermekek Somogy-megyei tanintézete és kollégiumaként működik, hatalmas park által övezve.

Somogyfajszon az 1996-ban megnyitott honfoglalás- és középkori bucakemencés őskohót is magában foglaló, ma már lepusztuló félben lévő ipari emléket tekintették meg a

A Szt. László Nemzeti Emlékhelyen

résztvevők. A tulajdonosváltás miatt a ma már nem támogatott Dunaferr Archeometallurgiai Alapítvány nem tudja fenntartani azt a színvonalat, melyet 2004-ig évente májusban még magas színvonalú történész-régész-metallurgus konferencia is fémjelzett az OMBKE Vaskohászati Szakosztályának szervezésében.

A SEFAG Zrt. nagyatádi erdészet lábodi területéhez tartozó Nagysalléri Vadászházban a helyi kiállítást is megtekinthetve, finom egytálételes ebéd várta a csoportot *Harmath Krisztián* szakács és társai kivitelezésében. Innen Lábodon át Szigetvárra érkeztek a szakmai út résztvevői, ahol a vár és a hős Zrínyi Miklós nyugat-magyarországi főkapitány történetét szakavatott vezetéssel ismerte meg a csoport, majd eléggé zivataros időben Almamellékkal és az Ibfai Pipamúzeummal ismerkedtek a résztvevők. A szállás és a vacsora a Mecsekerdő Zrt. Sasréti Vendégházában várta megfáradt tagjainkat.

A Zselici Csillagpark a kilátóból nézve

Másnap a bőszenfai Szarvasfarmot és a kardosfai Zselici Csillagparkot, valamint az ott felépített kilátót kerestük fel. A Csillagparkban a „nappali programot” nézték és hallgatták végig, majd az ebédet a kardosfai hotel éttermében fogyasztották el a résztvevők. Délután a szennai skanzenet kerestük fel, majd késő délután az almamelléki erdei vasút napján vetünk részt. A „Csühögövel” megtett vonatkozás és a Mecsekerdő Zrt. kollégáinak mindenre kiterjedő figyelmes vendéglátása soha el nem felejthető élményt biztosított minden résztvevő számára. Az estebédet követő baráti beszélgetés végén szakmai himnuszainkat intonálva zártuk a kellemes második napot.

Hazatértükben kollégáink Kaposvárott felkeresték Rippl-Rónai József villáját és a kaposzentjakabi bencés kolostor romjait. Volt, aki Ozorán Filippo Scolári (Ozorai Pippó) helyreállított várkastélyát is felkereste.

A résztvevők e helyen is szeretnének köszönetet mondani a SEFAG Zrt. és a Mecsekerdő Zrt. vezetőinek és munkatársainak a szíves vendéglátásért és a szakmai tapasztalatcserék alkalmával tanúsított aktív hozzáállásért.

Dánfy László, Bognár Gábor

Hazai hírek

A Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat a Tématerületi Kiválósági Programban

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium által a 2018-2020 közötti időszakra meghirdetett Tématerületi Kiválósági Program célja, hogy a támogatott intézetekben, egyetemekben erősödjön az alkalmazott kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenység produktivitása. A minisztérium 2019-ben 26 egyetem és kutatóintézet számára 55 témában írt ki pályázatot, összesen 14,6 milliárd Ft összegben. Ebből az Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat (MBFSZ) összesen 203 millió Ft-ot nyert el.

2019. július 10-én az MBFSZ székházában tartott sajtótájékoztatót a klímaterületi programról, az innovatív és kutatási alap egységesítéséről *Szigeti Ádám* innovációért felelős helyettes államtitkár adott tájékoztatást.

Dr. Fancsik Tamás, az MBFSZ elnöke a Tématerületi Kiválósági Program „ipar és digitalizáció” szakterületéhez kapcsolódóan a Szolgálat által kidolgozásra kerülő „Egységes Földtani Alapmodell fejlesztése mesterséges intelligencia alkalmazásával” témáról beszélt. A téma elősegíti a Szolgálat által 100-150 év alatt összegyűjtött földtani, geofizikai és bányászati adatok gyors, mesterséges intelligencián alapuló feldolgozását, tárolását és a gyors kiértékelést.

Az információk a tudományos kutatás módszertanára és a mesterséges intelligencia lehetőségeire alapotlan használatok fel az ország ásványi nyersanyag potenciáljának pontosításához. A piaci szereplők, befektetők részére nyújtott megfelelő színvonalú adatszolgáltatás elősegíti a hazai föld alatti nyersanyagkészletek (ennek értéke 108 ezer milliárd Ft) kiaknázását célzó hosszú távú stratégiai feladatok kidolgozását, újabb lelőhelyek megnyitását.

A sajtótájékoztatót követően az Intézet gyűjteményéből néhány ritkaságot mutatott be *Makádi László*. A mintegy 230 millió évet átívelő ősmaradvány leletekből (sztyeppei bölény feje, gyapjas mammut álkapcsa, barlangi medve koponyája, édesvízi mézsköbe ágyazott mocsári teknős koponyacsontja, a Rudabányán talált főemlősök (majmok) koponyamaradványai, dinoszaurusz karcsontr maradványa) összeállított kamarakiállításban néhány ritka ásványt is láthattak az érdeklődők. *Piros Olga* az Intézet kiadványaiból, térképeiből mutatott be néhány ritkaságot. A bemutatót a

sajtó képviselőin kívül érdeklődéssel vett részt Szigeti Ádám államtitkár is.

Az MBFSZ jelenlegi székházát – az idén megalakulásának 150 éves évfordulóját ünneplő jogelőd, a Földtani Intézet Lechner Ödön által tervezett impozáns épületét – Makádi László szakavatott kalauzolásával tekinthették meg a tájékoztató résztvevői. *dé*

30 éve nem fedeztek fel ekkora olajmezőt az országban

Nagy léptékű kőolajtermelés indult be a Szigetvártól délnyugatra található Istvándiban és Kétújfaluban. Úgy tűnik, hogy már most, a termelés valódi felfuttatása előtt is egy szinte ismeretlen cég lett a legnagyobb magyarországi olajtermelő, letaszítva trónjáról a MOL-t.

Az elmúlt harminc évben nem találtak ilyen mezőt – mondta február végén a kétújfalui közmegehallgatáson *Ördög Balázs*, a beruházó cég műszaki igazgatója. A pettendi és az istvándi mezőkön, mint mondja, február végén már több mint napi hatezer hordó kőolajat termeltek, és ezt a közeljövőben egészen napi tizenegyezer hordóig tervezik fokozni.

Ez magyar viszonylatban nagyon sok. A MOL 2018-ban napi 13 ezer hordót hozott a felszínre Magyarországon, az új szereplő, a Magyar Horizont Energia Kft. (angol rövidítéséből HHE Kft.) belépésével akár duplázódhat is a magyar kőolajtermelés.

A Barcs blokkon 2011-ben lezárult kutatásaik során a meglévő adatok és ismeretanyag újrafeldolgozása, valamint az új 3D szeizmikus mérések eredményei alapján a lemélyített hét kutatófúrás közül a *HHE-Istvándi-1, -2, -4* és a *HHE-Jánosmajor-2* fúrásokkal kőolaj-, ill. földgáztelepeket fedeztek fel alsó-pannoniai képződményekben, badeni karbonátos kőzetekben és paleozoos összletben.

Az Aspect Energy egy amerikai tőzsdén kívüli magáncég, amely a kétezres évek derekán felvásárolta a Magyar Horizont Kft-t, és az utóbbi években a TDE Services Kft.-vel együttműködve kezdett az olajtermelés fejlesztésébe.

A Pettend körüli harminc tervezett, jellemzően két kilométeres mélységbe fúrt kútról, illetve az Istvándi és Kálmánca mellett már korábban megindított kutakból több tíz kilométernyi kőolajvezeték szállítja majd az olajat egy Kétújfalu külterületéhez tartozó fagyűjtőbe, hogy onnan egy további tíz kilométeres vezetéken vigyék tovább a termelvényt Szigetvárra.

Egy további, 40 kilométeres földgázvezeték engedélyeztetési tervét is leadták már, ami az onnan délkeletre lévő, szintén a HHE birtokában lévő drávapalkonyai koncessziós területről viszi majd a földgázt a gyűjtőbe. Szigetváron egy tíz állásos olajlefejtőt építenek, hogy vonaton szállíthassák tovább a kőolajat.

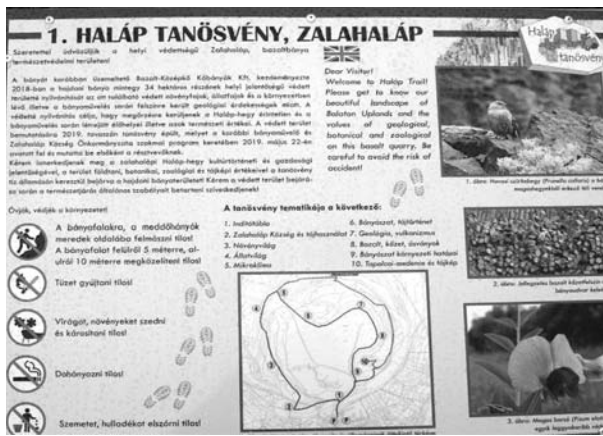
A bányajáradékból várhatóan milliárdos bevételei lesznek ebből a magyar államnak. Hirtelen az érintett települési önkormányzatok egy része is sokkal gazdagabb lesz. Kétújfalu, Gyöngyösmellék és Várad egyaránt nagyobb költségvetésből gazdálkodhat idén, jelentős részben a semmiből százmillióstól vált iparüzési adónak köszönhetően.

Hazánk a szakemberek szerint „érett kutatási terület” szénhidrogén szempontból. Az MBFSZ ásványvagyon-nyilvántartása szerint 152 millió hordó Magyarország maradék kitermelhető kőolajvagyona (az összes jóval több, 1,7 milliárd hordó, csak annak a nagyját a mai technológiával nem lehet kitermelni), miközben a termelés évente 4,5-5 millió hordó körül alakul. Ez a hazai kereslet tizedének kielégítésére sem elég, tehát ahhoz, hogy Magyarország kőolajból önellátó legyen, még tucatnyi olyan találat kellene, mint ez a mostani.

G7.hu, Privátbankár.hu 2019. június 11. PT

Tanösvény a Haláp-hegyen

A 23. Bányászati Szakigazgatási Konferencia keretében adták át a közelmúltban elkészült Haláp-tanösvényt. A különleges, egyedi látványt kínáló útvonal és a hozzá tartozó információs állomások a tulajdonos Basalt-Középkő Kft. kivitelezésében készültek el és ingyenesen bejárhatók, megtekinthetők a kirándulók számára.

Bedő Lajos, Zalahaláp község polgármestere elmondta, hogy a bányavállalat kezdeményezte az elmúlt években a 34 hektáros bányaterület ökoturisztikai célú hasznosítását, amely sok szempontból egyezett a település törekvéseivel. A polgármester reméli, hogy a megvalósult beruházás jelentősen emeli a környék vonzerjét, sok kirándulót, turistát hoz Halápra.

A három kilométernyi, két nehézségi fokú bejárású útvonalat kínáló tanösvény Bruckner Attila helyi táj- és kertépítész tervei alapján készült, a szükséges munkákat saját költségen a bányavállalat végezte el. A tanösvény tíz információs helyvel ellátott állomással rendelkezik, a hegy minden oldaláról kilátást biztosítva fogadja a látogatókat.

Laub Ernő, a Basalt-Középkő Kft. ügyvezetője a konferenciát megnyitva elmondta, hogy 1910-től 1990-ig tartott a bányászati tevékenység a területen, ezalatt mintegy 50 millió tonna bazaltot termeltek ki, a hegy korábbi 360 méteres magassága pedig 291 méterre csökkent. 2005-re a tulajdonosi kör számára világossá vált, hogy a bánya újbóli megnyitásának nincs se szakmai, se gazdasági létjogosultsága. 2016-ban a bányatérlet törölték, az újrahásznosítás célja akkor már egy geológiai bemutatóhely kialakítása volt.

tapolcaiujsg.hu 2019 május 22. Töreky László

2019. május 2-án magas szintű EU-USA energetikai fórumot tartottak Brüsszelben az LNG jövőbeli lehetőségeiről. Az ülésen elhangzott, hogy a Donald Trump amerikai elnök, valamint Jean-Claude Juncker, az Európai Bizottság elnöke által tavaly júliusban kiadott közös nyilatkozat óta 272%-kal nőtt az USA-ból Európába szállított LNG kumulált mennyisége. Idén márciusban pedig rekordot ért el az amerikai LNG-export Európába: a hónapban összesen (visszagazósított értéken) 1,4 milliárd m³ cseppfolyósított földgáz érkezett.

(europa.eu 2019. május 2.) Kőrösi Tamás

Szén-dioxid kivonás a légtérből

A houstoni székhelyű Occidental Petroleum olyan létesítményt tervez a nyugat-texasi Permian-mezőnél, az amerikai szénhidrogén-kitermelés egyik központjánál, mely közvetlenül a légtérből vonna ki szén-dioxidot (direct air capture), hogy aztán azt a az olajtároló rétegbe juttatva, segítse ezáltal a kőolaj-kitermelést. Az idei évben az Occidental és a Chevron a nagy olajcégek közül elsőként fektettek be az úgynevezett „negatív emissziós” technológiákba. Az Occidental a kanadai Carbon Engineering-gel működik együtt, és a terveik szerint a világ legnagyobb szén-dioxidot a légtérből közvetlenül kivonó üzemét hoznák létre. A tervezett üzem éves szinten 500 000 tonna szén-dioxidot nyerne ki a légtérből, a beruházás költségét 300 és 500 millió USD közé teszik. Az első ilyen létesítmény 2023-tól állhat üzembe.

(chron.com 2019. május 22.) Kőrösi Tamás

Kiemelkedő aranyelet Ausztráliában

Egy nyugat-auztráliai bányában mindössze négy nap alatt legalább 15 millió ausztrál dollár (3 milliárd forint) értékű aranyat hoztak a felszínre. Az eset azért számít rendkívülinek, mert ez a mennyiség egy kvarctelérből, mindössze háromszor három méteres területről került elő, mintegy 500 méteres mélységben.

A legnagyobb aranytartalmú kőzetdarab 90 kilót nyom, és három ember kellett, hogy feltegyék egy teherautóra – írja az ABC News. Ez körülbelül 2300 uncia (65 kg!) aranyat tartalmaz, ami az arany jelenlegi világpiacon árá alapján 3,8 millió ausztrál dollárt ér.

A bánya kanadai üzemeltetője, az RNC Minerals ugyanakkor azt tervezi, hogy az arany és a kvarc anyagok szétválasztása helyett árverésre bocsátja a legnagyobb darabokat, mert ezekért ritkaságuk miatt 20-50 százalékkal többet adnak az észak-amerikai gyűjtők. A 90 kilónon kívül van egy 60 kilós és jó pár kisebb, de még így is nagyon számító darab.

Az eset egyik érdekessége, hogy a Perth-től 630 kilométerre keletre lévő bányát el akarja adni a kanadai cég, mert nincs elég tőkéje a további kiaknázásához. Ettől a szándéktól pedig nem térítette el a mostani felfedezés.

A környéken az utóbbi években jó pár bányát bezártak, a bányászok abban reménykednek, hogy a mostani felfedezés segít megőrizni a munkahelyüket.

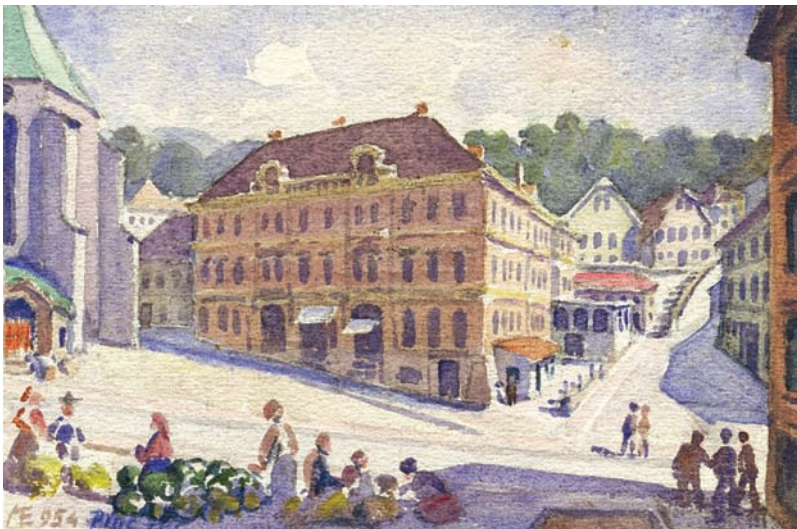
g7.hu 2018. szept. 9. PT

3B

UZEMEKET, TECHNOLÓGIÁKAT
TERVEZÜNK, GYÁRTUNK

3B Hungária Kft.
H-8900 Zalaegerszeg,
Wlassics Gyula u. 13.
Tel.: +36 92/549-033
E-mail: info@3bhungaria.hu
www.3bhungaria.hu

A selmecbányai Fritz-ház a 20. század elején. Király Endre festménye (Cikkünk a 25-31. oldalon.)

Egy kisebb darab az ausztrál aranyeletből

Szakértelem Ahol szükséges

Kiváló megoldások
az ásványok
feldolgozásában

WARMAN®

Centrifugális zagyszivattyúk

GEHO®

PD zagyszivattyúk

LINATEX®

Gumitermékek

VULCO®

Kopásálló bélések

CAVEX®

Hidrociklonok

FLOWAY® PUMPS

Függőleges tengelyű
turbínaszivattyúk

ISOGATE®

Zagyszelepek

MULTIFLO®

Bányavíz-telenítő-szivattyúk

HAZLETON®

Speciális zagyszivattyúk

LEWIS® PUMPS

Függőleges tengelyű
vegyszerszivattyúk

WEIR MINERALS SERVICES™

A Weir Minerals mindenhol biztosítja szaktudását ahol ez szükséges és átfogó, széles termékkálájával hozzájárul ahhoz, hogy üzeme költséghatékonyabbá váljon, a kritikus folyamatok hatásfoka megnöjön. Világszerte ismert és elismert, kiváló műszaki termékeink a Weir Minerals Szervízszolgáltatással a hátuk mögött biztosítják a hosszú távú csúcsteljesítményt.

A Weir Minerals a legkiválóbb partner a zagyszállítás, szivattyúzás, zagyleválasztás, víztelenítés és őrlési eljárások területén.

Warman® WBH®
Centrifugális
Zagyszivattyúk

Isogate® WS
Zagyszelepek

Cavex® CVX
Hidrociklonok

Warman® SJ
Búvárszivattyúk

Warman® WGR
Centrifugális Zagyszivattyúk

Weir Minerals Hungary H-2800 Tatabánya, Teleki László u. 11. 1/31.

T.: +36 34 314 794 | F.: +36 34 314 791 | E: sales.hu@weirminerals.com | www.weirminerals.com